

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ

**ІНОЗЕМНІ МОВИ ТА ПЕРЕКЛАД В ЕПОХУ ГЛОБАЛЬНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ: ВИКЛИКИ Й ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ МІЖНАРОДНОГО РІВНЯ**

збірник матеріалів науково-практичної конференції
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Київ, 23 березня 2026 року

Київ - 2026

УДК

81';243';25:811=1/=9:378.4.016(082)

Рекомендовано до оприлюднення

Рішенням засідання кафедри іноземних мов Навчально-наукового інституту міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка

(Протокол № 10 від 8 квітня 2026 року)

Іноземні мови та переклад в епоху глобальної комунікації: виклики й перспективи підготовки фахівців міжнародного рівня: збірник матеріалів науково-практичної конференції Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, 23 березня 2026 р., м. Київ / Ред. Л. О. Максименко, Л. Ф. Присяжнюк, Н. А. Чумак. – Київ: ННІМВ, 2026. – 126 с.

Збірник матеріалів науково-практичної конференції “Іноземні мови та переклад в епоху глобальної комунікації: виклики й перспективи підготовки фахівців міжнародного рівня” репрезентує сучасні наукові підходи до вивчення перекладу та мовної підготовки фахівців у сфері міжнародних відносин. У виданні висвітлено актуальні питання перекладу та мовної освіти в контексті сучасних глобальних конфліктів і стрімкого розвитку штучного інтелекту, що зумовлює переосмислення ролі перекладача, його професійних компетентностей і місця в системі міжкультурної комунікації.

Окрему увагу приділено ролі західних і східних мов як ефективного інструменту дипломатії, бізнесу та міжкультурного діалогу. Матеріали конференції охоплюють широкий спектр мов: українську, англійську, німецьку, французьку, іспанську, італійську та турецьку, що забезпечує міждисциплінарний і міжкультурний характер досліджень.

Автори несуть відповідальність за достовірність і точність поданих матеріалів.

СЕКЦІЯ 1. ПЕРЕКЛАД ЯК ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СВІТУ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, ТЕХНОЛОГІЇ

“COALITION OF THE WILLING” В УКРАЇНОМОВНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ: ПЕРЕКЛАД ТА РЕІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Валентина Дайнеко

*к.філол.н., професор, завідувач кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Людмила Присяжнюк

*к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

На тлі розгортання сучасних глобальних конфліктів політичний переклад набуває ідеологічного значення, оскільки впливає на висвітлення та сприйняття міжнародних подій. У цьому зв'язку видається важливим простежити вплив міжнародного політичного порядку денного на перекладацький вибір. Саме тому метою цього дослідження є виокремлення особливостей інтерпретації та перекладу метафори “coalition of the willing”, яка відіграла важливу роль у контексті взаємодії України з її союзниками.

Політичний термін “coalition of the willing” виник ще в 1970-х роках для позначення груп країн, які добровільно приєднувалися до коаліцій без формального мандату міжнародних організацій, але широке розповсюдження здобув пізніше під час військових операцій США, зокрема війни в Перській затоці. В українських медіа того періоду найчастіше використовувалися нейтральні варіанти перекладу, як-от “міжнародна коаліція” або “коаліційні сили”, які фіксували сам факт участі держав у воєнній кампанії без експліцитної оцінки їхніх мотивів чи рівня рішучості. Неоднозначне ставлення до участі українського контингенту в Іраку (Козьяков & Мережко, 2004) відображалось і у варіативності номінацій коаліції: використання терміна “антиіракська коаліція” підкреслювало спрямованість дій на Ірак як об'єкт воєнного втручання, не вдаючись до оцінних або ідеологічно маркованих характеристик.

Після початку повномасштабної війни в Україні термін “coalition of the willing” набув нового значення для позначення добровільної міжнародної підтримки України, в якому його семантично нейтральний характер зазнав помітного зсуву. Зокрема, після використання цієї назви Кіром Стармером у

зверненні, яке, за повідомленнями, було адресоване уряду США як нагадування про європейську підтримку під час війни в Іраку (Walker, 2025), активізувалися дискусії щодо адекватного українського відповідника. У перекладах українських медіа найпоширенішими стали варіанти “коаліція охочих” і “коаліція рішучих”.

У первинному англomовному вжитку ідіома “coalition of the willing” апелює насамперед до поняття “willingness”, що в політичному дискурсі означає згоду або готовність діяти без примусу, але не обов’язково передбачає активну ініціативу чи високий рівень залученості. Як зазначає професор Лінкольн П. Блумфільд, який вважається автором цього терміна, така коаліція складається з “представників спільноти, які поділяють базові цінності та вихідні засади щодо певного питання і готові поступитися частиною свободи дій заради спільної мети” (переклад наш) (Bloomfield, 1974, p. 166). Це визначення підкреслює наявність спільної ціннісної основи, добровільний характер обмеження автономії та здатність до узгоджених дій, що відповідає нейтральному семантичному потенціалу “willing”. Натомість український переклад “коаліція рішучих” апелює до поняття “resolve”, яке в англomовній політичній традиції пов’язується з твердою політичною волею, стратегічною визначеністю та готовністю до активних дій. Показово, що перекладені терміни перетворюються на предмет внутрішньополітичних дискусій, про що свідчить протиставлення в українських медіа понять “коаліція охочих” та “коаліція рішучих” (Гетьманчук, 2025). Ба більше, паралельне використання обох варіантів призводить до перекладацьких помилок при зворотному перекладі з української на англійську. Дослівний переклад “коаліції рішучих” як “coalition of the determined” (Ukrainian National News, 2025) спотворює початковий сенс ідіоми “coalition of the willing”, додаючи конотативний компонент активної рішучості, якого в оригіналі немає.

Варто зазначити, що в Україні ще з 1998 року існує офіційний переклад цього терміна як “коаліція доброї волі” (Рада, 2025), який, на нашу думку, є найбільш доцільним у контексті міжнародної політики, оскільки зберігає нейтральність і водночас відображає позитивні конотації співпраці.

Отже, дослідження показує, що переклад політичних термінів, зокрема ідіоми “coalition of the willing” формує внутрішні політичні наративи через конотативні зсуви та прирощення смислів. В українському медійному дискурсі перехід від “коаліції охочих” до “коаліції рішучих” ілюструє зміщення акценту від нейтральної готовності до активної рішучості, що відображає актуальний політичний контекст і очікування аудиторії.

ЛІТЕРАТУРА

- Рада. (2025). Угода про багатонаціональні миротворчі сили Південно-Східної Європи. Офіційний вебпортал парламенту України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_367#Text
- Гетьманчук, А. (2025, 4 квітня). “Коаліція рішучих” та “коаліція охочих”. *Розплутуємо заплутаних* [Блог]. Блоги “Українська правда”. <https://blogs.pravda.com.ua/authors/hetmanchuk/681c8fd0af8e0/>
- Козьяков, С., & Мережко, О. (2004, 9 квітня). Правові аспекти перебування українського контингенту в Іраку. *Дзеркало тижня*. https://zn.ua/ukr/LAW/pravovi_aspekti_perebuvannya_ukrayinskogo_kontingentu_v_iraku.html
- Bloomfield, L.P. (1974). *In Search of American Foreign Policy*. Oxford University Press.
- Ukrainian National News. (2025, December 16). “Coalition of the determined” developed plans for troop deployment in Ukraine – Starmer. UNN. <https://unn.ua/en/news/coalition-of-the-determined-developed-plans-for-troop-deployment-in-ukraine-starmer>
- Walker, P. (2025, March 2). Where does the phrase ‘coalition of the willing’ come from? *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/politics/2025/mar/02/starmer-coalition-of-the-willing-ukraine-us-iraq>

АВТОМАТИЧНЕ СУБТИТРУВАННЯ В РЕАЛЬНОМУ ЧАСІ: ТОЧНІСТЬ ТА ЗАСТОСУВАННЯ У МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Артемій Варламов
студент IV курсу

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

*Науковий керівник: Ірина Терсіна
к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Глобалізація міжнародно-правової практики актуалізує питання мовної доступності юридичного контенту. Технології автоматичного розпізнавання мовлення (ASR) дедалі частіше створюють субтитри до судових засідань міжнародних інституцій та академічних конференцій. Однак постає ключове питання: чи забезпечують автоматичні системи достатню точність для

юридичного контексту, де термінологічна прецизійність критично необхідна для адекватного розуміння правових норм?

Romero-Fresco та Fresno провели найбільше дослідження точності автоматичних субтитрів англійською мовою, проаналізувавши 798 хвилин живих субтитрів у період 2018–2022 років. Для оцінки використовували модель NER (Named Entity Recognition), яка класифікує помилки за ступенем впливу на розуміння: незначні – не впливають на розуміння; стандартні – викликають плутанину; серйозні – створюють фактично неправильне значення. Мінімумально прийнятним вважається поріг точності 98%, що означає не більше двох помилок на 100 слів (Romero-Fresco & Fresno, 2023).

Дослідження виявило прогресивну динаміку розвитку автоматичних систем. Якщо у 2018 році середня точність ASR-субтитрів становила лише 95.7%, то до 2021 року окремі провайдери, зокрема Jim Pattison Broadcast Group та The Miracle Channel Associations у Канаді, стабільно досягали порогу 98% у 94.5% програм (Romero-Fresco & Fresno, 2023). Для порівняння, людські субтитри демонстрували вищу точність: стенографісти – 99.1%, респікери (фахівці, які переказують почуте в програму розпізнавання мовлення) – 98.6%. Критичною відмінністю виявилася не тільки кількість помилок, а їхній характер. Автоматичні системи генерували в середньому 22–24 помилки на хвилину програми, тоді як людські субтитрувальники – лише 3–7 помилок на хвилину (Romero-Fresco & Fresno, 2023). Більшість помилок у машинних субтитрах (75–80%) класифікувалися як незначні, проте їхня висока концентрація часто порушувала читабельність тексту.

Romero-Fresco та Fresno встановили, що 44% усіх помилок в автоматичних субтитрах стосувалися пунктуації – відсутні або неправильно розміщені розділові знаки. Хоча більшість таких помилок індивідуально класифікувалися як незначні, їхнє накопичення суттєво ускладнювало розуміння синтаксичної структури речень.

Striuk та Hordiienko описують типову архітектуру ASR-систем, яка складається з чотирьох основних модулів: розпізнавання мовлення (використовує акустичні та мовні моделі), машинного перекладу (для мультимедійного контенту), сегментації та форматування субтитрів, а також користувацького інтерфейсу. Дослідники підкреслюють фундаментальну проблему: ASR-системи тренуються на великих загальних корпусах текстів, де юридична термінологія, особливо латинські вирази міжнародного права, представлена недостатньо, що пояснює систематичні помилки при розпізнаванні спеціалізованої лексики (Striuk & Hordiienko, 2024).

Для освітнього контексту підготовки фахівців з міжнародного права автоматичні субтитри корисні як допоміжний інструмент для ознайомлення з

матеріалом академічних лекцій, конференцій та судових засідань. Однак студенти мають критично оцінювати точність термінології та верифікувати цитати міжнародних конвенцій, латинських максим і судових рішень з оригіналом. Крім того, субтитри не замінюють вивчення англійської мови, оскільки юридична комунікація вимагає розуміння просодичних елементів – інтонації, пауз, наголосів, – які несуть додаткове прагматичне навантаження й не передаються текстом.

ЛІТЕРАТУРА

- Madamanchi, S., Kushala, G., Ravikumara, S., Dhanvina, P., Sa, R. M., & Nedungadi, P. (2024). Real-time speaker identification and subtitle overlay with multithreaded audio video processing. *Procedia Computer Science*, 233, 733–742. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2024.03.262>
- Romero-Fresco, P., & Fresno, N. (2023). Accuracy of automatic and human live captions in English. *Linguistica Antverpiensia, New Series: Themes in Translation Studies*, 22, 114–133.
- Striuk, A. M., & Hordiienko, V. V. (2024). Research and development of a subtitle management system using artificial intelligence. *CEUR Workshop Proceedings*, 415–427.

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ

Олена Григорова

*к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Серед численних суперечливих принципів перекладу існує один беззаперечний: переклад має бути точним (мати високий ступінь відповідності об'єктивним даним, дійсності) або повноцінним (відповідати певним вимогам, у ньому має сповна виявлятися необхідна ознака, якість). Але виникає дивна річ – саме цей принцип, що на перший погляд не потребує доказів та вважається аксіомою, є в перекладацькій практиці одним з найбільших витоків непорозумінь та недоречностей (Корунець, 2017).

Еквівалентність перекладу має на увазі спільність змісту (смилова близькість) оригіналу і перекладу. Отже, одним і з головних завдань перекладача є в максимально повна передача змісту оригіналу. При цьому слід розрізняти потенційну еквівалентність (максимальну спільність змісту двох різномовних текстів) і перекладацьку еквівалентність (реальну смыслову близькість текстів оригіналу і перекладу, яка досягається перекладачем у процесі перекладу).

Проблема встановлення еквівалентності (відповідності) текстів оригіналу та перекладу завжди залишиться дискусійною та відкритою для розгляду, адже, на думку Селіванової О.О. (2008), здійснюючи переклад, перекладач свідомо чи несвідомо залучає до тексту власне розуміння оригіналу й устанавлює баланс співвідношення двох мов, культур, онтологій. Отже, переклад передбачає потрійну корекцію змісту оригінального тексту: при рефлексивній інтерпретації його перекладачем, при породженні ним перекладного тексту в новій семіотичній формі, при сприйнятті цієї форми та вкладеного змісту адресатом перекладу

Перекладацька еквівалентність спирається на збереження (але одночасно і на втрати) різних елементів смислу, що містяться в оригіналі. Залежно від того, яка частина змісту передається у перекладі для забезпечення його еквівалентності, розрізняють три рівні еквівалентності. I тип - переклад зберігає мету комунікації; II тип - переклад зберігає мету комунікації і опис мовної ситуації; III тип - зберігаються всі три частини: мета комунікації, опис мовної ситуації і спосіб її опису. (Мацегора І.Л. та ін., 2025). Однак, на будь-якому рівні еквівалентності переклад може і має забезпечувати міжмовну комунікацію.

О.М. Білоус (2013), у своїх дослідженнях проблеми перекладацької еквівалентності звертається до доробку Дж. Кетфорда, підтримуючи думку останнього, що центральною проблемою теорії перекладу є розкриття поняття перекладацької еквівалентності, виявлення ступеня значеннєвої близькості між співвіднесеними висловленнями в оригіналі і перекладі. Еквівалентність повинна визначатися емпірично, шляхом зіставлення реально виконаних перекладів з їхніми оригіналами. Виходячи з положення, що план змісту одиниць мови настільки ж специфічний, як і план їхнього вираження, Дж. Кетфорд стверджує те, що при перекладі аж ніяк не відбувається процес відтворення значень одиниць оригіналу, а лише заміна значень в одній мові значеннями в іншій. Застосовуючи компонентний аналіз значень слів і граматичних одиниць, він демонструє, що в основі такої заміни лежить лише частковий збіг семного складу співвіднесених висловлень в оригіналі і перекладі. Проведений Дж. Кетфордом аналіз підтвердив, на думку Білоуса О.М. (2013) можливість здійснення процесу перекладу в рамках семантичної моделі, хоча подальші дослідження показали, що еквівалентність перекладу далеко не завжди ґрунтується на частковій спільності сем.

Проблемі перекладацької еквівалентності присвячено значну частину наукового доробку Вернера Колера (2020), який диференціює концепцію еквівалентності і розуміє еквівалентність як суму певних складових. Він визначає п'ять систем відліку для еквівалентності перекладу та пов'язує їх із

типами еквівалентності: екстралінгвістичний матеріал з денотативною еквівалентністю, тип вербалізації з конотативною еквівалентністю, текст і мовні норми з текстово-нормативною еквівалентністю, реципієнтне посилання з прагматичною еквівалентністю та естетичні властивості тексту з формально-естетичною еквівалентністю.

Цікаву концепцію обґрунтовувала німецька дослідниця К. Райс (1984), яка стверджувала, що оцінка ефективності перекладу залежить від ступеня досягнення поставленої перед перекладачем мети. Концепція, яка отримала назву Скопос-теорії, базувалася на положенні про те, що переклад є видом практичної діяльності, успіх якої визначається ступенем досягнення мети цієї діяльності. Тому відповідно до поставлених цілей один текст може отримати кілька варіантів перекладу, що означає, що досягнення високого ступеню еквівалентності оригіналу й перекладу має бути передбачено метою. У інших випадках важливішим є задоволення потреб замовника.

Отже, хоча еквівалентність перекладу є головною ознакою й умовою його існування, проблема перекладацької еквівалентності залишається актуальною й дискусійною.

ЛІТЕРАТУРА

Білоус, О.М. (2013) Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: навчальний посібник. Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка. 230 с.

Корунець, І. В. (2017) Вступ до перекладознавства. Вінниця : Нова книга. 512с.

Мацегора, І. Л., Павленко, І. Я., & Тарасенко, К. В. (2025). Теорія та історія перекладу: Навчально-методичний посібник для підготовки до підсумкової атестації для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності “Філологія”. Запорізький національний університет.

Селіванова, О. О. (2008) Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К. 712 с.

Koller, W. & Henjum, K. B. (2020) Einführung in die Übersetzungswissenschaft. Narr Francke Attempto Verlag Tübingen.

Reiss, K & Vermeer, H. J. (1984) Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie. Tübingen: Niemeyer.

ПОЛІСЕМІЯ ТА ТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ ЛЕКСЕМИ “DELOGIERUNG” У СУЧАСНІЙ АВСТРІЙСЬКІЙ ПРЕСІ

Микола Карпик

*к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Аліна Скопенко

*викладач кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Сучасний німецькомовний медіадискурс Австрії характеризується активною взаємодією правничої, соціально-політичної та публіцистичної лексики. У таких умовах лексеми, що первинно функціонують як юридичні терміни, дедалі частіше виходять за межі спеціалізованого вжитку та набувають нових семантичних і прагматичних характеристик у масмедіа. Однією з таких одиниць є лексема “*Delogierung*”, яка в австрійському праві позначає примусове виселення на підставі судового рішення.

Проблемність полягає в тому, що в публіцистичному дискурсі ця лексема демонструє семантичне розширення, формує оцінно-емоційні та метафоричні значення, що суперечить класичній термінологічній вимозі однозначності. Таким чином, актуальність дослідження зумовлена потребою опису співіснування процесів термінологізації, детермінологізації та полісемізації в межах одного мовного знака, що є показовим для сучасної медіалінгвістики та термінознавства (Sabré, 1999).

Метою роботи є виявлення та опис особливостей полісемічної структури лексеми “*Delogierung*” у сучасній австрійській пресі в зіставленні з її термінологічним ужитком у юридичному дискурсі.

Для досягнення мети поставлено такі завдання: уточнити теоретичні підходи до розуміння полісемії та термінологізації; охарактеризувати юридичне значення лексеми “*Delogierung*” як терміна; проаналізувати публіцистичні контексти її вживання в австрійській пресі; виявити механізми семантичного розширення та метафоризації; окреслити місце досліджуваної лексеми в когнітивній моделі радіальної полісемії.

У сучасній лексичній семантиці полісемія визначається як здатність лексичної одиниці реалізовувати кілька взаємопов’язаних значень у межах єдиної семантичної структури (Cruse, 2004). На відміну від цього, термінологічні системи ґрунтуються на принципі дефінітивної однозначності, необхідної для точності фахової комунікації (Sager, 1990).

У юридичному дискурсі лексема “*Delogierung*” функціонує як чітко визначений термін, пов’язаний із процедурою примусового виселення. Типові правничі формулювання на кшталт “*Nach einem rechtskräftigen Urteil kann die Delogierung durch den Gerichtsvollzieher durchgeführt werden*” демонструють моносемантичність, стилістичну нейтральність та інституційну закріпленість значення.

Натомість аналіз публіцистичних матеріалів австрійської преси (зокрема з “*Die Presse*” та “*Der Standard*”) виявляє інший тип уживання. У повідомленнях про зростання кількості виселень (“*Die Zahl der Delogierungen in Wien ist im vergangenen Jahr deutlich gestiegen*”) лексема “*Delogierung*” виступає соціальним індикатором, пов’язаним із проблемами житлової нестабільності та соціальної нерівності. У цьому випадку спостерігається часткова детермінологізація, коли термін зберігає юридичне ядро, але водночас набуває соціально маркованого змісту.

Подальше семантичне зрушення простежується в контекстах з виразною оцінно-емоційною конотацією, наприклад: “*Für viele Familien bedeutet eine Delogierung den sozialen Absturz*”. Тут домінує гуманітарно-оцінний компонент, а юридична процедура концептуалізується як соціальна драма. Таке переосмислення узгоджується з положеннями медіалінгвістики про ідеологічно зумовлену семантизацію лексики в журналістському дискурсі.

Найбільш віддаленим від термінологічного ядра є метафоричне вживання, наприклад у політичних коментарях: “*Die Reform könnte einer Delogierung kleiner Parteien aus dem Parlament gleichkommen*”. У цьому випадку реалізується когнітивний механізм перенесення з домену житлового простору в домен політичної конкуренції, що відповідає теорії концептуальної метафори (Lakoff & Johnson, 1980) та моделі радіальної полісемії, де центральне значення породжує периферійні семантичні відгалуження (Geeraerts, 2010).

У результаті дослідження встановлено, що лексема “*Delogierung*” у сучасній австрійській пресі має багатопланову семантичну структуру, ядром якої залишається юридичне термінологічне значення. Водночас публіцистичний дискурс активує периферійні значення – соціально-оцінні та метафоричні.

Наукова цінність результатів полягає в уточненні механізмів взаємодії терміносистеми та загальнономовного вжитку, а також у демонстрації того, що навіть інституційно закріплені юридичні терміни в масмедіа можуть ставати елементами полісемічних структур. Практичне значення дослідження полягає в можливості використання результатів у курсах лексикології, термінознавства, медіалінгвістики та перекладознавства, де неправильна інтерпретація лексеми “*Delogierung*” може призводити до семантичних

помилки. Перспективним у цьому контексті є розширення емпіричної бази шляхом корпусного аналізу австрійської преси з кількісним описом частот і динаміки значень.

ЛІТЕРАТУРА

Cabré, M. T. (1999). *Terminology: Theory, methods and applications*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Cruse, D. A. (2004). *Meaning in language: An introduction to semantics and pragmatics* (2nd ed.). Oxford: Oxford University Press.

Geeraerts, D. (2010). *Theories of lexical semantics*. Oxford: Oxford University Press.

Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

Sager, J. C. (1990). *A practical course in terminology processing*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ІДИОМ УКРАЇНСЬКОЮ (НА МАТЕРІАЛАХ CSIS)

Тарас Климук

викладач кафедри іноземних мов

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Оксана Климук

викладач кафедри іноземних мов

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Ідіоми як фразеологічні одиниці поєднують семантику, прагматику й культурні конотації; їхнє відтворення в іншій мові часто вимагає функціонально-комунікативного підходу. У полілінгвальному просторі, де тексти циркулюють між кількома мовами й аудиторіями, перекладач має балансувати між збереженням авторської експресії та забезпеченням зрозумілості для цільового читача. Особливо це помітно в аналітичних матеріалах міжнародних центрів (наприклад, у публікаціях CSIS), де ідіоми можуть виконувати роль риторичних маркерів, політичних алюзій або умовних назв.

Для перекладу політичних ідіом у публікаціях CSIS доцільно використовувати функціональні еквівалентності та парафрази для офіційних текстів і помірне калькування для медійних форматів. Доречно також буде

застосовувати такий набір стратегій: добір ідіоматичного еквівалента; використання ідіоматичного аналога; парафраза (на спорідненій або неспорідненій лексиці); запозичення з поясненням; додавання / вилучення (M. Baker, 2011). Такий підхід орієнтований на гнучке відтворення прагматики й добре працює для багатьох жанрів. Важливішим за “формальну відповідність” є передання комунікативного ефекту, і переклад має забезпечувати подібну реакцію рецептора (E. Nida, 1964/1969). Для ідіом це означає пріоритет зрозумілості над буквальною; наприклад, буквальный переклад “game changer” є неприйнятним, потрібен радше усталений відповідник на кшталт “вирішальний фактор”.

Класифікація охоплює прямі (запозичення, калька, буквальный переклад) та опосередковані методи (транспозиція, модуляція, еквівалентність, адаптація). Для ідіом у публіцистиці найчастіше доречні “еквівалентність” (фразеологічний аналог) і “адаптація” (Vinay, J.-P., & Darbelnet, J. 1995). Українська традиція перекладу підкреслює добір фразеологічного еквівалента, допустимість кальки для натуралізованих виразів і доцільність описового перекладу, коли образ не переноситься. Практика рекомендує уникати “фальшивої буквальної” в офіційних реєстрах.

Матеріалом для дослідження становили відкриті матеріали CSIS (2013–2026): аналітичні коментарі, брифінги, стенограми подій і подкасти, де ідентифіковано типові ідіоми безпекового дискурсу. Наприклад: “boots on the ground” в аналітичних звітах про Афганістан, Ірак і Сирію; “red lines” у звітах і подкастах щодо ескалації та стримування; “move the needle” у контексті “сірої зони” в Індо-Тихоокеанському регіоні; “on the table” у переговорах щодо Ірану; а також крилаті вислови, як-от “think the unthinkable”, “decoupling”, “shockwaves” у стратегічних оцінках.

“Wolf Warrior” у CSIS вжито як умовна назва стилю дипломатії; буквальный переклад “дипломатія вовчого воїна” технічно коректний, але для природності в українському дискурсі краще “вовча дипломатія”. У публікаціях CSIS ідіоматичні вирази часто виконують аналітичну або риторичну функцію. Тому для перекладу доцільно поєднувати культурну адаптацію з експлікацією.

Аналіз матеріалів CSIS показує, що політичні ідіоми – важливий інструмент структурування сенсу і впливу на читача. Переклад англійських ідіом українською в полілінгвальному просторі вимагає поєднання лінгвістичної компетенції з міжкультурною чутливістю. Оптимальный вибір стратегії залежить від культурної закоріненої ідіоми, її прагматичної функції та жанрових вимог.

ЛІТЕРАТУРА

- Baker, M. (2011). In Other Words: A Coursebook on Translation (2nd ed.). Routledge. Доступ: <https://www.monabaker.org/wp-content/uploads/2015/11/Chapter-8-In-Other-Words-2011.pdf>
- Nida, E. (1964/1969). Toward a Science of Translating / The Theory and Practice of Translation. (Огляд): https://www.skase.sk/Volumes/JTI09/pdf_doc/03.pdf ; https://en.wikipedia.org/wiki/Dynamic_and_formal_equivalence
- Vinay, J.-P., & Darbelnet, J. (1995). Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation (уривок): <https://newuniversityinexileconsortium.org/wp-content/uploads/2022/07/Week-3-Translation-methods-and-procedures-Vinay-and-Darbelnet-1995-in-Vanuti-2004.pdf>
- CSIS Podcast (2024). Debate Over Red Lines and Escalation. <https://www.csis.org/podcasts/russian-roulette/mike-kofman-and-rob-lee-wests-aid-ukraine-and-debate-over-red-lines>

ПРОБЛЕМА ФАКТИЧНИХ ПОМИЛОК У НЕЙРОННОМУ МАШИННОМУ ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ МІЖНАРОДНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Олександра Косенко, Олександра Зеленська
студентки IV курсу

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Наукові керівники: **Валентина Дайнеко**
к.філол.н., професор, завідувач кафедри іноземних мов
Людмила Присяжнюк

*к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Нейронний машинний переклад (далі НМП) – це підхід до автоматизованого перекладу, що ґрунтується на використанні штучних нейронних мереж і забезпечує генерацію граматично коректних та семантично узгоджених текстів у різних мовних парах (Lee et al., 2018). Водночас стрімкий розвиток технологій НМП актуалізує проблему генерації нового типу перекладацьких похибок, а саме фактичних помилок (англ. hallucinations) – явища, яке виникає, коли модель продукує текст, що не

відповідає змісту джерела (ibid., с. 2). Такі помилки відрізняються від звичайних мовних, оскільки стосуються насамперед змісту, а не лексико-граматичного вираження, та з'являються, коли реальні факти замінюються хибними. При цьому навіть мінімальні зміни у тлумаченні змісту вхідного тексту можуть спричинити суттєву трансформацію перекладу, який залишаючись граматично й лексично правильним, втрачає семантичний зв'язок з оригіналом (Cohen et al., 2024). Це становить особливу небезпеку у сфері юридичного перекладу, оскільки хоча б незначне викривлення змісту може призвести до помилкового тлумачення міжнародних договорів або неправильної кваліфікації правових норм.

Метою нашого дослідження є встановлення особливостей нейронного машинного перекладу юридичних текстів на матеріалі Статуту Міжнародного Суду ООН (ICJ, 1945) (далі Статут) та окреслення ризиків виникнення фактичних помилок, що можуть впливати на точність і семантичну достовірність перекладу. Для досягнення поставленої мети було здійснено термінологічно-смісловий порівняльний аналіз перекладів Статуту з англійської на українську мову за допомогою провідних систем НМП: Google Translate та DeepL. Отримані результати зіставлялися з офіційним українським перекладом цього документа для виявлення розбіжностей у відтворенні юридичної термінології, нормативних формулювань і змістових акцентів.

Виявлені відхилення охопили більше 18% досліджуваних положень, що підтверджує серйозність проблеми для перекладацької практики у сфері міжнародного права. Зафіксовані неточності варіюються від часткової семантичної редукції до зміщення нормативного акценту, що потенційно може впливати на інтерпретацію правових норм. Особливо вразливими виявляються рідковживані латинські правничі формули, як-от: “*ipso facto*”, “*pacta sunt servanda*”, “*rebus sic stantibus*”, переклад яких потребує не буквального, а доктринально усталеного відтворення відповідно до традицій міжнародного публічного права. Також труднощі спричиняє передача спеціалізованої термінології права міжнародних договорів і складні синтаксичні конструкції, характерні для англосаксонського правового дискурсу.

Одним із найбільш ілюстративних прикладів є стаття 36.2 Статуту, яка згідно з офіційним текстом встановлює механізм факультативної обов'язкової юрисдикції. Оригінальна конструкція “*recognize as compulsory ipso facto and without special agreement*” у трьох з п'яти тестових прогонів DeepL була перекладена з вилученням терміну “*ipso facto*” або його заміною на “автоматично”. Така трансформація становить фундаментальне викривлення правового змісту, оскільки “*ipso facto*” є усталеним терміном

міжнародного права, що означає “силою самого факту, без додаткових актів волевиявлення”, а не просто автоматизм дій. Відтак заміна або вилучення цього компонента не відображає доктринальну специфіку конструкції “*facultative compulsory jurisdiction*” і нівелює його функцію як техніко-юридичного терміна. Для порівняння, офіційний переклад ООН зберігає латинізм без змін, що підкреслює важливість термінологічної точності.

Ще одним показовим прикладом фактичної помилки є переклад статті 59 Статуту. Оригінальний текст сформульовано лаконічно: “*The decision of the Court has no binding force except between the parties and in respect of that particular case*”. Проте Google Translate згенерував переклад з додатковою умовою, відсутньою в оригіналі: “*Рішення Суду не має обов’язкової сили, за винятком випадків, коли сторони погодилися на його застосування у конкретній справі*”. Таке формулювання є фактичною помилкою, оскільки воно змінює зміст норми, додаючи елемент консенсуальності, якого немає у доктрині обов’язковості судових рішень. Таким чином, система машинного перекладу створила абсолютно нову правову норму, що могла б ввести в оману як юристів, так і перекладачів, які працюють із міжнародно-правовими документами.

Отже, проблема фактичних помилок у системах НМП становить серйозний виклик для міжнародно-правової практики. Забезпечення концептуальної цілісності при перекладі міжнародно-правових документів можливе лише за умови залучення кваліфікованих юристів-лінгвістів і впровадження гібридних підходів, що поєднують НМП з обов’язковим постредагуванням.

ЛІТЕРАТУРА

Cohen, J. P., Suhas, B. N., Shing, H.-C., Xu, L., Strong, M., Burnsky, J., Ofor, J., Mason, J. R., Chen, S., Srinivasan, S., Shivade, C., & Moriarty, J. (2024). Fact-controlled diagnosis of hallucinations in medical text summarization. *Interspeech 2025*. <https://doi.org/10.21437/Interspeech.2025-537>

ICJ. (1945). *Statute of the International Court of Justice*. <https://www.icj-cij.org/statute>

ПЕРЕКЛАД У СУЧАСНОМУ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Катерина Кудрик

*к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Тамара Лазаренко

*викладач кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

У сучасному гуманітарному дискурсі переклад розглядається не лише як процес передачі змісту, а як інтерпретація реальності через призму іншої мовної картини світу. Розвиток глобальних комунікацій та цифрових технологій посилює значення перекладача як посередника між культурами та інтерпретатора смислів. У контексті глобалізації та цифровізації комунікації актуалізується проблема співвідношення людської інтерпретації та автоматизованих перекладацьких систем. Перекладач виступає суб'єктом смислотворення та культурним медіатором. Актуальність теми зумовлена необхідністю осмислення ролі людського чинника в умовах поширення автоматизованого перекладу.

Інтерпретативний підхід до перекладу бере початок у працях Фрідріха Шлейєрмахера, який наголошував на необхідності свідомого вибору перекладацької стратегії – наближення автора до читача або читача до автора.

Українська перекладознавча традиція, зокрема праці Григорія Кочур, підкреслює творчу природу перекладу та відповідальність перекладача за відтворення художнього й культурного контексту. Переклад розглядається як співтворчість, що передбачає глибоке розуміння тексту та культурного середовища.

Концепція динамічної еквівалентності Юджин Найда акцентує на досягненні комунікативного ефекту, аналогічного оригіналу. Це передбачає активну інтерпретацію прагматичних і культурних чинників.

У практичному вимірі інтерпретація проявляється у виборі лексичних відповідників, перекладацьких трансформацій, адаптації реалій. Особливої складності набуває переклад фахових текстів (юридичних, економічних) де необхідно поєднати точність термінології з адекватністю смислової передачі.

У технологічному аспекті сучасні системи машинного перекладу демонструють високу швидкість і формальну точність, однак не здатні повною мірою відтворити підтекст і культурні конотації, що підтверджує незамінність людської інтерпретації.

Переклад є складним інтерпретаційним процесом, що поєднує мовні, когнітивні та культурні механізми. У цифрову епоху зростає роль перекладача як аналітика та культурного медіатора. Технології виступають допоміжним інструментом, проте не замінюють інтерпретативну функцію фахівця.

Сучасні технології – системи нейронного машинного перекладу, CAT-інструменти, термінологічні бази – оптимізують технічний аспект роботи, однак залишаються обмеженими у відтворенні підтексту, іронії, культурних конотацій. Отже, цифровізація трансформує інструментарій, але не усуває інтерпретативної ролі людини.

Доведено, що переклад є багатовимірним процесом тлумачення, що охоплює мовний, когнітивний та культурний рівні. У сучасних умовах зростає значення професійної компетентності перекладача як аналітика й культурного медіатора.

Перспективними є дослідження когнітивних механізмів постредагування машинного перекладу, а також формування нової професійної компетентності перекладача в умовах інтеграції штучного інтелекту в гуманітарну сферу.

ЛІТЕРАТУРА

Кочур, Г. (1988). Література і переклад. Київ: Дніпро.

Nida, Eugene. (1964). *Toward a Science of Translating*. Leiden: Brill.

Schleiermacher, F. (2012). On the different methods of translating. In L. Venuti (Ed.), *The translation studies reader*. Routledge.

АЛГОРИТМ ЧИ ЛЮДИНА: ЯК ПОСТРЕДАГУВАННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ЗМІНЮЄ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СМISЛУ

Ольга Ляховецька, Вероніка Макарчук

студентки IV курсу

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Науковий керівник: **Ірина Терсіна**

*к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин*

Хто сьогодні є перекладачем – людина чи алгоритм? І головне – чи не перетворюється перекладач із творця смислів на того, хто лише прибирає огріхи машини? На сьогоднішній день ці запитання вже не риторика академічних дискусій, а буденність професії. Машинний переклад (МП) із допоміжного інструмента став точкою відліку. Глобалізація та колосальне зростання обсягів інформації, де лише Google опрацьовував близько 100 млрд слів щодня станом на 2018 рік, змушують ринок шукати шляхи автоматизації (Ігнатенко, 2025). Перекладач отримує не “чистий аркуш”, а готовий, синтаксично бездоганний продукт. І замість того, щоб створювати – він виправляє. Саме в цьому зсуві і полягає ключова моральна та професійна проблема сучасного перекладознавства.

Метою цієї роботи є осмислення того, як постредагування трансформує не лише техніку, а й саму етику перекладацької діяльності: чи зберігає перекладач роль передавача смислу, чи поступово звужує свою роль до функції “фільтра”, що підтверджує або спростовує рішення машини? Як зазначають І. Головаш та Т. Щербина (2025), якісний переклад можливий лише за умови свідомого відбирання найкращих відповідників із-поміж тих, що запропонувала програма. Важливо розрізняти системи автоматизованого перекладу (CAT-інструменти), які лише асистують людині, та власне МП, де перекладач фактично стає редактором (Ігнатенко, 2025). Останній підхід несе ризику: від зловживання технологіями до виникнення питань плагіату та втрати унікальності авторського стилю (Наумова & Щепка, 2023).

Традиційно переклад починався з розуміння, осмислення контексту. Сьогодні ж цей процес часто перевертається: спершу з’являється автоматичний варіант, потім – його редакція. Така інверсія змінює саму психологію роботи: замість пошуку смислу з’являється реакція на готові сегменти. Хоча МП звільняє фахівця від монотонності, він водночас посилює когнітивне навантаження через незручність інтерфейсів та необхідність постійного контролю (Наумова & Щепка, 2023). Крім того, на успішність постредагування впливають як об’єктивні чинники (складність тексту, мовна пара), так і суб’єктивні (досвід перекладача, час на виконання) (Ігнатенко, 2025).

Машина не розуміє тексту: вона не відчуває іронії, історичної пам’яті, політичної чутливості, культурних табу. На практиці це призводить до того, що машинний переклад виявляється неспроможним правильно інтерпретувати ідіоми та фразеологізми. Дослідники демонструють це на прикладах: там, де людина бачить “тицьнути пальцем у небо” (Find a mare's nest) машина пропонує “знайти гніздо кобили” (Головаш & Щербина, 2025).

До того ж, алгоритм не враховує сучасних запитів щодо відтворення культурних аспектів матеріалу.

Парадокс сучасності полягає в тому, що чим краще працює машина, тим небезпечнішою стає ілюзія її безпомилковості. Помилки стають не явними, а прихованими: порушення вимог уніфікованості термінів, невловимі зміни конотацій, втрата авторського голосу. І саме такі помилки є найнебезпечнішими, адже вони непомітно трансформують сенс. Масове впровадження нерередагованого МП призводить до зниження престижності професії та якості кінцевого продукту (Наумова & Щепка, 2023).

Водночас було б спрощенням демонізувати технології. МП ефективний у стандартизованих, технічних, повторюваних текстах, де пріоритетом є швидкість. Залежно від мети, фахівець може обирати між “частковим” (light PE), “повним” (full PE) або навіть “середнім” постредагуванням (Ігнатенко, 2025). Вибір рівня PE залежить від вимог до якості: від простої зрозумілості до повної стилістичної адекватності (Головаш & Щербина, 2025; Ігнатенко, 2025).

Отже, постредагування – це не просто нова техніка, а зміна професійної ідентичності. Навчання постредагуванню має стати інструментом для підвищення обізнаності про ризики некритичного використання технологій.

Перспективи подальших досліджень пов’язані з вивченням когнітивних процесів постредагування, з аналізом якості текстів у різних жанрах і розробленням освітніх підходів, а також з пошуком симбіозу інноваційних технологій і традицій. Майбутнє перекладу визначається здатністю людини відстояти головне – право мислити й тлумачити. І доки перекладач залишається носієм смислу, професія житиме.

ЛІТЕРАТУРА

Головаш, І., & Щербина, Т. (2025). Машинний переклад та його постредагування як засоби формування основ перекладацької компетенції. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*, 1(53), 78–83. [https://doi.org/10.24144/2663-6840.2025.1.\(53\).78-83](https://doi.org/10.24144/2663-6840.2025.1.(53).78-83)

Ігнатенко, В. (2025). Постредагування як важливий аспект навчання майбутніх перекладачів. *Studia methodologica*, (59), 273–283. <https://doi.org/10.32782/2307-1222.2025-59-23>

Наумова, Т. М., & Щепка, О. А. (2023). Машинний переклад художніх текстів: теоретичний аспект. *Закарпатські філологічні студії*, 32(1), 132–137. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.32.1.24>

Koehn P. (2010) *Statistical Machine Translation*. Cambridge: Cambridge University Press, 433 p

АЛЮЗИВНІ МЕТАФОРИЧНІ НОМІНАЦІЇ ЯК МІЖКУЛЬТУРНИЙ ВИКЛИК ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Людмила Максименко

*к.пед.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського
національного університету імені Тараса Шевченка*

Вікторія Ставцева

*к.пед.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського
національного університету імені Тараса Шевченка*

В умовах глобальної комунікації та повномасштабної інформаційної війни особливого значення набуває аналіз мовних засобів політичного дискурсу, спрямованих на протидію деструктивному пропагандистському впливу. Український політичний дискурс активно залучає інтертекстуальні ресурси, зокрема алюзивні метафоричні номінації, які поєднують когнітивний, оцінний та прагматичний потенціал. Такі номінації формують емоційно насичений образ подій і суб'єктів політичної комунікації, що є важливим чинником впливу на міжнародну аудиторію. У цьому контексті алюзивні метафоричні номінації становлять особливий інтерес для перекладознавства, оскільки вимагають від перекладача інтерпретації культурно маркованих смислів та їх адекватного відтворення в полілінгвальному просторі. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває підготовка студентів спеціальності “Міжнародні відносини”, які у майбутній професійній діяльності працюватимуть з політичними текстами, публічними заявами та медійними матеріалами міжнародного рівня. Уміння розпізнавати та інтерпретувати алюзивні метафоричні номінації є необхідною складовою їхньої професійної мовної та міжкультурної компетентності.

Алюзивна метафорична номінація розглядається як імпліцитний прийом інтертекстуальності, що ґрунтується на конотативних значеннях, запозичених із прецедентних текстів, культурних кодів і колективних полів пам'яті. На відміну від “полісемантичної алюзії” (Kravchenko et al., 2021), *метафорична багатоконпонентна алюзія* апелює до однієї прецедентної ситуації через

кілька взаємопов'язаних смислових компонентів, що унеможлиблює факультативне або довільне тлумачення.

Методологічною основою аналізу є теорія концептуальної інтеграції (Fauconnier & Turner, 2002), відповідно до якої метафоричне значення формується в результаті взаємодії вихідних просторів, спільного простору та бленду. У блендовому просторі відбувається семантичне ущільнення, унаслідок чого алюзія набуває потужного оцінного й прагматичного потенціалу. Саме цей аспект є принципово важливим не лише для перекладознавства, а й для професійної підготовки студентів у сфері міжнародних відносин, оскільки алюзивні метафори в політичному дискурсі створюють складні міжкультурні виклики інтерпретації та потребують сформованих навичок аналітичного читання й дискурсивного аналізу.

Дослідники виокремлюють дві основні стратегії дегуманізації: явну та витончену (Haslam, 2006). Явна дегуманізація реалізується через асоціацію об'єкта номінації з фантастичними або міфологічними істотами, повністю позбавленими людських якостей. Витончена дегуманізація ґрунтується на метафорах, що зображають об'єкт як бездушну істоту з зовнішніми людськими рисами. Обидві стратегії активно функціонують у сучасному українському політичному дискурсі та формують специфічний тип контрпропагандистського мовлення. Показовим прикладом формування метафоричного значення є використання алюзій на історичні або міфологічні образи, коли вихідний простір (прецедентний текст або подія) поєднується з актуальним політичним контекстом. У результаті концептуального блендингу формується новий смисловий простір, у якому політичний актор або держава інтерпретується крізь призму культурно маркованого образу, що посилює прагматичний та переконувальний ефект висловлювання (Fauconnier & Turner, 2002; Musolff, 2016). Для прикладу, однією з найпоширеніших алюзивних метафор у сучасному українському політичному дискурсі є номінація «орки», що використовується для позначення російської армії. Метафора, а точніше, метафтоніма, в якій взаємодіють метафора і метонімія, ґрунтується на багатокомпонентній алюзії на міфічних істот з романів Толкіна, де орки колись були ельфами, але згодом втратили всю людську подобу. Алюзія відноситься до декількох семантичних сфер вхідного простору метафори – до зовнішнього вигляду і якостей істот, які були брудними, не звиклими жити в комфорті, безладними, відрізнялися нелюдською жорстокістю і низьким інтелектом і сублімували свій гнів на все живе і нормальне. Іншим проявом метафоричного натяку є те, що орки Толкіна загрожували всьому цивілізованому світу (Zhykharieva & Stavtseva, 2023).

Таким чином, номінація з її натяками є зневажливою реінтерпретацією одного з основних міфологізмів російської пропаганди, зокрема наративу про Росію як месію, спрямовану на «визволення» світу шляхом нав'язування власних цінностей.

Отже, алюзивні метафоричні номінації є ефективним інструментом формування оцінних смислів у політичному дискурсі та деконструкції ідеологічних наративів. Отримані результати можуть бути використані у фаховій підготовці студентів-міжнародників під час вивчення іноземних мов, політичного дискурсу та основ перекладацької інтерпретації міжнародних текстів.

ЛІТЕРАТУРА

Fauconnier, G., & Turner, M. (2002). *The way we think: Conceptual blending and the mind's hidden complexities*. Basic Books.

Haslam, N. (2006). Dehumanization: An integrative review. *Personality and Social Psychology Review*, 10(3), 252–264.

Kravchenko, N., Chaika, O., Blidchenko-Naiko, V., & Davydova, T. (2021). Polysemantic allusion in a polycultural dimension. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 17(4), 1907–1919.

Zhykharieva, O. O., & Stavtseva, V. F. (2023). *Allusive-based metaphorical nominations in the political discourse*. *Zakarpatski Filologichni Studii / Transcarpathian Philological Studies*, 27(2), 69–73.
<https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.2.13>

ACQUIS COMMUNAUTAIRE: ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Анастасія Найда

студентка IV курсу

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

*Науковий керівник: **Наталія Чернігівська***

к. пед. н., доцент, доцент кафедри іноземних мов

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Статус України як кандидата на членство в ЄС з червня 2022 року вимагає масштабної адаптації законодавства до *acquis communautaire*. Тому перекладацька робота стає ключовою, оскільки некоректний переклад спотворює зміст правових норм і підриває принцип правової визначеності.

Метою роботи є аналіз специфічних проблем і викликів, які постають перед Україною в процесі адаптації *acquis communautaire*. Відповідно поставлено наступні завдання: (1) окреслити теоретичну основу юридичного перекладу, релевантну для контексту ЄС; (2) проаналізувати конкретні лінгвістичні явища, що є системними “пастками” для перекладача права ЄС; (3) продемонструвати характерні риси мови права ЄС.

Теоретичну основу юридичного перекладу складає традиційний підхід – пошук лексичних еквівалентів у словниках, але у контексті права ЄС даний підхід виявляється принципово недостатнім. Натомість у 1970-1980-х рр. сформувався функціоналістський підхід (теорія скопосу), розроблений представниками німецької школи – Катаріною Райс, Гансом Вермером, Юстою Гольц-Мянттярі, Крістіаною Норд, Маргарет Амманн та Гансом Хенігом: переклад є культурним трансфером з однієї правової системи до іншої, а вирішальними факторами є цільова мова, цільова культура, адресат і мета перекладу. Тобто, переклад актів ЄС в Україні вимагає не пошуку слів, а визначення функції норми в праві ЄС для створення її функціонального еквівалента в українській системі.

Термінологічні проблеми перекладу права ЄС залежать від низки лінгвістичних явищ. По-перше, полісемія, де класичним прикладом є пара *damage / damages* “шкода” і “відшкодування шкоди”. Загальномовні словники цього розрізнення не фіксують. В українському контексті це важливо: ст. 22 ЦК України чітко розмежовує “збитки” та “шкоду”, і переклад обох термінів як “шкода” спотворює зміст норми. По-друге, синонімія у галузевому розрізі: англійська мова права розрізняє *plaintiff* (кримінальне), *claimant* (цивільне), *petitioner* (право ЄС); *sue* (цивільний процес) та *prosecute* (кримінальний). В українській мові права аналогічного формального розмежування немає – “позивач”, “потерпілий”, “обвинувачений” визначаються роллю, а не галуззю. По-третє, безеквівалентні поняття. *Law of torts* не існує в українському праві як інститут - функціональним відповідником є “деліктна відповідальність” (гл. 82 ЦК України), проте обсяги цих понять не збігаються. У зворотному напрямку: “адміністративний проступок” за КУпАП не має повного англійського еквівалента - *petty offence* передає лише частину змісту. Вирішення таких колізій потребує порівняльно-правової компетенції, тому Постанова КМУ № 451/2023 запроваджує обов'язкову перевірку перекладів *acquis* на відповідність затвердженим глосаріям.

Найбільш характерною рисою мови права ЄС є формування власного термінологічного корпусу. Джеремі Гарднер (2020, р.247) склав перелік 128 “хибно вживаних” термінів англійської мови в інституціях ЄС – слів, що або не існують у природній англійській мові, або вживаються зі значенням,

відмінним від словникового. Показовий приклад: прикметник *adequate* вживається в документах ЄС у значенні “appropriate” (доцільний, відповідний), тоді як його словникове значення – “satisfactory” або навіть “barely satisfactory” (задовільний, ледь задовільний). Якщо перекладач орієнтується на словник, а не на глосарій ЄС, він перекладе “adequate solution” як “задовільне рішення”, хоча в контексті ЄС мається на увазі “найбільш відповідне рішення”. Серед інших “хибно вживаних” термінів: *planification* (не існує в стандартній англійській), *to precise* (вживається як дієслово замість *to specify*), *coherent/coherence* (вживається зі значенням, запозиченим із французької), *actor* у значенні “суб'єкт” або “стейкхолдер” тощо. Для України це означає, що перекладачі не можуть покладатися на загальнономвні англійські словники – лише на термінологічну базу EurLex та затвержені глосарії *acquis*.

Зважаючи на окреслені проблеми юридичного перекладу права ЄС (явища полісемії, синонімії та безеквівалентності), зроблено висновок про необхідність застосування функціоналістського підходу для забезпечення адаптації *acquis communautaire*. Встановлено, що системні лінгвістичні “пастки” та специфічний “єврожаргон” роблять використання загальнономвних словників недостатнім, вимагаючи від перекладача високої порівняльно-правової компетенції та суворої орієнтації на офіційні глосарії ЄС для збереження принципу правової визначеності в українському законодавстві.

Відповідно подальші дослідження доцільно присвятити порівняльному аналізу офіційних перекладів *acquis* для виявлення системних помилок та створення глосарію “єврожаргону” з правильними відповідниками замість помилкових кальок.

ЛІТЕРАТУРА

- Gardner, J. (2016). *Misused English words and expressions in EU publications*. European Court of Auditors.
- Kordić, L. (2020). Legal terminology of the European Union: Problems of translation and interpretation. *Athens Journal of Humanities & Arts*.

ВІДТВОРЕННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АНГЛОМОВНОЇ МЕДИЧНОЇ ІНСТРУКЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ

Юлія Плетенецька

к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Актуальність розвідки зумовлена високою соціальною значущістю і важливістю створення адекватного перекладу медичних текстів. У зв'язку з дедалі активнішим розвитком медичної галузі України та її виходом на міжнародний рівень, посилюється необхідність обміну професійним досвідом між представниками різних країн. Створення універсальної термінологічної системи, що відображає сучасний стан цієї галузі наукового пізнання, є одним із першочергових завдань, що постають перед перекладачами медичних текстів. В умовах постійного оновлення та розширення термінологічного апарату, виникає потреба в його відтворенні іншими мовами для продуктивнішої співпраці працівників медичної сфери.

Метою дослідження є аналіз лексико-граматичних особливостей перекладу англomовних інструкцій до медичних препаратів (ІМП) українською мовою.

Розглянемо окремі лексико-граматичні особливості перекладу інструкцій до медичних препаратів, а саме як загальноновживана лексика англomовної ІМП відтворюється термінологічною лексикою в українській ІМП.

AUGMENTIN powder packet may cause queasiness (1). – Препарат може викликати нудоту (2).

Словосполучення *powder packet* конкретизується у перекладі іменником *препарат*, при цьому спостерігається тенденція до термінологізації загальноновживаних мовних одиниць.

DO NOT swallow the solution or use it in injections (3). – Розчин для розплення Саламол Стері-Неб не повинен застосовуватись ін'єкційним шляхом або перорально (4).

Дієслово *swallow* перекладається прислівником *перорально* і має значення “to pass (food, drink, etc.) through the mouth to the stomach by means of the muscular action of the oesophagus”. Прислівник *перорально* означає «так, що приймається через рот» [7] і застосовується в медичному дискурсі.

Do NOT take Salamol Steri-Neb : if...(3). – Протипоказання (4).

Do NOT use TheraFlu Flu/ Cold/ Cough powder packet if (5) – Препарат протипоказаний при таких станах: (6).

Заперечне речення наказового стану адекватно перекладається іменником в українській версії інструкції. Граматичне заперечення *Do NOT take (Do NOT use)*, яке посилюється графічними засобами (*NOT*), відтворюється семантичним запереченням – іменником *протипоказання*, який має значення “ознака чи обставина, наявність якої унеможлиблює застосування або виконання чого-небудь” (7). В перекладі застосовуються лексико-граматичні трансформації модуляція та антонімічний переклад.

If you take more Salamol Steri-Neb than you should (3). – У випадку передозування препаратом САЛАМОЛ СТЕРІ-НЕБ вам слід (4).

В умовному реченні словосполучення *take more than you should*, що означає “вжити більше, ніж потрібно”, і адекватно відтворюється у перекладі за допомогою префіксу пере- як *передозування* (Перевищення призначеної дози (медичного препарату, лікувальних процедур і т. ін. (7)). При відтворенні лексичних одиниць застосовується генералізація.

How to store Salamol Steri-Neb (3). – Умови зберігання (4).

Дієслово *to store* в реченні англomовної ІМП відповідає іменнику *зберігання* (тримання у певних умовах [7]) і перекладається шляхом генералізації значення.

Some MEDICINES MAY INTERACT with TheraFlu (5) – Взаємодія з іншими лікарськими засобами (6).

Просте речення відтворюється іменниковим словосполученням з вилученням модального дієслова *may*; графічні засоби мови оригіналу (*MEDICINES MAY INTERACT*) – не відтворюються, що призводить до втрати модальності у перекладі та заміни її констатацією факту.

Отже, адекватне відтворення інформації оригіналу при перекладі розглянутих англomовних інструкцій до медичних препаратів на лексико-граматичному рівні вимагає комплексного застосування трансформаційних прийомів калькування, генералізації, конкретизації, вилучення, модуляції та антонімічного перекладу. Крім того, відбувається перехід із загальноживаного рівня мови на науковий.

Дослідження перекладу медичної термінології та інструкцій до медичних препаратів є надзвичайно актуальними з огляду на глобалізацію фармацевтичного ринку, гармонізацію нормативних вимог та розвиток цифрових технологій. Зокрема науковий і практичний потенціал має аналіз розбіжностей між національними та міжнародними номенклатурами; узгодження термінів з міжнародними класифікаціями; створення двомовних / багатомовних корпусів медичної термінології та рекомендацій щодо перекладацьких стратегій.

ЛІТЕРАТУРА

Augmentin [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.drugs.com/cdi/augmentin.html>.

Аугментин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://mozdocs.kiev.ua/likiview.php?id=32823>.

Salamol Steri-Neb [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // www.drugs.com/uk/salamol-steri-neb-5mg-2-5ml-nebuliser-solution-leaflet.html.

Саламол Стери-Неб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://mozdocs.kiev.ua/likiview.php?id=13130>.

Teraflu [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.drugs.com/cdi/theraflu-flu-cold-cough-powder-packet.html>.

Терафлю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://mozdocs.kiev.ua/likiview.php?id=27391>.

Глумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <https://lnk.ua/LVbpRjg4y>.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПЕРЕКЛАДУ В ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Людмила Савельєва

викладач кафедри іноземних мов

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Марина Федоренко

викладач кафедри іноземних мов

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Повномасштабне вторгнення військ російської федерації в Україну призвело до величезної кількості біженців. Згідно з даними ООН 8,1 млн українців перетнуло кордон. Українські громадяни за кордоном від початку повномасштабної війни стикнулися з багатьма правовими проблемами. Через невисокий рівень володіння іноземними мовами значно зросла потреба у перекладачах з іноземних мов на українську і навпаки, переважно за кордоном. Переклад потрібен в офіційних установах таких як мерії, лікарні, навчальні заклади тощо, а також волонтерські пункти допомоги.

Більшість установ за кордоном запитують офіційний переклад документів на іноземні мови. Юридичні, медичні або технічні тексти з великою кількістю термінів вимагають високої кваліфікації перекладача. Є категорії паперів, без яких майже неможливо пройти реєстрацію, підтвердити освіту чи оформити статус за кордоном. Ці папери потребують точного перекладу, кожен пункт впливає на ухвалення рішення. В Україні нотаріус засвідчує підпис лінгвіста. Перекладач готує текст та підтверджує, що він перекладений точно. Головні труднощі виникають через помилки в транслітерації імен, невідповідність нотаріального засвідчення, відсутність

сертифікованого перекладу та апостиля. Легалізація документів за допомогою апостиля є основним механізмом для забезпечення міжнародного визнання документів, виданих в Україні.

Професійний підхід особливо важливим у кризових умовах. Військові дії ускладнили отримання повторних свідоцтв, тому дуже часто українські громадяни змушені використовувати електронні версії документів. Іноземні установи приймають цифрові файли, але вимагають офіційний переклад.

Програми визнання кваліфікацій в ЄС запитують засвідчення освітньої документації. Перекладач має передати назви предметів та ступенів. Неточність може змінити рівень кваліфікації.

Українці оформляють угоди, підтверджують право володіння для різних процедур за кордоном. Такі документи містять складні юридичні формулювання. Варіант іноземною мовою допомагає підтвердити дані в іноземному банку чи держустанові. Неправильно перекладена інформація може призвести до суперечок чи скасування угоди. Тому кожен пункт має бути переданий точно та без двозначностей. Це знижує ризики та допомагає завершити угоди швидше. Лінгвіст має розуміти термінологію та перекладати кожне слово.

Переклад юридичної документації в умовах війни стає завданням, що вимагає високих професійних навичок та дотримання стандартів. Точний переклад документації є інструментом захисту прав та підтвердження статусу.

ЛІТЕРАТУРА

<https://pravdapost.com/blog/business/pereklad-dokumentiv-dlya-vyvizdu-za-kordon-shho-potribno-znaty-ukrayintsyam>
https://protocol.ua/ua/tsivilniy_kodeks_ukraini_stattya_49

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ВИДУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Тетяна Шепель

викладач кафедри іноземних мов

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Олена Конончук

викладач кафедри іноземних мов

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Переклад нерозривно пов'язаний з такими поняттями, як “міжкультурна комунікація”, “діалог культур”, “інтеграція етнокультур”. Під останнім із них розуміється поєднання та ознайомлення з типологічними ознаками та особливостями різних культур. У більш широкому розумінні – це процес взаємодії, який характеризується розвитком і збагаченням цивілізації шляхом пізнання нових культур (Клименко, 2015), що результує згладжування непорозумінь між ними. Міжкультурна комунікація починається із усвідомлення існування розбіжностей у різних культурах, що нерідко спричиняє непорозуміння між представниками.

Термін “міжкультурна комунікація” вперше застосував американський антрополог та культуролог Едвард Голл, який пов'язував комунікативні перешкоди між представниками різних культур та етнічних груп з неодноковим способом сприйняття світу. Сьогодні під цим поняттям розуміють процес спілкування між мовцями – представниками різних мов та культур. Іншими словами – це процес взаємодії людей різних мов та культур (Кабаченко, 2021).

Важливим є те, що переклад сприяє не тільки взаємопроникненню текстів одних лінгвокультур в інші, а й забезпечує їхнє функціонування в межах цих культур. Це сприяє покращенню порозуміння між носіями різних культур та взаємному осягненню їхньої ідентичності та ментальності, зокрема й етнічної свідомості, що сприяє зменшенню культурного бар'єра між ними. Перекладач як посередник між культурами хай і підсвідомо опирається на систему власних культурних цінностей, все ж покликаний враховувати особливості цільової культури і встановлювати культурний зв'язок між комунікантами різних культур, подолати мовний і зменшити культурний бар'єр між ними. Це свідчить про вагоме культурне значення перекладу (Ткачівська & Щерба, 2022).

Роман Еріха Марії Ремарка “Три товариші” є ідеальним прикладом того, як переклад взаємодіє з культурою, тому що цей твір побудований на специфічному психологічному стані – “втраченому поколінні” міжвоєнної Німеччини. Наприклад у класичному перекладі Миколи Дятленка взаємодія культури та перекладу проявляється в багатьох аспектах:

- Культура споживання та побуту: Ремарк приділяє велику увагу деталям: машинам, цінам, алкоголю. У тексті часто фігурує “Schnaps” або “Rum”. Перекладач має вибір: залишити ці назви, як чужі елементи німецького побуту чи адаптувати їх. В українській традиції ці назви зазвичай залишаються, створюючи особливий “західний” колорит, який для українського читача середини 20 століття був символом європейської елегантності.

- Феномен “товариства” – “Kameradschaft”: німецьке слово “Kamerad” має сильний військовий відтінок. Це не просто “друг” (“Freund”). Це той, з ким ти був в одному окопі. Проте в перекладі Ремарка воно повертає своє первісне значення – бойове побратимство.

- Мова “маленької людини”: стиль Ремарка – це лаконічність, іронія та сентиментальність, прихована за грубістю. Ремарк був антифашистом і його німецька мова це мова людини, яка любить культуру, але зневажає державну машину.

- Гендерний аспект відображається в контрасті між “брутальною” культурою автомайстерні та витонченою культурою “вищого світу” , до якого належить Пат. Перекладач має використовувати різні стилістичні реєстри від грубуватого у Роббі та Отто до піднесено-меланхолійної мови діалогів з Пат.

- Одним з важливих аспектів відтворення реалій є автомобільна культура. Образ машини “Карл” є символом технічного прогресу та водночас одухотвореним об’єктом. У перекладі важливо зберегти баланс між технічним сленгом механіків та емоційним ставленням до авто, як до товариша.

Культура в романі Е.М. Ремарка – це “культура виживання”. Її переклад вимагає не лише лінгвістичних знань, а й глибокого розуміння психології міжвоєнного європейського суспільства .

ЛІТЕРАТУРА

Кабаченко, І. Л. (2021). Міжкультурна комунікація в перекладі. In *Актуальні проблеми та методики навчання перекладу* (pp. 29-30).

Клименко, Л. В. (2015). Художній переклад як вид міжкультурної комунікації в контексті євроінтеграції. *Літературознавчі студії*, 1(1), 228-235.

Ткачівська, М. Р., & Щерба, Р. М. (2022). Переклад крізь призму міжкультурної комунікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, (57). <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.57.47>

СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ

Юлія Ямнич, Юлія Попазова

студентки IV курсу

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Науковий керівник: Ірина Терсіна

*к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Юридична документація характеризується специфічними текстовими особливостями та унікальним мовним стилем вираження. Зазвичай такі тексти мають витриманий і формалізований стиль викладу, вирізняються використанням ділової лексики і насиченістю відповідною термінологією, що відповідає професійній спрямованості текстів цього типу. Таким чином, у силу своєї специфіки переклад юридичних документів потребує надзвичайної точності та правильності (Роєнко et al., 2021).

Юридичні тексти доволі часто місять латинські слова й словосполучення, які є усталеними виразами для позначення тих чи інших термінів, понять тощо. Оскільки такі латинізми є загальноживаними в контексті юридичних документів та зрозумілими для фахівців у сфері права, то в цьому випадку буде доречно взагалі не перекладати такі вирази. Наприклад, латинізм “post factum”, або “ex post facto”, майже завжди вживається без перекладу, оскільки його значення добре відоме всім правникам. Наприклад, у Конституції США, у ст. 1, двічі зустрічається цей вираз латинською мовою без адаптації англійською. Однак іноді такі словосполучення можна перекладати цільовою мовою. Прикладом може слугувати п. 2 ст. 21 Віденської конвенції про право міжнародних договорів, у якому латинську фразу “inter se” було перекладено як “між собою”.

Характерною особливістю юридичної документації є часте вживання одних і тих самих термінів навіть в одному реченні. Це обумовлено принципом юридичної визначеності та потребою в точності формулювання положень. Таким чином, оптимальною стратегією в цьому випадку буде підібрати правильний відповідник та постійно його вживати для перекладу такого слова чи словосполучення, а не шукати контекстуальні синоніми щоразу (Ходаковська, 2020). Наприклад, у Віденській конвенції про дипломатичні зносини термін “dues and taxes” перекладено як “податки, збори і мита”. І цей переклад є незмінним у всьому тексті Конвенції, навіть коли згаданий термін вживається декілька разів в одній і тій самій статті.

Також юридичні документи, як правило, оперують усталеними граматичними конструкціями. Наприклад, такі тексти переважно складаються в теперішньому часі, оскільки мають на меті закріпити положення, які повинні застосовуватись постійно. Англійською мовою усталеним правилом є вживання модального дієслова “shall”, яке ще несе додаткове значення зобов’язання. Для ілюстрації можна звернутись до п. 2 ст. 41 Віденської конвенції про право міжнародних договорів, у якому вживається фраза “the

parties ... shall notify”, яку перекладено українською мовою просто теперішнім часом як “учасники повідомляють”.

Ще однією характерною рисою юридичних текстів є широке використання мовних кліше — усталених словосполучень, що виконують стандартизуючу функцію та забезпечують однозначність тлумачення правових норм. При перекладі кліше перекладач, як правило, має відшукати усталений відповідник у цільовій мові, а не вдаватися до буквального або описового перекладу (Шумило et al., 2016). Прикладом використання стандартизованих мовних формул можуть слугувати численні кліше, зафіксовані у Віденській конвенції про право міжнародних договорів та Віденській конвенції про дипломатичні зносини. У вступній частині міжнародних угод традиційно використовуються усталені формули, що майже не змінюються від документа до документа. Наприклад, англійський вираз **“have agreed as follows”** послідовно перекладається українською мовою як **“домовились про таке”**. У завершальній частині міжнародних договорів застосовуються інші стандартні формули. Так, англійський вислів **“in witness whereof”** традиційно відтворюється українською мовою як **“на посвідчення чого”**. Аналогічно формула **“the undersigned, duly authorized”** перекладається як **“нижчепідписані, належним чином уповноважені”**.

Проведений аналіз показує, що переклад юридичних текстів ґрунтується на дотриманні принципу точності, послідовності термінології та використанні усталених мовних формул. Встановлено, що латинські вирази, повторюваність термінів, типові граматичні конструкції та кліше виконують важливу функцію забезпечення однозначності правового змісту. Практична цінність дослідження полягає в тому, що окреслені підходи можуть бути використані під час перекладу міжнародних договорів, нормативно-правових актів та інших юридичних документів, допомагаючи уникнути зміни змісту оригіналу та забезпечити відповідність перекладу правничим стандартам.

Подальші наукові дослідження можуть бути спрямовані на поглиблений аналіз стратегій перекладу юридичних текстів у міжнародно-правовому контексті. Зокрема, перспективним є дослідження способів відтворення юридичної термінології, клішованих формулювань і синтаксичних моделей, що використовуються в міжнародних договорах та нормативно-правових актах. Важливим напрямом також є порівняльне вивчення офіційних перекладів різними мовами з метою визначення найбільш ефективних перекладацьких рішень та виявлення типових труднощів, що виникають у процесі перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

Росенко, Л., Горлатова, О., & Редько, С. (2021). Особливості перекладу юридичних текстів. *Актуальні питання іноземної філології*, 15, 91–96.

Ходаковська, О.О. (2020). Стратегії перекладу англомовного юридичного дискурсу. *Закарпатські філологічні студії*, 3(13), 61-65.
<https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-3.11>

Шумило І., & Сніца Т. (2016). Особливості перекладу юридичних текстів. *Філологічний дискурс*, (4), 266–272.

UT ORATOR: TRANSLATION AS A POLITICAL STATEMENT

Oleksandr Gon

*Doctor of Philology, Professor at the Department of Foreign Languages
Educational and Scientific Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

The title of this paper refers to Cicero's "non ut interpres, sed ut orator" (not as an interpreter, but as an orator) which Anthony Pym conceptualizes in the context of dichotomy between foreignization and domestication in the target text, as argued both by the Roman statesman and by Friedrich Schleiermacher (Pym, 2014, p. 31). Cicero's preference of domesticating strategy with an apparent emphasis on the rhetorical effect of the translation provides a framework for further studies in the Ukrainian political setting.

Pym's earlier detailed interdisciplinary reading of "On the Different Methods of Translating" centers around the critic's misgivings about the core tenet of Schleiermacher's lecture of 1813. Although the title claims that the subject matter of the text is translation methods, Pym argues that "[it] is not primarily about translation at all." Rather, Schleiermacher's seminal work "can be seen as manipulating translation as a metaphor of belonging." (Pym, 1995, p. 9). A general concept of "translation as a metaphor" (Pym, 1995, p. 21) coupled with Ciceronian distinction between an interpreter and an orator in translational practice is a telling and poignant trope in the Ukrainian context.

The pragmatic functionalities, or as Pym would have, manipulating translation, and political implications of the translated texts was visibly employed in a keynote address by Vice President of the United States to the Ukrainian Parliament on December 09, 2015. In it, Joe Biden recited a passage from poetic legacy of Taras Shevchenko. His poem Testament, combining the features of a poetic will and anthem, has become a symbol of the struggle of the Ukrainian people for liberation in the past and present, and has wielded a formative influence on and has shaped Ukrainian national culture. According to the transcript, "[a] great poet Taras Shevchenko wrote verse after verse declaiming the spirit of Ukraine, urging his fellow Ukrainians rise up and claim their liberty. His poem The Testament ends with this reflection. And I quote: Then, in the mighty family / Of all men that are free, / May be sometimes, very softly / You will speak of me? May be sometimes very softly you will speak of me. (Applause.)" The enthusiastic feedback of the receiving audience in the form of applause is quite ironic given that Ukrainian MPs are aware of the original text of the 1845 Testament ending with a resounding versified last will, a genre that can hardly climax with a question mark. In terms of speech act theory, it is the performative property of the ostensible "quote" that locutionary, illocutionary, and perlocutionary functions of

utterance have been generated by exploiting the stylistic and genre-specific infelicities of Voynich's interpretation. The proposition asserted in the verbatim repetition that might be called a "rhetorical doppelgänger" when interrogative syntax in the translated text is immediately followed by its declarative counterpart ("May be sometimes, very softly / You will speak of me? May be sometimes very softly you will speak of me") combines a locutionary and illocutionary acts through, respectively, presenting literal sense and the endorsing assessment. In their strategizing for and structuring of the Vice-presidential address, his speechwriters must have been aware of pragmatic and spatio-temporal aspects of translational action and contextually dependent references. Biden's speech underscores translation as a metaphor, the agency of translation in its own right. Its modality of possibility coupled with interrogative formula in Voynich's translation of Shevchenko's "Testament", which are conspicuously absent in the original and transgress the artistic stereotypes of the genre of poetic will, serve the rhetorical purpose of expository allusion to project the message of exigencies of sustained fight against endemic corruption in the country.

The manipulation of translation as a metaphor, the recycling and reinterpretation of the original message as a rhetorical vehicle to push for a partisan agenda, is displayed in Volodymyr Zelensky's inaugural address on May 20, 2019. Challenging the sitting government to send in their resignations, he quoted one American actor who has become a great American president: "The government does not solve our problems. The government is our problem". The relativity and performative rationale of such a "quote" resembles Biden's remarks to the Ukrainian parliament. The intentionally distorted reference to Ronald Reagan's proverbial "Government is not the solution to our problem, government is the problem" seeks to appeal to the authoritative political pronouncements, the urgency of which are explicated through the verbatim rendering where "government" is equivalent to the sitting Cabinet of Ministers. Both Reagan's dictum "The nine most terrifying words in the English language are 'I'm from the government and I'm here to help'" and the short-lived USA Department of Government Efficiency (Doge) conclusively suggest that in American political discourse, the linguistic meaning of government is not equivalent to the notion of the current administration and implies red tape and overregulation.

The agency of translation where interlingual dynamics is but a trope of translation, rather than translation per se, is used in public discourse as rhetorical vehicle for partisan agendas. Gayatri Chakravorty Spivak includes the gesture of "politics of translation" into a wider field of "living translation" where "[t]he jagged relationship between rhetoric and logic, condition and effect of knowing, is a relationship by which a world is made for the agent, so that the agent can act in an ethical way, a political way, a day-to-day way; so that the agent can be alive, in

a human way, in the world. Unless one can at least construct a model of this for the other language, there is no real translation (Spivak, 2022, p. 39).

To conclude, Biden and Zelensky's postulated translations from, respectively, Shevchenko and Reagan's first Inaugural address privilege the target-side in the interlingual equation to highlight the intended purposes at the expense of faithful translation. In both cases, translation is clearly a manipulation strategy, a metaphor for and a vehicle of a political statement.

REFERENCES

- Pym, Anthony (1995). Schleiermacher and the Problem of "Blending". *Translation and Literature*, 4 (1), 5-30.
- Pym, Anthony (2014). *Exploring Translation Theories*. Second edition. London and New York: Routledge.
- Spivak, Gayatri Chakravorty (2022). *Living translation*. London and New York: Seagull Books.

CULTURAL AND LEXICAL GAPS IN THE TRANSLATION OF DIPLOMATIC IDIOMS

Svitlana Ivanova

*PhD, Assoc. Prof., Assoc. Prof. at the Department of Foreign Languages
Educational and Scientific Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Anna Orel

*PhD, Assoc. Prof., Assoc. Prof. at the Department of Foreign Languages
Educational and Scientific Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Effective diplomatic communication operates within a delicate balance of precision and deliberate ambiguity, where language serves as both a tool for clarity and an instrument of strategic nuance. Idioms, as culturally coded phraseological units, are indispensable within this register, enabling diplomats to convey complex political realities – such as power shifts, conflict, or conciliation – with subtlety and formal politeness. However, their translation constitutes a paramount intercultural challenge, primarily due to the phenomenon of lexical gaps. These gaps, defined as the absence of a direct linguistic equivalent for a concept in the target language, are particularly pronounced in diplomatic phraseology, where idioms are often rooted in unique historical narratives, political practices, or cultural metaphors (Baker, 1992; Zorivchak, 1989). The critical role of accurately bridging these gaps cannot be overstated, as a mistranslated idiom can distort

diplomatic intent, escalate tensions, or undermine trust, thereby positioning the translator as an essential mediator in international relations (Bassnett, 1990).

The primary challenge in translating diplomatic idioms lies in navigating lexical and cultural gaps. Idioms like “*gunboat diplomacy*” or “*salami tactics*” encode specific historical and strategic concepts that represent what Zorivchak (1989) describes as lexical-semantic non-equivalents. Translators must bridge these “*white spots*” on the semantic map between cultures while maintaining the formal and polite tone of diplomatic discourse. For instance, an idiom like “*beat around the bush*” must be rendered in a way that preserves its evasive function without resorting to colloquialisms inappropriate for a formal communiqué. Phraseology studies highlight that idioms are not isolated expressions but systematic components of language, with recurring patterns, collocations, and pragmatic functions that can inform translation strategies (Cowie, 1998).

From a cognitive perspective, translating idioms involves not only linguistic equivalence but also the reconstruction of the underlying conceptual models they encode (Lakoff & Johnson, 1980). Idioms such as “*hold all the aces*” or “*extend an olive branch*” evoke mental schemas, metaphoric mappings, and culturally shared knowledge that shape how meaning is interpreted. Cognitive approaches emphasize understanding the source idiom as a network of concepts, frames, and pragmatic intentions, which must be projected into the target language while maintaining functional equivalence. Models of idiom interpretation range from compositional approaches, which analyze literal and figurative components separately, to holistic approaches, which treat idioms as indivisible semantic units (Fernando, 1996). Phraseology research further supports the view that awareness of idiomatic patterns can enhance a translator’s ability to predict semantic and pragmatic effects, particularly in diplomatic contexts where subtleties are crucial (Cowie, 1998). In diplomatic discourse, where every nuance carries weight, translators often employ hybrid strategies that combine cognitive insight with stylistic and pragmatic sensitivity. This ensures that idioms retain their communicative force, accurately signalling power relations, negotiation stances, or conciliatory gestures without disrupting the formal register. Cognitive translation theory thus provides a framework for systematically analyzing idiomatic meaning, predicting potential areas of misinterpretation, and designing context-sensitive solutions for intercultural communication.

To overcome lexical gaps, translators employ various strategies, including genuine and approximate phraseological analogs, loan translation (*calque*), explanatory translation, omission, and antonymous translation. While the idiom “*cross the Rubicon*” can be translated through a genuine analog, “*pour oil on troubled waters*” often requires explanatory translation to preserve its pragmatic function in the target language. In cases where idioms are deeply culture-bound,

such as “*salami tactics*,” a degree of semantic loss is inevitable, necessitating compensatory strategies to maintain the communicative balance.

The analysis of examples from international media (e.g., Reuters, The Guardian, NPR) confirms that strategy selection is context-dependent. A successful translation must simultaneously achieve semantic accuracy, maintain the appropriate register, and account for the pragmatic intent behind the idiom’s use. Historical errors — such as those involving U.S. President Jimmy Carter or automated translations of Justin Trudeau’s speeches — underscore that lexical gaps reflect fundamental differences in conceptualization across languages (Geeraerts, 1997).

In conclusion, lexical gaps are not merely linguistic absences but reflections of distinct cultural consciousnesses. Skilled translators ensure precision and clarity by navigating these gaps, fostering effective international relations. Future studies should continue to explore the intersection of cognitive linguistics, phraseology, and diplomatic protocol to refine strategies for intercultural communicative balance.

REFERENCES

- Baker, M. (1992). *In other words: A coursebook on translation*. Routledge.
- Bassnett, S. (1990). *Translation studies*. Routledge.
- Cowie, A. P. (1998). *Phraseology: Theory, analysis, and applications*. Oxford University Press.
- Fernando, C. (1996). *Idioms and idiomaticity*. Oxford University Press.
- Geeraerts, D. (1997). *Diachronic prototype semantics: A contribution to historical lexical semantics*. Oxford University Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. University of Chicago Press.
- Zorivchak, R. (1989). *Realiya i pereklad [Realia and Translation]*. Lviv University Press.

REDEFINING TRANSLATION IN UKRAINE AND BEYOND AMID GLOBALIZATION AND DIGITAL INNOVATION

Yuliia Polieieva

*PhD, Assoc. Prof., Assoc. Prof. at the Department of Foreign Languages
Educational and Scientific Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

The translation profession is undergoing a profound transformation in response to globalization and rapid technological developments. This paper examines how translators in Ukraine and internationally are adapting to global

connectivity and digital innovation. It highlights the increasing significance of digital literacy, cultural competence, and interdisciplinary knowledge for professional practice. By integrating insights from both international and Ukrainian scholarship, the study identifies current trends and outlines necessary adaptations in translation education to prepare future translators for a dynamic, globally interconnected environment.

Globalization has intensified the demand for multilingual communication across business, science, culture and digital media. Technological innovation has become central to contemporary translation. Simultaneously, digital technologies, including machine translation, computer-assisted translation (CAT) tools, and online collaboration platforms, are transforming translation workflows. While there is some fear that automation may reduce the demand for human translators, modern research suggests that technology enhances efficiency and allows translators to focus on higher-order tasks requiring critical thinking and cultural expertise. Translators now function as cultural mediators, project managers, and post-editors of automated translations, ensuring both accuracy and cultural appropriateness (García, 2015).

In Ukraine, these trends are particularly significant, as the country actively integrates into global economic, academic, and cultural networks while modernizing higher education in translation studies (Cherednychenko, 2023, p. 5-7; Velykodska, 2015, p. 47). Global connectivity has broadened the scope of translation tasks. Translators must convey not only linguistic content but also cultural nuance across diverse media formats (Cronin, 2013). Ukrainian researchers note that globalization has created both opportunities and challenges for local translators, particularly in scientific, legal, and technical domains.

Studies of Ukrainian translation practices highlight the integration of interdisciplinary knowledge into translation workflows. For example, they emphasize strategies for maintaining discourse integrity and cultural relevance in academic translations. This demonstrates how Ukrainian translators are simultaneously responding to local linguistic needs and international professional standards. Scholars have explored the integration of technology in translator training and practice. Chernovaty and Kovalchuk (2025) highlight the importance of combining human creativity with machine-assisted workflows to produce professional-quality translations. Similarly, Golovatska (2024) stresses that digital literacy and localization technologies should be central to modern translator education. Moreover, Panov and Kuzmenko (2025) examine how wartime conditions in Ukraine highlight the importance of resilient, adaptive educational models that incorporate technological training for translators.

Technological advances also affect professional opportunities. Remote work and global freelancing platforms expand the reach of Ukrainian translators while

increasing competition. Saiko (2023) notes that specialized terminology management and digital collaboration are now critical for translators working in technical and scientific fields.

The evolving translation landscape necessitates updates to education programs. Modern curricula must combine language proficiency with digital skills, multimedia localization, project management, and intercultural communication. Ukrainian studies indicate that integrating formative assessments, digital assignments and peer evaluations enhances student readiness for professional practice. By emphasizing both linguistic and technological competencies, translation programs in Ukraine prepare students to navigate globalized work environments and adapt to rapidly changing professional demands.

Translation in Ukraine and beyond is being redefined by global connectivity and digital innovation. Translators must integrate technological literacy with linguistic and cultural expertise. Both international and Ukrainian research emphasize adaptability, interdisciplinary knowledge, and critical engagement with technology as essential competencies. Educational programs that balance theory, practice, and digital skills will equip translators to thrive in a globally connected, technology-driven world.

REFERENCES

- Cherednychenko, O. (2023). Translation and translation studies in independent Ukraine: Outcomes and prospects. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv: Foreign Philology*, Vol. 1, No. 54, 5-11.
- Chernovaty, L. & Kovalchuk, N. (2025). Monitoring machine-translation dependence in the online training of future philologists. *Advanced Education*, 18(26), 15-27. DOI: <https://doi.org/10.17721/if.54.23.1>
- Cronin, M. (2013). *Translation in the digital age*. Routledge.
- García, I. (2015). *Post-editing of machine translation: Processes and applications*. Cambridge Scholars Publishing.
- Golovatska, I. (2024). Technological enhancement of professional training of future translators: Focus on localization. *Information Technologies and Learning Tools*, Vol 104, №6, p. 128-138. DOI: 10.33407/itlt.v104i6.5738
- Panov, S., & Kuzmenko, R. (2025). Training of scientific and technical translation specialists in higher education institutions during the war in Ukraine. *European Humanities Studies: State and Society*, 1(1), 41-52. DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2025.1.04>
- Saiko, M. (2023). Translation-oriented terminology in Ukraine: Emergence, fundamentals and prospects. *Linguistic and Conceptual Worldviews*, January 2023, 57-71. DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-6397.2023.2.04>

Velykodska, H. O. (2015). The application of translation strategies in the written translation teaching process. *Journal of the National Technical University of Ukraine "KPI": Philology and Educational Studies*, Issue No. 5, 45-50.

DIE BEGRIFFE “EUROPÄISCHER RAT”, “HOHER VERTRETER” UND “MILITÄRAUSSCHUSS” IN SPRACHLICHEN STRATEGIEN UND ÜBERSETZUNGSTECHNIKEN: KONTRASTIVE ANALYSE DEUTSCH – ENGLISCH – UKRAINISCH

Hanna Yudina

Lehrerin, Doktorandin

*Lehr- und Forschungsinstitut für Internationale Beziehungen
der Nationalen Taras-Schewtschenko-Universität Kyjiw*

Die institutionelle Terminologie der Europäischen Union stellt im Bereich der Fachübersetzung ein paradigmatisches Beispiel für die Notwendigkeit funktionaler Äquivalenz dar. Aufgrund der Mehrsprachigkeit der Europäischen Union besitzen alle Sprachfassungen der Gründungsverträge gleiche Rechtsverbindlichkeit. Daraus ergibt sich für die Übersetzung nicht nur die Forderung nach lexikalischer Genauigkeit, sondern vor allem nach juristisch und institutionell adäquater Bedeutungsübertragung. Der translationswissenschaftliche Ansatz “vom Wort zum Sinn” impliziert die Abkehr von einer rein formalen Wort-für-Wort-Strategie zugunsten einer funktional-pragmatischen Interpretation institutioneller Konzepte.

Der Europäische Rat (engl. European Council, ukr. Європейська рада) bildet das oberste politische Leitungsorgan der Europäischen Union. In allen drei untersuchten Sprachen liegt formal eine direkte Entsprechung vor: Adjektiv + Substantiv. Dennoch zeigt sich bei näherer Betrachtung eine terminologische Problematik. Das englische Lexem Council fungiert als Oberbegriff für unterschiedliche Gremien. Im Deutschen wird sowohl für European Council als auch für Council of the European Union der Terminus “Rat” verwendet, während zusätzlich der “Europarat” als eigenständige Organisation existiert. Auch im Ukrainischen (“Рада”) besteht diese Mehrdeutigkeit. Hier wird deutlich, dass formale Äquivalenz nicht automatisch semantische Eindeutigkeit garantiert. Die Übersetzungsstrategie muss daher auf terminologischer Differenzierung und Kontextualisierung beruhen. Im Sinne des funktionalen Ansatzes ist entscheidend, dass der Europäische Rat kein legislatives Organ, sondern ein strategisches Leitungsorgan ist, das die politischen Zielsetzungen der Union definiert.

Eine noch komplexere Struktur weist die Amtsbezeichnung des Hohen Vertreters der Union für Außen- und Sicherheitspolitik auf (engl. High

Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy, ukr. Верховний представник Європейського Союзу із закордонних справ і політики безпеки). Die mehrgliedrige Nominalkonstruktion dient der präzisen juristischen Festlegung des Kompetenzbereichs. Das englische Adjektiv High wird im Deutschen mit “Hoher” und im Ukrainischen mit “Верховний” wiedergegeben. Eine wörtliche Übersetzung im Sinne von “hoch” wäre semantisch inadäquat, da hier Rang und institutionelle Autorität markiert werden. Somit liegt eine adaptierte Lehnübersetzung vor, die sich an bestehenden Mustern politischer Amtstitel orientiert. Auch die syntaktische Struktur unterscheidet sich: Während das Deutsche zur Bildung komplexer Komposita (“Außen- und Sicherheitspolitik”) tendiert, bevorzugt das Englische analytische Fügungen. Die ukrainische Variante weist eine stärker explizite syntaktische Entfaltung auf. Die funktionale Analyse zeigt, dass der Hohe Vertreter eine Doppelfunktion innehat – als Koordinator der Gemeinsamen Außen- und Sicherheitspolitik und als Vizepräsident der Europäischen Kommission. Eine angemessene Übersetzung muss diese institutionelle Mehrdimensionalität implizit berücksichtigen.

Der Militärausschuss der Europäischen Union (engl. European Union Military Committee – EUMC, ukr. Військовий комітет Європейського Союзу) illustriert die Wechselwirkung zwischen terminologischer Standardisierung und sprachstruktureller Divergenz. Das englische Attribut Military wird im Deutschen durch das gebundene Morphem “Militär-” realisiert, was der typischen Kompositionsstruktur der deutschen Fachsprache entspricht. Im Ukrainischen erfolgt eine Lehnübersetzung (“Військовий комітет”), wobei zwischen “військовий” (institutionell-militärisch) und “воєнний” (den Kriegszustand betreffend) differenziert werden muss. Die Übersetzungsstrategie basiert hier auf terminologischer Fixierung und Normorientierung (z. B. durch die Datenbank IATE). Der funktionale Sinn erschließt sich aus der Rolle des Ausschusses als höchstes militärisches Beratungsgremium innerhalb der Gemeinsamen Sicherheits- und Verteidigungspolitik.

Der kontrastive Vergleich zeigt deutliche strukturelle Unterschiede zwischen den Sprachen. Das Englische fungiert häufig als Ausgangssprache institutioneller Benennungen und zeichnet sich durch analytische Konstruktionen aus. Das Deutsche weist eine ausgeprägte Tendenz zur morphologischen Verdichtung durch Komposita auf, wodurch terminologische Präzision und sprachökonomische Kompaktheit erreicht werden. Das Ukrainische kombiniert Lehnübersetzung mit syntaktischer Explikation und orientiert sich stark an normativen, offiziell kodifizierten Entsprechungen. Trotz struktureller Unterschiede bleibt in allen drei Sprachsystemen die funktionale Äquivalenz das zentrale translationswissenschaftliche Prinzip.

Abschließend lässt sich festhalten, dass die Übersetzung institutioneller Begriffe der Europäischen Union nicht auf der Ebene einzelner Lexeme verbleiben darf. Vielmehr erfordert sie eine systemische Analyse der jeweiligen Institution innerhalb des europäischen Rechts- und Verwaltungssystems. Der Ansatz “vom Wort zum Sinn” gewährleistet terminologische Konsistenz, juristische Präzision und interkulturelle Verständlichkeit. Die untersuchten Beispiele verdeutlichen, dass erfolgreiche Fachübersetzung stets das Zusammenspiel von sprachlicher Form, institutioneller Funktion und normativer Standardisierung voraussetzt.

LITERATURVERZEICHNIS

Consolidated Version of the Treaty on European Union (TEU). Official Journal of the European Union.

House, J. (2015). Translation Quality Assessment: Past and Present. London: Routledge.

IATE – Interactive Terminology for Europe. Europäische Kommission.

Newmark, P. (1988). A Textbook of Translation. London: Prentice Hall.

Vinay, J.-P., Darbelnet, J. (1995). Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation. Amsterdam: John Benjamins.

Schäffner, C. (2012). Rethinking Transediting. London: Routledge.

СЕКЦІЯ 2. ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПАРАДИГМА ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

ПЕРЕКЛАД ЯК ІНТЕРПРЕТАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Юлія Бондарчук

*к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов,
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського
національного університету імені Тараса Шевченка*

У сучасному комунікативному просторі переклад дедалі частіше розглядається як інтерпретаційна діяльність, що передбачає осмислення смислів, дискурсивних настанов і культурних контекстів вихідного тексту. У межах сучасних перекладознавчих студій переклад трактується як процес смислотворення, у якому перекладач постає активним суб'єктом інтерпретації дискурсу, культурних кодів і прагматичних намірів автора. За такого підходу перекладацька діяльність виходить за межі лінгвістичної трансформації та набуває характеру когнітивно й культурно зумовленого процесу, що потребує аналітичного осмислення тексту як багаторівневої семіотичної структури. Це зміщує акцент із формальної еквівалентності на стратегічне ухвалення перекладацьких рішень і підкреслює роль перекладача як міжкультурного медіатора, відповідального за інтерпретацію та передавання значень у новому комунікативному середовищі (Venuti, 2018).

Зазначена парадигма зумовлює необхідність перегляду традиційних моделей підготовки перекладачів у закладах вищої освіти, які тривалий час були зорієнтовані переважно на відпрацювання мовних відповідників і формально-структурних трансформацій. Натомість актуалізується орієнтація навчального процесу на розвиток інтерпретаційної, стратегічної й міжкультурної компетентності, що забезпечує здатність майбутнього перекладача працювати зі смисловою неоднозначністю, прагматичними зсувами та культурно маркованими елементами тексту. У цьому контексті інтеграція інноваційних педагогічних підходів – діяльнісного, завданневого, практикоорієнтованого, майстернісного, ігрового та дослідницького – створює методологічні передумови для формування перекладача, здатного до професійно виваженої інтерпретації складних текстів різних жанрів і типів дискурсу.

Діяльнісний підхід дозволяє розглядати переклад як форму соціально зумовленої комунікативної дії, у межах якої перекладач виконує професійні

ролі інтерпретатора, аналітика тексту та комунікативного посередника. У такій моделі переклад постає не як ізольований мовний акт, а як цілеспрямована діяльність, спрямована на досягнення конкретного комунікативного результату. Завданнєвий підхід забезпечує структурну організацію перекладацької діяльності через систему автентичних перекладацьких завдань, орієнтованих на розв'язання реальних комунікативних проблем, що активізує перекладацькі стратегії, формує навички вибору адекватних трансформацій і сприяє усвідомленому прийняттю перекладацьких рішень. Практикоорієнтований підхід, своєю чергою, інтегрує перекладацьку підготовку в академічні, професійні та цифрові контексти, забезпечуючи перенесення набутих умінь у реальні ситуації міжкультурної комунікації.

Майстернісний підхід акцентує увагу на поступовому формуванні перекладацької компетентності через чітко окреслені критерії якості перекладу, формувальне оцінювання та рефлексійне осмислення власних інтерпретаційних рішень. Це сприяє розвитку відповідальності за перекладацький продукт і здатності до самокорекції. Ігровий підхід збагачує перекладацьку підготовку мотиваційним і когнітивним вимірами, моделюючи ситуації перекладацького вибору в умовах альтернативності стратегій, часових обмежень і множинності можливих інтерпретацій. Дослідницький підхід формує аналітичний вимір перекладацької діяльності, залучаючи здобувачів вищої освіти до аналізу перекладацьких варіантів, зіставлення рішень, інтерпретації дискурсивних і культурних маркерів та роботи з цифровими й корпусними джерелами.

Комплексна інтеграція зазначених підходів трансформує перекладацьку підготовку з репродуктивної моделі на інтерпретаційно орієнтовану, у межах якої переклад осмислюється як стратегічна, міжкультурна та семантично орієнтована діяльність. У такій моделі перекладацьке навчання спрямовується не на відтворення мовних відповідників, а на розвиток здатності аналізувати комунікативну ситуацію, ідентифікувати домінантні смисли, враховувати прагматичні настанови адресанта й адресата та здійснювати свідомий вибір перекладацьких стратегій. Це забезпечує перехід від формального опанування перекладацьких прийомів до формування цілісної перекладацької компетентності, зорієнтованої на інтерпретацію та смислову адекватність.

Такий підхід узгоджується з сучасними тенденціями перекладознавства, у межах яких перекладач розглядається як активний суб'єкт міжкультурної комунікації та агент смислоконструювання, а переклад – як процес прийняття стратегічних рішень у конкретному дискурсивному й культурному контексті. Водночас він корелює з інноваційними моделями оновлення навчальних

матеріалів у вищій освіті, орієнтованими на діяльність, рефлексію та інтеграцію професійно значущих завдань у навчальний процес (Бондарчук, 2026). У результаті створюються умови для формування перекладача, здатного до усвідомленої інтерпретації тексту, аргументованого вибору перекладацьких стратегій, критичного осмислення власних рішень і професійно виваженої міжкультурної комунікації в різних типах дискурсу та комунікативних ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА

Бондарчук Ю.А. Трансформація навчальних матеріалів з іноземних мов у вищій освіті на засадах інноваційних підходів. *Інноваційний розвиток педагогічної науки й освітньої практики: матеріали науково-практичної конференції. (Полтава, 6-7 лютого 2026 року). С. 10-12*

Venuti, L. (2018). *The translator's invisibility: A history of translation. London: Routledge.*

Nord, C. (2018). *Translating as a purposeful activity: Functionalist approaches explained. Manchester: St. Jerome*
<https://files01.core.ac.uk/download/pdf/233167343.pdf>

NOTEBOOKLM ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ШІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІСТІВ- МІЖНАРОДНИКІВ

Ірина Войтанік

викладач кафедри іноземних мов

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У контексті соціально-економічних трансформацій України одним із ключових завдань вищої освіти є підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі економіки. Покращення якості професійної освіти студентів-економістів передбачає їхню підготовку до ефективного професійного спілкування в умовах міжнародного співробітництва через формування високого рівня англомовної дискурсивної компетентності. Ця компетентність передбачає здатність до різноаспектної комунікації в професійній діяльності, розв'язання складних вузькопрофільних завдань та практичних проблем, толерантності та гнучкості в міжособистісній взаємодії.

Поява передових інструментів штучного інтелекту трансформує методику формування англомовної дискурсивної компетентності, пропонуючи персоналізовані способи підтримки навчання, де генеративні та

мовні моделі, такі як ChatGPT, надають миттєвий зворотний зв'язок, покращують мовну практику, підвищують мотивацію і спрощують створення динамічного контенту.

Штучний інтелект дає змогу моделювати реальні дискурсивні ситуації, як-от участь у міжнародних економічних форумах чи аналіз інституцій економічного зростання. Це дає змогу майбутнім економістам-міжнародникам формувати навички наведення аргументації, синтезу ідей та адаптації до жанрів професійного дискурсу (аналітичні записки, меморандуми), перетворюючи пасивне сприйняття текстів на активне створення англомовного контенту. Як показує досвід практичної діяльності, у студентів виникають труднощі в організації та сприйнятті тематично різноманітної інформації мовних творів, інтерпретації та побудові текстів. NotebookLM, заповнює цю прогалину, генеруючи персоналізовані дискусії у стилі ток-шоу з ведучим-штучним інтелектом, що робить його потенційно ефективним засобом для розуміння та продукування текстів.

У контексті англійської для спеціальних цілей він сприяє формуванню дискурсивної компетентності діючи як “компетентний партнер”, який модерує складні жанрові структури, адаптує темп і щільність інформації до рівня студентів, а також посилює їхню залученість через інтерактивні елементи подкастів, тим самим знижуючи когнітивне навантаження та тривогу під час обробки автентичних комунікативних ситуацій (Qianqian & Zhao, 2025).

Іншими перевагами використання NotebookLM є те, що він забезпечує студентам середовище, в якому вони можуть практикувати мову в професійному контексті – наприклад, реальні переговори щодо торговельних бар'єрів (Alisoy, 2025), аналіз санкцій Європейського Союзу (Yeo, Moorhouse, & Wan, 2025), тощо. За допомогою цього викладачі та студенти можуть “скоротити розрив між аудиторією і вимогами на робочому місці” (2, с. 100) або, як зазначає Bremner, (2010, с. 121) між “підручником та робочим місцем”. Для того, щоб це відбувалося ефективно, вчителі повинні розуміти характеристики інтернет-комунікації щоб допомогти своїм студентам оволодіти конкретними аспектами або особливостями цього виду спілкування, наприклад міжкультурні аспекти комунікації, мультимодальна комунікація (Bremner, 2010).

Отже, інтеграція інструментів штучного інтелекту, зокрема NotebookLM, у процес формування англомовної дискурсивної компетентності студентів-економістів-міжнародників є відповіддю на виклики глобалізованого професійного середовища. Такі технології не лише підвищують ефективність навчання іноземної мови для спеціальних цілей, а й забезпечують моделювання автентичних професійних ситуацій, сприяють

розвитку критичного мислення, аргументації, міжкультурної комунікації та цифрової грамотності. Використання NotebookLM як інтелектуального освітнього партнера створює умови для переходу від репродуктивного засвоєння матеріалу до активного конструювання професійного дискурсу, наближаючи освітній процес до реальних вимог міжнародного економічного простору. Водночас ефективність такого впровадження залежить від методичної підготовки викладача, його здатності інтегрувати інноваційні технології у зміст і структуру навчання з урахуванням жанрових, міжкультурних та мультимодальних особливостей сучасної професійної комунікації.

ЛІТЕРАТУРА:

- Alisoy, H. (2025). Can NotebookLM Support ELL? *JPURM*, 1-14.
- Bremner, S. (2010). Collaborative writing: Bridging the gap between the textbook and the workplace / *English for Specific Purposes* 29, 121-132. https://www.researchgate.net/publication/248530749_Collaborative_writing_Bridging_the_gap_between_the_textbook_and_the_workplace.
- Qianqian L., Zhao, Y. (2025). The impact of NotebookLM generated podcasts on EFL news listening comprehension, flow experience, and anxiety: a quasi-experimental study. *EDCS '25: Proceedings of the 2nd Guangdong-Hong Kong-Macao Greater Bay Area Education Digitalization and Computer Science International Conference*, 665 – 670.
- Yeo, M. A., Moorhouse, B. L., & Wan, Y. (2025). From academic text to talk-show: Deepening engagement and understanding with Google NotebookLM. *Teaching English as a Second Language Electronic Journal (TESL-EJ)*, 28(4). <https://doi.org/10.55593/ej.28112int1>

СУЧАСНА ПАРАДИГМА НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ: ПОЄДНАННЯ КЛАСИКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Тамара Лазаренко

викладач кафедри іноземних мов

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Катерина Кудрик

к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У сучасному світі, який характеризується активними процесами глобалізації, міжкультурної комунікації та цифровізації, особливого значення набуває професія перекладача, адже він стає посередником між культурами, мовами та соціальними спільнотами, а отже забезпечує ефективний обмін інформацією у різних сферах. Таким чином, дедалі більшої актуальності набуває проблема вдосконалення методик викладання перекладу, тому ми спробуємо простежити еволюцію методик викладання перекладу, а також окреслити їхні переваги, обмеження та перспективи розвитку.

До традиційних підходів викладання перекладу науковці відносять граматико-перекладну методику, одну з найстаріших у практиці викладання іноземних мов і перекладу, в основі якої лежить детальне вивчення граматичних правил і лексики, та виконання письмових перекладів із рідної мови на іноземну й навпаки. Основна увага тут приділяється точності передачі змісту, дотриманню граматичних норм та відповідності оригіналу, і такий підхід формує ґрунтовну мовну базу, розвиває аналітичне мислення та увагу до мовних деталей. Однак її недоліком можна вважати те, що вона часто ігнорує прагматичні, соціокультурні та функціональні характеристики тексту, що є важливими в сучасній перекладацькій діяльності.

Інший підхід, текстуально-орієнтований, передбачає роботу з письмовими текстами різних жанрів і стилів, коли проводиться аналіз структури тексту, його композиції, термінології та стилістичних особливостей. Такий підхід сприяє формуванню навичок глибокого аналізу тексту, розуміння контексту та адекватного відтворення змісту, хоча водночас він залишається переважно академічним і не завжди враховує реальні умови професійної діяльності перекладача.

Останнім традиційним підходом є теоретико-лінгвістичний підхід, у межах якого значна увага приділяється теорії перекладу: поняттям еквівалентності, адекватності, трансформацій, типам перекладацьких відповідників. Такий підхід дозволяє глибше усвідомити природу перекладацького процесу. Перевагою його є формування теоретичної бази, однак надмірна зосередженість на теорії може зменшувати практичну спрямованість навчання.

Серед сучасних підходів і методик викладання перекладу науковці вирізняють комунікативний, орієнтований на формування здатності ефективно здійснювати переклад у реальних комунікативних ситуаціях, та компетентнісний, що дедалі більше ґрунтується на компетентнісній моделі, підходи. Цей останній підхід найбільше орієнтується на вимоги ринку праці та забезпечує більш цілісну підготовку майбутнього фахівця, який повинен володіти комплексом умінь і знань, що включає такі аспекти, як мовна компетентність, міжкультурна компетентність; стратегічна компетентність;

технологічна компетентність та професійна етика. Багатокомпонентність перекладацької компетентності також обґрунтована дослідницькою групою PACTE, яка визначає її як систему взаємопов'язаних субкомпетентностей, таких як двомовні, екстралінгвістичні, інструментальні та стратегічні субкомпетенції (PACTE GROUP, 2003, с. 58), що підтверджує необхідність інтеграції теоретичної, практичної та технологічної складових у процес навчання. Як зазначає А. Хуртадо Альбір, перекладацька компетентність – це базова система знань, умінь та підходів, необхідних для того, щоб мати змогу кваліфіковано перекладати (Hurtado Albir, 2003, с. 19), що підкреслює комплексний характер підготовки перекладача та необхідність формування не лише мовних знань, а й професійних стратегій і ціннісних орієнтацій.

Окрему увагу слід зосередити на використанні інноваційних техніках, які сьогодні широко застосовуються у викладанні перекладу. Вони можуть включати, наприклад, проєктне навчання, яке передбачає виконання комплексних перекладацьких завдань, що максимально наближені до реальної професійної діяльності, такі як переклад вебсайту, рекламної кампанії або технічної документації. Іншою інноваційною технікою навчання є використання цифрових інструментів, таких як CAT-системи, зокрема SDL Trados Studio та memoQ, які дозволяють створювати пам'ять перекладів і працювати з термінологічними базами. Чималу роль відіграють системи машинного перекладу, наприклад DeepL, які, звичайно, не замінюють перекладача, але формують нову професійну навичку — постредагування. У цьому контексті слушною є думка Е. Пайма про те, що поява технологій перекладу змінила професійну практику і, як наслідок, підготовку перекладачів (Pym, 2014, с. 12), адже цифровізація перекладацької діяльності безпосередньо впливає на зміст і методи підготовки майбутніх фахівців. Звичайно, не можна обійти увагою інтерактивні техніки, що включають рольові ігри, кейс-методи, групову роботу та дискусії. Саме такі методи сприяють розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та здатності приймати професійні рішення.

Отже, можна справедливо зауважити, що традиційні методики забезпечують ґрунтовну мовну й теоретичну підготовку, що є необхідною основою професійної діяльності, але водночас вони часто не враховують сучасних технологічних і комунікативних вимог. Тоді як інноваційні підходи орієнтовані на практичність, інтеграцію технологій і розвиток професійних компетентностей, проте без фундаментальної теоретичної бази їх ефективність може бути обмеженою. Тому оптимальною моделлю можна вважати поєднання традиційної академічної підготовки з сучасними інтерактивними й технологічними методами, що даватиме можливість

поєднувати теоретичну глибину, практичну спрямованість та технологічну грамотність.

ЛІТЕРАТУРА

Alves, P. (Ed.). (2003). *Triangulating Translation: Perspectives in Process Oriented Research*. Amsterdam : John Benjamins.

Hurtado Albir, A. (2003). Translation competence and its acquisition. In F. Alves (Ed.) *Triangulating Translation: Perspectives in Process Oriented Research*, (pp. 3–33). Amsterdam: John Benjamins.

PACTE GROUP, (2003). Building a translation competence model. In F. Alves (Ed.) *Triangulating Translation: Perspectives in Process Oriented Research*, (pp. 43–66). Amsterdam: John Benjamins.

Pym, A. (2014). *Exploring translation theories*. London: Routledge.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ І ПЕРЕКЛАДУ

Людмила Ніколаєва

к. пед. н., доцент, доцент кафедри іноземних мов

*Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Навчання іноземних мов і перекладу є однією з галузей, де штучний інтелект (ШІ) демонструє відчутний вплив, змінюючи підходи до викладання, навчання та оцінювання результатів. Стрімке поширення ШІ в житті суспільства і його масова доступність ставить нові питання про його можливості та обмеження в мовній освіті, етичні виклики та перспективи подальшого використання.

1. Поняття “штучний інтелект” було введено в науковий обіг у середині ХХ століття. Вважається, що офіційною датою народження ШІ є 1956 рік, коли на Дартмутській конференції Дж. Маккарті запропонував сам термін *artificial intelligence*. Якщо перші дослідження в цій галузі зосереджувалися на створенні програм, здатних виконувати логічні операції та імітувати елементарні аспекти людського мислення, а початкове використання комп’ютерних технологій в освіті було обмежене тренувальними програмами та автоматизованим тестуванням (у навчанні іноземних мов це проявлялося у вигляді комп’ютерних вправ на граматику та лексику), то згодом ШІ почав застосовуватися значно ширше: у системах автоматичного перекладу, мовних чат-ботах, адаптивних платформах навчання та інтелектуальних системах перевірки письмових робіт. Для перекладу особливе значення мали статистичні, а потім нейронні моделі машинного перекладу, які суттєво

підвищили якість перекладених текстів і зробили ці інструменти масово доступними.

2. Штучний інтелект надає широкі можливості як студентам, так і викладачам і має суттєві переваги порівняно з традиційними методами навчання. Для здобувачів освіти це, насамперед, персоналізація навчання: адаптивні платформи можуть підлаштовувати складність завдань під рівень володіння мовою, аналізувати типові помилки та пропонувати індивідуальні рекомендації. Мовні чат-боти дозволяють практикувати діалог у будь-який час, знижуючи психологічний бар'єр спілкування іноземною мовою.

Для викладачів ШІ є інструментом оптимізації роботи: автоматична перевірка тестів і письмових робіт, аналіз прогресу студентів, створення дидактичних матеріалів. У перекладі ШІ може використовуватися як допоміжний засіб для аналізу тексту, пошуку термінології та порівняння варіантів перекладу. Перевагами ШІ порівняно з традиційними методами є оперативність зворотного зв'язку, доступність навчальних ресурсів 24/7, можливість роботи з автентичними матеріалами та масштабованість навчального процесу. Водночас ШІ не замінює викладача, а радше доповнює його педагогічну діяльність.

3. Попри очевидні переваги, надмірне звертання до ШІ має і значні недоліки, що може суттєво впливати на розвиток мислення і професійних навичок майбутніх фахівців. Основною загрозою є зниження рівня самостійного мислення студентів, ослаблення пам'яті та навичок аналізу. Якщо здобувач освіти регулярно перекладає тексти або формулює відповіді за допомогою ШІ без критичного осмислення, це може призвести до поверхневого засвоєння матеріалу або навіть до симуляції його засвоєння.

Для майбутніх перекладачів особливо небезпечним є формування залежності від машинного перекладу, що гальмує розвиток інтуїції, стилістичного чуття та відповідальності за кінцевий результат. Крім того, ШІ може допускати помилки, не враховувати культурний контекст або прагматичні нюанси, що вимагає від користувача високого рівня критичної оцінки.

4. Зростання доступності ШІ актуалізує проблему академічної недобросовісності. Для запобігання зловживанням доцільно поєднувати організаційні та педагогічні заходи: проведення контрольних робіт у форматі, що передбачає усне пояснення відповіді; використання творчих, проблемних завдань (наприклад, завдання на редагування машинного перекладу або створення рівноцінного тексту з синонімічними лексико-граматичними конструкціями); обмеження доступу до електронних пристроїв під час аудиторних письмових контрольних робіт чи усних опитувань.

Важливо також формувати у студентів розуміння етичних норм використання ШІ, пояснювати різницю між допоміжним інструментом і підміною власної роботи. Якщо викладач помічає ознаки шахрайства, він має діяти коректно і професійно: зафіксувати ситуацію, запропонувати студенту усно пояснити виконане завдання, надати можливість повторного контролю знань без приниження, в той же час, гідності здобувача освіти.

5. У перспективі ШІ дедалі глибше інтегруватиметься в освітній процес. Очікується розвиток інтелектуальних тьюторів, систем автоматичного аналізу усного мовлення, більш точних інструментів перекладу з урахуванням стилю та жанру. У навчанні перекладу ШІ може стати ефективним засобом формування навичок постредагування та критичного аналізу машинних текстів.

Водночас ключовою умовою успішного впровадження ШІ залишається збереження провідної ролі викладача як наставника й модератора навчального процесу. ШІ має використовуватися усвідомлено, як інструмент розвитку, а не заміни людського мислення.

Отже, штучний інтелект відкриває нові можливості для навчання іноземних мов і перекладу, підвищуючи ефективність та доступність освіти. Разом із тим його використання потребує зваженого, етично обґрунтованого підходу, спрямованого на розвиток самостійності, критичного мислення та професійних компетентностей майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

- Голуб, Т. П., Коваленко, О. О., Жигжитова, Л. М., та ін. (2023). Штучний інтелект у педагогіці: вивчення іноземної мови у вищій освіті. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, (4), 50–56.
- Житник, В., & Гринюк, О. (2024). Штучний інтелект та освіта. *Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів*, 5(1), 74–82.
- Russell, S., & Norvig, P. (2021). *Artificial intelligence: A modern approach*. Pearson.
- Nord, C. (2018). *Translating as a purposeful activity: Functionalist approaches explained*. Manchester: St. Jerome <https://files01.core.ac.uk/download/pdf/233167343.pdf>
- Venuti, L. (2018). *The translator's invisibility: A history of translation*. London: Routledge.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК УСНОГО ТА ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДУ МАТЕРІАЛІВ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Олег Павлюк

доктор філософії

викладач кафедри іноземних мов

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Ірина Петруша

викладач кафедри іноземних мов

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Формування вмінь та навичок усного і письмового перекладу висвітлюються у працях багатьох дослідників. Особлива увага приділяється формуванню навичок перекладу матеріалів за професійним спрямуванням (Зінукова, 2017). Пропонуються і обґрунтовуються теорії і техніки навчання, аналізується вибір методів викладання, враховуються різноманітні чинники, які впливають на навчальний процес (Лебедєва, 2013; Савченко, 2019; Шумило, 2015 та ін.). Незважаючи на численні наукові розвідки та розмаїття вітчизняних та зарубіжних навчальних матеріалів, викладач щоразу постає перед викликом вибору: вибору оптимальних лінгводидактичних стратегій. Такий вибір залежить від низки чинників: базового рівня білінгвальної підготовки студентів, тобто знань рідної та іноземної мов, рівня підготовки за фаховим спрямуванням, досвіду і вмінь студентів “вчитися” (працювати самостійно, у групах, індивідуально тощо), часу, відведеного академічними програмами на формування і вдосконалення вмінь та навичок і т.д.

Процес навчання усного та письмового перекладу матеріалів за фаховим спрямуванням з метою подальшого поглиблення теоретичних і практичних знань та їх використання у професійній діяльності супроводжується подоланням низки труднощів, зокрема – недостатнього рівня білінгвальної компетентності, лише початкового рівня фахової підготовки, нечіткого розуміння галузевої специфіки тощо.

Особливостями процесу формування навичок усного і письмового перекладу матеріалів за професійним спрямуванням на молодших курсах вищого навчального закладу (на прикладі роботи зі студентами спеціальності “міжнародні відносини”) є необхідність подолання термінологічних бар’єрів, тобто перекладу вузькоспеціалізованих термінів, аббревіатур, які часто відсутні у загальних словниках; ознайомлення зі стандартами та вимогами до перекладу текстів фахового спрямування; навчання коректному використанню, з врахуванням правил академічної доброчесності та збереження авторських прав, технічних можливостей та інноваційних технологій тощо за умов лише початкового, тобто недостатнього, рівня фахової компетентності та відсутності філологічних основ для усвідомлення змісту процесу перекладу, вмінь глибокого аналізу текстів та розуміння ролі контексту. Саме тому викладач постає перед численними викликами і вибір навчальної стратегії стає запорукою ефективності навчального процесу і уможливорює досягнення очікуваних академічних результатів.

На основі врахування специфіки процесу формування вмінь та навичок перекладу матеріалів за фаховим спрямуванням на молодших курсах спеціальності “міжнародні відносини” нами здійснювався пошук оптимальних методичних рішень, було підібрано матеріали за фаховим спрямуванням, розроблено комплекс тренувальних вправ різних рівнів складності та комунікативних завдань. Увесь масив навчальних розробок було об’єднано і структуровано у навчальний посібник *“Essential English for International Relations: ESP Manual (Year Two, Part 1): навчальний посібник з англійської мови фаху для студентів II курсу спеціальності “Міжнародні відносини» (у 2-х частинах). Частина I”*, пілотна версія якого була апробована у різних групах другого курсу спеціальності “міжнародні відносини”. Запропонований студентам навчально-методичний посібник передбачає не лише роботу в аудиторії, але й може бути використаним для самостійної підготовки студентів. Матеріал у посібнику подається таким чином, щоб сформувані у студентів спеціальності “міжнародні відносини” очікуваний академічний рівень знань англійської мови, який стане підґрунтям розвитку навичок усного та письмового перекладу текстів за фаховим спрямуванням.

Результати апробації засвідчують, що запропонований навчальний посібник може ефективно заповнити потребу студентів спеціальності “міжнародні відносини” в засвоєнні лексико-граматичного матеріалу, що слугуватиме основою і для формування вмінь та навичок усного і письмового перекладу текстів за фаховим спрямуванням, і для поглибленого вивчення мови фаху та теорії і практики перекладу на наступних етапах навчання.

ЛІТЕРАТУРА

Зінукова, Н. В. (2017). *Усний переклад у зовнішньоекономічній сфері: теорія і методика навчання магістрів-філологів*. Університет імені Альфреда Нобеля.

Лебедєва, М. О. (2013). Особливості викладання англійської мови професійного спрямування студентам юридичного факультету. У *Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі* (с. 204–213). НТЦУ «КП»

Савченко, Ю. (2019). Інтеграція навичок іншомовного спілкування в систему викладання спеціальних дисциплін. *Фахова передвища освіта*, 1(48), 43.

Шумило, І. І. (2015). Особливості викладання англійської мови за професійним спрямуванням студентам юридичних спеціальностей. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*, (2), 240.

ІНТЕГРАЦІЯ ШІ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Наталія Плахотнюк

*к.філос.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Штучний інтелект (ШІ) у професійній підготовці перекладачів почав активно розглядатися ще на початку 2000-х років. Використання машинного перекладу та інтелектуальних систем навчання стало важливим етапом модернізації підготовки спеціалістів.

ШІ-переклад дозволяє долати мовні бар'єри, проте створює ризики втрати індивідуальності перекладача та стандартизації стилю.

Актуальність теми визначається ризиками ШІ, які можуть знизити роль перекладача як творчої особистості, а також небезпекою надмірної залежності студентів від автоматизованих систем. Водночас існує ризик зниження рівня мовної майстерності, якщо студенти надмірно покладаються на автоматичні системи. Тому слід поєднувати традиційні методи (робота з текстами: переклад, переказ, написання резюме, анотації, лексико-граматичні завдання, а також важлива робота з одномовними словниками) із використанням ШІ.

Для роботи на заняттях ТПП та мови спеціальності студентам можна пропонувати завдання для критичного оцінювання результатів автоматичного перекладу, редагувати та вдосконалювати їх. Формування критичного мислення здійснюється через аналіз сильних та слабких сторін

ШІ-перекладу, що підвищує професійну компетентність майбутніх перекладачів.

Запровадження штучного інтелекту (ШІ) у підготовці перекладачів відкриває нові можливості для оптимізації навчання, але водночас ставить виклики щодо збереження професійної якості та етичних стандартів. Французькі дослідження підкреслюють, що майбутній перекладач має поєднувати мовну майстерність із навичками роботи з технологіями.

Французькі програми підготовки (наприклад, в Université Paris Cité) вже інтегрують курси з “intelligence artificielle et traduction automatique”, що формує нові компетентності у студентів. Дослідження Université Grenoble Alpes підкреслює, що перекладачі мають адаптуватися до змінних потреб ринку та нових форматів роботи з текстами. ШІ бере на себе рутинні завдання, а перекладач зосереджується на стилі, термінології та культурних нюансах. Таким чином змінюється роль перекладача: він стає редактором і контролером якості, а не лише виконавцем перекладу.

Процес навчання перекладу має враховувати сучасну тенденцію до поєднання лінгвістичних знань із цифровими навичками, необхідними для роботи у глобалізованому світі. Інтеграція ШІ у навчальні програми відкриває нові можливості працевлаштування, зокрема у сфері локалізації та мультимедійного контенту. Так, у програмі підготовки фахівців із перекладу кафедри іноземних мов ННІМВ передбачено низку завдань, спрямованих на опанування інструментів ШІ в перекладацькій діяльності: аналіз машинного перекладу короткого тексту (200–300 слів) з французької мови на українську з визначенням помилок (лексичних, граматичних, стилістичних) та виправленнями і поясненнями; використання два різних інструменти ШІ для перекладу одного й того ж тексту з порівнянням результатів та визначенням сильних та слабких сторін кожного; постредагування перекладу тексту (наприклад, наукової статті, який містить культурні реалії (наприклад, ідіоми, прислів'я, специфічні терміни); самостійне виконання перекладу.

Проведена робота з використанням наведених вище завдань у магістерських групах дозволяє зробити висновок про ефективність даних прийомів і можливість початку використання їх на III і IV курсах, а також відкриває перспективу більш цільової підготовки спеціалістів по редагуванню і контролю ШІ-перекладу.

Отже, запровадження ШІ у підготовці перекладачів має бути збалансованим: технології повинні доповнювати, а не замінювати експертизу перекладача.

ЛІТЕРАТУРА

Dessein, E., & Urlaub, P. (2024). Les outils de traduction et l'IA en éducation : opportunités et défis pour les sciences humaines. *HAL Archive ouverte*.

Mattioda, M. M. (2025). *L'intelligence artificielle au service de la didactique de la traduction à l'université*. <https://revue-tdfle.fr/>

Fiorini, S. (2022). L'intelligence artificielle au défi du multilinguisme : usages et perspectives de la traduction automatique neuronale dans la communication scientifique. *I2D Information, données & documents*.

Université Grenoble Alpes. (2024). *Les « effets fantômes » de l'IA dans l'enseignement de la traduction*. Université Grenoble Alpes.

НОВІ РЕАЛІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ КОМПЕТЕНТІСНОЇ МОДЕЛІ ЕМТ

Людмила Присяжнюк

*к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Людмила Бачуріна

*викладач кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Актуальність теми підготовки перекладачів зростає у контексті глобалізації, цифровізації та інтеграції освітніх стандартів на європейському рівні. Сучасний ринок праці вимагає від фахівців мовної галузі не лише високого рівня лінгвістичної компетентності, але й широкого спектру професійних, міжкультурних і цифрових навичок. У зв'язку з цим особливої значущості набуває компетентнісна модель ЕМТ (European Master's in Translation), що визначає ключові вміння та навички майбутніх перекладачів та є орієнтиром для формування сучасних освітніх програм (Directorate-General for Translation, 2022).

Модель ЕМТ охоплює низку компетентностей, об'єднані в такі основні групи: мова та міжкультурна комунікація, переклад, технології, комунікація і якісне надання перекладацьких послуг. Вона орієнтована на практичну підготовку фахівців до роботи в різноманітних професійних контекстах, що включає усний і письмовий переклад, редагування, локалізацію, роботу з технологіями перекладу та інформаційними ресурсами (ibid., 2022). Використання компетентнісного підходу забезпечує інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками, стимулює формування критичного мислення, здатності до самостійного навчання і професійного розвитку.

Важливим аспектом є узгодження національних освітніх стандартів з європейськими компетентнісними моделями. Стандарт вищої освіти України

за спеціальністю 035 “Філологія” для другого (магістерського) рівня підкреслює необхідність формування професійних, мовних і міжкультурних компетентностей студентів (Міністерство освіти і науки України, 2019). Він визначає вимоги до структури освітньої програми, обсяг практичної підготовки, а також компетентності, які студенти повинні набути для успішної інтеграції у професійне середовище.

Проте аналіз існуючих освітніх програм з підготовки перекладачів виявляє прогалини у формуванні двох ключових компетентностей ЕМТ: Технології (Technology) та Надання послуг (Service Provision). Технологічна компетентність (Чорноватий & Ольховська, 2022), що передбачає вміння використовувати САТ-інструменти, цифрові ресурси та технології перекладу, майже не відображена в навчальних планах. Формування компетентності з надання перекладацьких послуг в українських програмах фактично відсутнє. Вона охоплює управління перекладацькими проектами, взаємодію з клієнтами та професійне консультування у сфері перекладу (Directorate-General for Translation, 2022). Унаслідок цього виникає невідповідність між очікуваними компетентностями випускників і вимогами сучасного ринку праці.

Додатковим викликом є необхідність адаптації навчальних програм до мультидисциплінарного характеру перекладацької діяльності, що передбачає інтеграцію знань і навичок з інших галузей, зокрема управління, інформаційних технологій, комунікації та суміжних спеціальностей. У цьому контексті компетентнісний підхід ЕМТ виконує функцію освітньої рамки, що визначає структуру та зміст професійної підготовки перекладачів і дає змогу формалізувати навчальні результати відповідно до ключових компетентностей галузі. Натомість ESCO (European Skills, Competences, Qualifications and Occupations) слугує інструментом орієнтації на ринок праці, оскільки забезпечує системну класифікацію професійних навичок і компетентностей, затребуваних роботодавцями на європейському рівні (European Commission, n.d.). Поєднання ЕМТ як освітньої моделі та ESCO як ринково орієнтованої рамки створює підґрунтя для узгодження цілей навчання з реальними професійними вимогами, сприяє підвищенню мобільності випускників і їхньої конкурентоспроможності у сфері перекладу.

Таким чином, нові реалії професійної підготовки перекладачів потребують комплексного підходу, який поєднує національні стандарти освіти, європейські компетентнісні моделі ЕМТ та інтеграцію з класифікаціями ESCO. Впровадження компетентнісного підходу забезпечує відповідність освіти вимогам сучасного ринку праці, сприяє професійній мобільності, підвищує якість підготовки майбутніх перекладачів та формує у них здатність до постійного професійного розвитку. Особливу увагу

необхідно приділяти інтеграції технологічної компетентності та клієнтоорієнтованості, які залишаються недооціненими в національних програмах, але критично важливі для успішної професійної діяльності перекладача в сучасних умовах.

ЛІТЕРАТУРА

Міністерство освіти і науки України. (2019). *Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 035 «Філологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки» для другого (магістерського) рівня вищої освіти* (наказ № 871 від 20 червня 2019 р.). <https://mon.gov.ua>

Черноватий, Л. М., & Ольховська, А. С. (2022). Компонентна модель технологічної компетентності майбутнього фахівця з усного перекладу. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 87(1), 320–335. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740077/1/>

Directorate-General for Translation. (2022, October 21). *Updated version of the EMT competence framework now available*. European Commission. https://commission.europa.eu/news-and-media/news/updated-version-emt-competence-framework-now-available-2022-10-21_en

European Commission. (n.d.). *European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO)*. ESCO. <https://esco.ec.europa.eu/uk>

IMPLICIT MEANING IN TRANSLATION: MECHANISMS OF REPRODUCTION AND TRANSLATOR TRAINING

Hutorovych Sofiia, Shkoliarenko Alina

first-year students

*Educational and Scientific Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Research Advisor: **Victoria Stavtseva**

*PhD, Assoc. Prof., Assoc. Prof. at the Department of Foreign Languages
Educational and Scientific Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Modern translation theory views translation primarily as the reconstruction of meaning rather than the formal replacement of linguistic units. A significant part of this meaning is implicit, relying on context, shared knowledge, and communicative conventions rather than explicit wording (Sperber & Wilson, 1986). The purpose of the work is to analyze the ways of reproducing implicit meaning in translation and to determine the role of the translator's pragmatic and strategic decisions in

ensuring the adequate transmission of the content and communicative effect of the text.

Implicit meaning refers to information inferred by the reader or listener through context and pragmatic reasoning (Levinson, 1983). Grice (1975) characterizes the theory of implicature as a conceptual framework that captures how communicative meaning extends beyond explicit verbalization. In translation, it is impossible to separate implicit meaning from pragmatic and cultural factors, since successful interpretation depends on background knowledge, discourse norms, and communicative intentions (Hatim & Mason, 1997)

The translator functions as an interpreter of discourse who must identify and reconstruct implicit content such as irony, allusion, or culturally bound meanings. Literal translation often fails in these cases, leading to pragmatic loss or misinterpretation. Therefore, the ability to recognize implicit meaning and decide whether to preserve or explicate it is a core professional skill that must be consciously developed in translator training (Kelly, 2005).

Text understanding is not limited to the decoding of lexical meanings but entails the calculation of inferences by the recipient based on assumptions and contextual cues. The implicit meaning of an utterance is shaped not only semantically but also through the context of the utterance, background knowledge, and the prerequisite that such information is available to both participants (Grice, 1975). Under these conditions, the translator must convey not only the propositional content but also the communicative effect, achieving what is known as dynamic equivalence (Nida, 1964). If literal translation proves inadequate due to cultural gaps or shifts in meaning, translators turn to oblique methods to bridge the distance between the source text's subtext and the reader's understanding (Vinay & Darbelnet, 1995).

The explicitation hypothesis postulated by S. Blum-Kulka suggests that the translation process inherently triggers a rise in textual explicitness, where the covert meaning and logical ties of the source text receive overt linguistic expression (Blum-Kulka, 1986). The PACTE model confirms that a successful translation project relies on a complex system of sub-competences, with the strategic and pragmatic components being vital for ensuring the acceptability of the final product (PACTE, 2003).

One of the main ways to handle implicit meaning is through the strategic use of compensatory and adaptive techniques. Translators often turn to explicitation when cultural assumptions or pragmatic hints might otherwise be unclear to the target audience (Blum-Kulka, 1986). Another practical approach is dynamic equivalence, where the priority is the communicative effect rather than just matching the formal structure (Nida, 1964).

Indirect methods—such as modulation, transposition, or adaptation (Vinay & Darbelnet, 1995)—further help to rebuild implicit connections when a literal translation just doesn't work. Additionally, building strategic and pragmatic skills, as described in the PACTE model (PACTE, 2003), gives translators the ability to judge whether they should keep, explain, or rewrite implicit elements based on the specific context

In conclusion, pedagogical approaches should prioritize the analysis of authentic texts rich in implicatures. The comparative analysis of translation variants serves as an effective method for tracing explicitation shifts and other transformations, fostering the ability to preserve the pragmatic adequacy of the text.

Future research could focus on refining pedagogical frameworks for navigating implicit meaning while expanding comparative analyses of translation strategies across diverse language pairs. Additionally, investigating how situational context and audience reception shape the maintenance of pragmatic equivalence remains a vital area for further study (Blum-Kulka, 1986; PACTE, 2003).

REFERENCES

- Baker, M. (2018). *In other words: A coursebook on translation* (3rd ed.). Routledge.
- Blum-Kulka, S. (1986). Shifts of cohesion and coherence in translation. *Israel Journal of Linguistics*, 15(1–2), 119–135.
- Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. In P. Cole & J. L. Morgan (Eds.), *Syntax and semantics* (Vol. 3, pp. 41–58). Academic Press.
- Hatim, B., & Mason, I. (1997). *The translator as communicator*. Routledge.
- Kelly, D. (2005). *A handbook for translator trainers*. St. Jerome Publishing.
- Levinson, S. C. (1983). *Pragmatics*. Cambridge University Press.
- Nida, E. (1964). *Toward a science of translating*. Brill.
- PACTE Group. (2003). Building a translation competence model. In F. Alves (Ed.), *Triangulating translation: Perspectives in process oriented research*, (pp. 43–66). John Benjamins.
- Sperber, D., & Wilson, D. (1986). *Relevance: Communication and cognition* (2nd ed.). Blackwell.
- Vinay, J.-P., & Darbelnet, J. (1995). *Comparative stylistics of French and English: A methodology for translation* (J. C. Sager & M.-J. Hamel, Trans.). John Benjamins.

CODE DE DÉONTOLOGIE DES TRADUCTEURS/INTERPRÈTES JURIDIQUES: EXPÉRIENCE EUROPÉENNE

Viktoriia Kulykova

*Candidat ès lettres, maître de conférences, maître de conférences du
département des langues étrangères
Université nationale de Kyïv Taras Chevtchenko, Ukraine*

Le rôle du traducteur en tant que l'un des acteurs dans le contexte de la bonne réalisation des tâches dans le domaine juridique est très important, car c'est le traducteur qui est responsable sur le plan procédural de l'établissement d'une communication de qualité entre les participants au procès qui ne maîtrisent pas ou maîtrisent insuffisamment la langue officielle. Il est évident qu'une personne subira des violations significatives de ses droits et intérêts légitimes si, en cas de mauvaise exécution par le traducteur de ses obligations professionnelles, elle ne comprendra pas entièrement le contenu des actions procédurales ou des documents procéduraux, ne pourra pas exprimer de manière adéquate sa position juridique, etc (Бриков, 2024).

La pertinence de notre recherche scientifique réside dans la nécessité d'analyser et d'étudier minutieusement le code de déontologie professionnelle, qui doit être respecté sans exception par toute personne exerçant les fonctions de traducteur juridique.

L'objectif de notre travail est d'identifier les principes d'éthique professionnelle des traducteurs dans le domaine juridique qui contribueront à garantir une justice équitable et impartiale.

Dans le milieu judiciaire, il existe de nombreuses associations d'interprètes et de traducteurs, telles que l'Association européenne des interprètes et traducteurs juridiques (EULITA), National Association of Judiciary Interpreters and Translators (l'association des États-Unis NAJIT), Australian Institute of Interpreters and Translators l'association australienne (AUSIT), Українська асоціація перекладачів.

La plupart de ces organisations ont élaboré leur propre code de déontologie (d'éthique professionnelle), dont les principes fondamentaux sont généralement similaires. Identifions les principes essentiels du Code de déontologie des traducteurs, élaboré et adopté par l'organisation EULITA. Ce code d'éthique professionnelle s'adresse aux interprètes et traducteurs juridiques exerçant leurs fonctions dans les domaines judiciaires, notamment lors des phases d'enquête, d'instruction et de jugement.

Les traducteurs/interprètes doivent restituer fidèlement tout le message de la langue source dans la langue cible, c'est-à-dire que l'ensemble des éléments du

texte d'origine doit être intégralement maintenu, tout en étant adapté aux structures syntaxiques et sémantiques de la langue de traduction.

Les traducteurs/interprètes doivent sauvegarder le registre, le style et la tonalité de la langue source.

Toute erreur, répétition ou hésitation présente dans la langue source doit être reproduite par l'interprète.

Si l'interprète juridique n'a pas compris l'intervenant, que ce soit en raison de problèmes acoustiques ou d'une ambiguïté du message, il peut ou doit même demander des éclaircissements ou des explications.

L'interprète doit signaler et corriger, dans les meilleurs délais, toute erreur commise de sa part.

Les traducteurs/interprètes juridiques doivent attirer l'attention du tribunal sur toute circonstance susceptible d'affecter la qualité de processus de leur traduction, notamment l'état de fatigue, une incapacité à entendre ou à voir correctement, la méconnaissance d'une terminologie spécifique ou une compréhension insuffisante d'un dialecte particulier.

Les traducteurs/interprètes juridiques font preuve de leur neutralité et impartialité ; ils doivent s'abstenir de tout contact inapproprié avec les témoins ou les membres de leur famille.

Les traducteurs/interprètes juridiques sont tenus au respect du secret professionnel le plus strict et ne divulguent aucune information recueillie lors de l'exécution d'interprétation ou de traduction.

Les traducteurs/interprètes juridiques s'interdisent de tirer quelque avantage financier que ce soit des informations obtenues lors de l'exécution de leur mission.

Les traducteurs/interprètes juridiques montrent leur dignité et respect à l'égard du tribunal et accomplissent leur mission avec discrétion et retenue.

Les interprètes utilisent le même pronom personnel que l'intervenant. Toutefois, lorsque les circonstances les obligent à intervenir en leur nom propre, ils le font à la troisième personne afin d'éviter toute confusion (par exemple : *“l'interprète a besoin d'un éclaircissement...”*).

Les traducteurs/interprètes juridiques doivent s'abstenir de conseiller les parties ou de les aider de quelque manière que ce soit dans des activités autres que celles relevant strictement du cadre de leur mission.

Les traducteurs/interprètes juridiques expriment leur respect, coopération et solidarité par rapport à leurs collègues.

En **conclusion**, nous devons admettre que le texte juridique constitue un phénomène social reflétant le système de règles, de notions et de lois adopté par une société donnée. Les actes à portée juridique se caractérisent par une forme standardisée qui doit impérativement être respectée dans le processus de traduction. Cela implique la nécessité d'élaborer une méthodologie universelle de

traduction pour ce type de documents, d'autant plus qu'ils servent à attester les droits et les prérogatives des individus et que les informations qu'ils contiennent sont destinées aux organismes administratifs. Dans ce contexte, les traducteurs/interprètes juridiques sont tenus de respecter des principes importants de déontologie: confidentialité, exactitude et fidélité à l'original, professionnalisme et compétence, indépendance et impartialité, responsabilité etc.

LITERATURE

Бриков, В.М. (2024). Професійні стандарти і етика перекладача в контексті кримінального правосуддя. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, (6), 24-28. <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2024-6>
L'Association européenne des interprètes et traducteurs juridiques (EULITA). <https://www.eulita.eu/fr/>

BERUFSSTANDARDS UND ETHIKKODIZES FÜR ÜBERSETZER IM KONTEXT VON GLOBALISIERUNG UND DIGITALER TRANSFORMATION

Larysa Liushniakova

Lehrkraft am Lehrstuhl für Fremdsprachen
Lehr- und Forschungsinstitut für Internationale Beziehungen
der Nationalen Taras-Schewtschenko-Universität Kyjiw

Im 21. Jahrhundert hat sich der Beruf des Übersetzers erheblich verändert. Die Welt ist offener und vernetzter geworden: Internationale Zusammenarbeit, die Entwicklung digitaler Technologien und aktive interkulturelle Kommunikation stellen neue Anforderungen an die Qualität der Übersetzung. Übersetzer ist heute nicht nur ein zweisprachiger Spezialist. Es ist ein Vermittler zwischen Kulturen, ein Analyst, ein Berater und ein Benutzer moderner technologischer Werkzeuge.

Unter diesen Bedingungen werden professionelle Standards besonders wichtig. Sie legen fest, was eine qualitativ hochwertige Übersetzung sein sollte: inhaltlich korrekt, logisch, stilistisch angemessen und terminologisch konsistent. Der Übersetzer muss nicht nur die Informationen korrekt wiedergeben, sondern auch den Stil des Autors, die emotionale Färbung des Textes und seinen kulturellen Kontext bewahren. Deshalb sorgen die Standards für eine ständige berufliche Weiterentwicklung, da sich die Branche unter dem Einfluss neuer Technologien und spezialisierter Wissensgebiete schnell verändert.

Internationale Berufsverbände, zum Beispiel der Internationale Übersetzerverband (FIT) und die Europäische Union der Verbände von Übersetzungsunternehmen (EUATA), spielen eine wichtige Rolle bei der Ausarbeitung solcher Standards. Sie entwickeln Empfehlungen zur Qualität von

Übersetzungsdiensten, zur beruflichen Verantwortung und zu ethischen Verhaltensnormen. Ihre Prinzipien dienen Übersetzern in verschiedenen Ländern als Bezugspunkt.

Ethikkodizes definieren die grundlegenden Regeln des beruflichen Verhaltens. An erster Stelle steht die Vertraulichkeit. Übersetzer arbeitet oft mit Dokumenten, die sensible oder private Informationen enthalten. Ebenso wichtig sind Unparteilichkeit, Vermeidung von Interessenkonflikten, Achtung der Urheberrechte und Ehrlichkeit in der Kommunikation mit Kunden. Bei der Annahme eines Auftrags muss ein Spezialist seine eigene Kompetenz objektiv beurteilen und darf keine Arbeiten übernehmen, die er qualitativ nicht ausführen kann.

Die digitale Transformation hat neue Herausforderungen mit sich gebracht. Der Einsatz maschineller Übersetzungssysteme und Technologien der künstlichen Intelligenz ist zur gängigen Praxis geworden. Die Verantwortung für das Endergebnis liegt jedoch weiterhin bei dem Übersetzer. Er muss den Schutz personenbezogener Daten gewährleisten, den automatisch generierten Text kritisch prüfen und die Übereinstimmung der Übersetzung mit professionellen Standards gewährleisten.

Somit erfüllen Berufsstandards und Ethikkodizes nicht nur eine regulatorische, sondern auch eine wichtige gesellschaftliche Funktion. Sie schaffen Vertrauen in den Beruf, gewährleisten ein hohes Qualitätsniveau der Übersetzungsdienste und tragen zur nachhaltigen Entwicklung der Branche unter den Bedingungen des globalen Wandels und des technologischen Fortschritts bei.

REFERENZEN

BDÜ (Bundesverband der Dolmetscher und Übersetzer). (o. J.). *Berufs- und Ehrenordnung*. Abgerufen von <https://bdue.de/der-bdue/statuten/berufs-und-ehrenordnung>

QSD e.V. (o. J.). *Verhaltenskodex QSD*. Abgerufen von https://www.qsd.de/verhaltenskodex-qsd/?utm_source=chatgpt.com

tolingo. (o. J.). *ISO 17100 – Übersetzungsdienstleistungen*. Abgerufen von https://www.tolingo.com/lexikon/iso-17100?utm_source=chatgpt.com

BEYOND BILINGUALISM: INTERACTIVE APPROACHES TO TRANSLATION COMPETENCE

Tetiana Mykhailenko

*PhD in Pedagogic Sciences, Assoc. Prof., Assoc. Prof. at the Department of
Foreign Languages
Educational and Scientific Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Translation is essential and the most utilized instrument to overcome cross-cultural linguistic and cultural barriers in communication. It is to be considered a multifaceted process influenced by factors such as context, culture, and audience, with translators employing interactive approaches that add priorities to the communicative aspect of translation to achieve effective communication. These practices go beyond simple bilingualism of the translators emphasizing the translators' ability to translate with the intended meaning and style while maintaining cultural nuances, meanings, and context. This strategy has refuted the conventional wisdom that bilingualism alone is the only prerequisite for translation proficiency.

Interactive approaches to translation presuppose collaborative and communicative processes in which the translator is the same important actor in dialogue and interaction with the author of the source text, clients, or target audience. This method provides that the translation will convey the intended meaning, tone, and cultural context of the original text while considering the needs and expectations of the target audience. This study is oriented on the research of the communicative aspect of translation with the use of interactive approaches aimed at better interpretation of the source text. The purpose of this research is to contribute to the development of a more effective, more reader-oriented, and culturally-aware translation practice. More than just translating words from one language to another is involved in translation. It requires a thorough understanding of the linguistic, cultural, and contextual factors influencing communication. Therefore, a language-focused endeavour is fundamental for translation. Understanding the variations and specificities of both the source and target languages, such as grammar, syntax, vocabulary, idioms, and register, is crucial.

The author of this study conducted a thorough literature review on interactive approaches to communicative translation, dwelling on various sources, including the articles and books written by scholars and experts in translation. The scholars, like A. Jakobsen (2000), J. House (2001), C. Nord (1991), M. Orozco (2005), A. Pym (2001), G. Toury (2000) are known for their work on descriptive translation studies, functional-pragmatic model, competence and translator ethics. The

purpose of this analysis is to find recurring themes, patterns, and ideas in the literature.

The scholars argue that the translator's primary task is to fulfill the intended purpose of the translation, which may include adapting the source text to meet the needs and expectations of the target audience. They have contributed to the exploration of translation theory with a focus on the purpose, function, and context of translations. While their specific theories may differ, they all recognize the need to consider the intended purpose of a translation as a guiding principle in the translation process. Focusing on descriptive translation studies, they also acknowledge the importance of considering the function of translations within their cultural and social contexts and suggest that translation decisions should be guided by the specific communicative function that the translation is intended to serve. This study's research method includes analysis, synthesis, classification, systematization, generalization, deduction, induction, and scientific source analysis.

Translation is essentially a sophisticated cognitive process that calls for both linguistic and cognitive abilities. Language barriers must be closed by translators who consider cultural, contextual, and stylistic factors in addition to linguistic ones. To produce accurate and efficient translations, transfer competence development is necessary. This approach challenged the prevailing notion of translation competence at the time, which was mainly considered a function of bilingualism, a result of knowing two languages (Wilss, 1982; Toury, 2000). Translators were defined as individuals with competence in two languages, and their work was seen as a combination of language competences in the languages they knew. In other words, TC was seen as a certain interlingual competence based on comprehensive knowledge of the respective source and target languages, including pragmatic and textual dimensions, and it reduced to the ability to combine two monolingual competences at a higher level (Toury, 2000). G. Toury's proposal led to the emergence of a new direction, the aim of which was to find an exhaustive list of TC components.

This direction is generally important because TC, in its broad sense, represents a set of elements needed by a translator. TC can be regarded as both a goal and the content of training for future translators. The correct identification of TC components theoretically can significantly determine the right content of such education, explaining the relevance of such research. Initially, the number of TC components proposed by researchers was relatively small and varied within narrow limits. Some researchers (Malmkjar, 2008) suggested only two components (the ability to analyze ST and the ability to generate TT, while others added 1-2 components, including language competence and subject competence, as well as

transfer competence, or the ability to understand ST and create TT, elements of two cultures, and background knowledge.

Bilingual communicative competence in some works includes both linguistic and speech components. A person's capacity to effectively communicate in two languages is referred to as bilingual communicative competence. The linguistic component of bilingual communicative competence concerns one's familiarity with the two languages. It includes knowledge of the structural components of both languages as well as grammar, vocabulary, and syntax. In essence, it involves being aware of the two languages rules, whereas the speech component goes beyond merely being aware of the languages. The use of language's components in spoken communication in everyday situations is the focus of bilingual communicative competence. It involves understanding nuances, adapting one's speech to the situation, whether it be formal or informal, and using the appropriate language in various social and cultural contexts. The capacity to comprehend and interpret spoken language within its context is also part of it. Having linguistic proficiency in both languages as well as the ability to use them effectively in spoken communication, is referred to as bilingual communicative competence. The ability to use the languages appropriately and fluently in a variety of social and cultural contexts is also implied in addition to language.

Acknowledging the importance of a translator's ability to create texts of different types, it still appears more appropriate to include this skill within bilingual (linguistic and speech) competence, which, in the broadest sense, is defined as pragmatic, socio-linguistic, textual, and lexico-grammatical declarative (theoretical) and procedural skills and abilities) knowledge regarding each of the two languages. In this definition, bilingual competence also encompasses communicative (linguistic, pragmatic and sociolinguistic, discourse, and sociocultural competence proposed by other models. Subject-specific or subject-specific-specialized competence is proposed by most researchers, although some include it (as background knowledge) within sociocultural competence. Subject-specific competence is generally defined as a certain range of knowledge necessary for translation within a specific field, the absence of which significantly complicates or even makes translation impossible.

In conclusion, the concept of translation competence (TC) has evolved significantly over time, with various scholars contributing diverse perspectives to its definition and components. Gideon Toury's pioneering work introduced the idea that TC extends beyond mere bilingualism. While bilingual proficiency is a foundational requirement, it is insufficient in itself for effective translation. TC encompasses the ability to transfer meanings and cultural nuances between languages, maintaining the intended message and style. This approach challenged the earlier notion that TC was primarily a function of bilingualism. The study of

TC has since expanded to identify a range of components that constitute a translator's competence. The concept of TC has evolved from a primarily bilingual competence to a multifaceted skill set that includes linguistic, cultural, and interactive components.

This comprehensive understanding of TC is essential for training future translators and producing high-quality translations that effectively convey intended messages across languages and cultures.

REFERENCES

- DeepL. (n.d.). Machine translation. <https://www.deepl.com>
- Google Translate. (n.d.). Machine translation. <https://translate.google>.
- Hirsch, E. (1993). *The dictionary of cultural literacy: Outline of US economics*. Washington, DC: Office of International Information Program.
- House, J. (1996). Contrastive discourse analysis and misunderstanding: The case of German and English. In M. Hellinger & U. Ammon (Eds.), *Contrastive sociolinguistics* (pp. 345–361). Mouton de Gruyter.
- House, J. (2001). Quality of translation. In M. Baker (Ed.), *Routledge encyclopedia of translation studies* (pp. 197–200). Routledge.
- Jakobson, R. (2000). On linguistic aspects of translation. In L. Venuti (Ed.), *The translation studies reader* (pp. 113–118). Routledge.
- Macmillan Visual Dictionary. (1995). Macmillan.
- Macmillan Visual Desk Reference. (1995). Macmillan.
- Malmkjar, K. (2008). Translation competence and the aesthetic attitude. In A. Pym, M. Shlesinger, & D. Simeoni (Eds.), *Beyond descriptive translation studies: Investigations in homage to Gideon Toury* (pp. 293–309). John Benjamins.
- Nord, C. (1991). *Text analysis in translation*. Rodopi.
- Orozco, M. (2005). Measuring translation competence acquisition. *Meta: Translators' Journal*, 47(3), 375–404.
- Oxford-Duden Pictorial English Dictionary. (1995). Oxford University Press.
- Pym, A. (2001). Translation studies. In M. Baker (Ed.), *Routledge encyclopedia of translation studies* (pp. 277–280). Routledge.
- Pym, A. (2003). Redefining translation competence in an electronic age: In defence of a minimalist approach. *Meta: Translators' Journal*, 48(4), 481–497.
- Pym, A. (2005). Training translators — Ten recurrent naiveties. *Translating Today*, 2, 3–6.
- Toury, G. (2000). The nature and role of norms in translation. In L. Venuti (Ed.), *The translation studies reader* (pp. 198–211). Routledge.
- Toury, G. (2012). *Descriptive translation studies and beyond*. John Benjamins.
- Wilss, W. (1982). *The science of translation*. Tübingen: Gunter Narr.

TRANSLATION FOR THE FUTURE: BRIDGING THE GAP BETWEEN UNIVERSITY EDUCATION AND THE LABOUR MARKET

Sofia Osidach

Fourth-year student

Educational and Scientific Institute of International Relations

Taras Shevchenko University of Kyiv

Research advisor: **Liudmyla Prysiashniuk**

PhD, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Foreign

Languages

Educational and Scientific Institute of International Relations

Taras Shevchenko University of Kyiv

Global communication has transformed translation from a niche craft into a cornerstone of diplomacy, policy, and commerce. As a result, translation education has become increasingly vital, equipping professionals with the skills needed to navigate complex, cross-cultural contexts and ensure accurate, effective communication in an interconnected world. Yet many translation majors graduate with theoretical knowledge but lack the practical skills employers seek, creating a persistent employability gap.

This paper examines the misalignment between university curricula in foreign languages and translation studies and the practical requirements of the labour market. It draws on EU criteria for translator and interpreter recruitment, which include a perfect command of one EU language, thorough knowledge of at least two others, and either an appropriate qualification in conference interpreting or a degree plus one or more years of professional experience (EPSO, n.d.), as well as empirical data from the Ukrainian graduates' skills alignment survey. Furthermore, the paper proposes targeted reforms aimed at better preparing specialists for high-stakes roles, ensuring their competitiveness in a digital, interconnected world.

The Ukrainian graduates' skills alignment survey was designed to assess the compliance between the skills acquired during academic training and the competencies expected of translators in the EU job market. The survey comprises 14 questions targeting recent Ukrainian translation and interpreting graduates, with a focus on demographic information, university curriculum, and professional competencies. Specifically, it includes 3 demographic questions on graduation year, languages studied, and employment status. The curriculum-related section features 5 questions addressing key aspects such as interpreting practice hours and the inclusion of AI or remote translation tools training, using multiple-choice options and Likert scale ratings to assess EU-specific domain coverage. Additionally, 5 questions focus on self-reported skills, with Likert scale ratings

evaluating confidence levels in key competencies expected from EU translators. The survey concludes with one open-ended question soliciting suggestions for curriculum reforms.

Preliminary responses from six graduates (2024-2026), specializing in English, reveal notable gaps in training. These include minimal interpreting practice (ranging from 0 to 50 hours), no exposure to AI tools, and moderate competency averages, such as 4.2 out of 5 for active listening skills. These findings highlight potential areas for curriculum development, particularly in the integration of emerging technologies and expanded interpreting practice hours.

To align translation education with EU labour market demands, Ukrainian universities should adopt a competency-based model centred on practical skills and institutional benchmarks. Core recommendations include: 1) implementing 100+ hours of simulated conference interpreting, leveraging partnerships with the Delegation of the European Union to Ukraine for shadowing opportunities; 2) making interpreting students aware of and integrating 3-6 months traineeships at EU bodies (European Parliament, n.d.) or international organisations, directly counting them toward the 100-day professional experience threshold required for freelance accreditation; 3) fusing theory with EU-specific domains such as enlargement policy and energy security while embedding AI ethics, neural machine translation post-editing, and remote interpreting tools like Lithuania's Interactio (European Commission, n.d. a); 4) replacing traditional exams with portfolio evaluations mirroring EU accreditation tests, including simultaneous and consecutive interpretation simulations; 5) in Ukraine, universities could pioneer these solutions through Erasmus+ funded collaborations, mirroring the successful Blue Book traineeship at the European Commission, pathways that guarantee hands-on exposure and boost employability to EU standards. This focused reform would prepare graduates for successful careers after years of training.

In conclusion, the persistent misalignment between translation and interpreting curricula in Ukrainian universities and the rigorous demands of the labour market, as displayed by the EU demands, undermines graduate employability and national competitiveness. Adopting a competency-based model with simulated practice, mandatory traineeships, EU-aligned portfolios, and partnerships would bridge this gap, producing resilient professionals ready for simultaneous interpreting, using remote tools, and working in various domains.

REFERENCES

European Commission. (n.d. a). How to use Interactio. Detailed instructions. *European Commission official website*.
https://commission.europa.eu/document/download/b54000d6-3cea-48c0-a702-70cdbae999a7_en?filename=interactio-detailed-instructions-for-participants-dg-scic_en.pdf

European Commission. (n.d. b). Translator profile. *European Commission official website*. https://commission.europa.eu/get-involved/jobs-european-commission/working-eu-civil-service/translator-profile_en

<https://www.europarl.europa.eu/translation/en/the-translator/traineeships>

European Parliament. (n.d.). Traineeships. *European Parliament official website*.

<https://www.europarl.europa.eu/translation/en/the-translator/traineeships>

EPSO. (n.d.). EU career profiles. Languages. *European Personnel Selection Office official website*. <https://eu-careers.europa.eu/en/domain/languages>

THE COMMUNICATIVE APPROACH IN TEACHING STUDENTS OF INTERNATIONAL RELATIONS

Oleh Pavliuk

*PhD, Lecturer at the Department of Foreign Languages
Scientific and Educational Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine*

The communicative approach (CA), or communicative language teaching, has been implemented in English language teaching (ELT) practice since the 1970s (Brumfit [ed.], 1986). It is based on the premise that the main objective of ELT is communicative competence, which is understood as the ability to use a foreign language for “meaningful communication” (Richards, 2006, p. 3).

While there is ample research, both by foreign and Ukrainian practitioners, on the foundations, principles and application of CA (Littlewood, 1981; Hladkoskok et al., 2024), its implementation in teaching English for Specific Purposes (ESP) still leaves room for discussion (Hildebrant, 2024), possibly due to the reliance by ESP on specialised knowledge outside the realm of ELT. The field of International Relations (IR) is a case in point, presenting to ELT teachers the double challenge of teaching specialised lexis and employing foundational IR knowledge for contextualisation purposes.

It can be argued that CA is equipped with the necessary toolkit to address the challenge. Implementing CA in teaching ESP to IR students requires following a set of principles, including but not limited to: (1) student-centredness; (2) contextualised learning; (3) balancing immediate and delayed error correction.

Applying student-centredness involves a shift in the student-talking time to teacher-talking time ratio, allowing IR students more opportunities to speak. This can be achieved, for instance, by encouraging work in class instead of the flipped-classroom approach, as well as by varying interaction patterns (individual work combined with pair- and groupwork at the expense of open class interaction). In one case observed by the author, IR students were encouraged to work with a text in class – first by understanding the gist and then by searching for details – with subsequent work in groups to peer-check the answers and open-class interaction.

Contextualised learning is based on the premise that lexis is acquired through exposure to authentic context, which in the case of IR includes textbooks, scientific papers, newspaper articles, and speeches. The goal is to encourage students to infer the meaning of target lexis by means of context rather than providing a ready definition or translation into Ukrainian, and of concept-checking questions to encourage students to work out the meaning of the target lexical unit on their own. This has proved particularly effective in teaching sociopolitical lexis, ensuring students' accuracy in using it in speech.

Finally, CA provides for a balance between immediate and delayed error correction. It is advisable that recurring mistakes that do not impair the understanding of students' speech be addressed at a later stage of the lesson, rather than immediately, in which case students might be discouraged from speaking in class. Those include pronunciation or grammar mistakes in cases where the meaning of the lexical unit in question might be misunderstood (e.g., pronouncing *island* as *ICE-land* or using the past simple tense instead of the present perfect tense to describe an ongoing process: *This political regime [has] existed for decades*).

In conclusion, CA allows for a more effective use of limited classroom time in teaching ESP to IR students and is conducive to the development of their communicative competence. Implementing CA implies contextualised learning by means of authentic materials; student-centredness, whereby students are given more opportunities for interaction and acquisition of new lexis; and a balance between different error correction modes that both encourage students to practise English and serve as effective feedback.

REFERENCES

Brumfit, Ch. (Ed.). (1986). *The Practice of Communicative Teaching*. Pergamon Press.

Hildebrant, K. (2024). Ways to enhance students' communicative skills in ESP teaching and learning. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 73(1). 354–360. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-1-54>.

Hladkoskok, L., Sobkov, Yu., Cherska, Zh., & Bukhinska, T. (2024). The role of the communicative approach in the modern methodology of teaching foreign languages. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 14/01-XLII. 195–199.

Littlewood, W. (1981). *Communicative Language Teaching: An Introduction*. Cambridge University Press.

Richards, J. C. (2006). *Communicative Language Learning Today*. Cambridge University Press.

https://www.cambridge.org/elt/passages2e/teacher/downloads/articles/Richards_Communicative_Language_Teaching_Today.pdf.

THE ROLE OF STRATEGIC COMPETENCE IN PREPARING FUTURE TRANSLATORS

Iryna Shpeniuk

*PhD, Assoc. Prof. at the Department of Foreign Languages
Educational and Scientific Institute of International Relations,
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Translation is increasingly recognized as a complex form of intercultural communication rather than a simple process of transferring messages from one language to another. Many translation failures occur not because of a lack of language proficiency, but due to the translator's inability to select appropriate strategies, adapt the text to the target audience, or take into account cultural, pragmatic, and situational factors. In professional settings such as international business, diplomacy, media, and marketing, translators must constantly make strategic decisions regarding translation methods, levels of adaptation, and communicative priorities. Therefore, the development of strategic competence has become a crucial component of professional translator training. Despite its importance, strategic competence is still insufficiently emphasized in many translator education programs.

This study aims to examine the role of strategic competence as a key component of the professional preparation of future translators.

Strategic decision-making in translation presupposes that the translator assumes responsibility for the overall outcome of the communicative event, which, in our view, is the most important quality of a translator. This, in turn, involves a high level of strategic competence, which can be regarded as a core component of professional translation expertise (Черноватий, 2008). It enables translators to effectively manage the translation process and to make informed decisions in situations where straightforward linguistic equivalence is impossible or inadequate. It also allows one to identify translation problems and coordinate translation actions to overcome them (Масур, 2018).

Strategic competence involves several interconnected components. First, it includes knowledge of translation strategies and the ability to select appropriate translation techniques depending on the purpose of the translation and the expectations of the target audience. For example, in marketing and advertising translation, the primary goal is to persuade and engage the audience, rather than simply render words literally. The BMW slogan “*Sheer Driving Pleasure*” was translated into Ukrainian “*Із задоволенням за кермом*” to fit cultural norms, linguistic flow, and emotional impact of the target audience.

Second, it requires awareness of cultural differences between the source and target language communities, including communicative conventions, values, and

norms. Cultural adaptation is especially important when translating idiomatic expressions or culturally specific references. For instance, the English idiomatic expression “*turkeys voting for Christmas*” should not be translated literally as “індики, які голосують за Різдво”. Instead, a translator may render it as “підтримати рішення, яке може зашкодити самим” or “рубати гілку, на якій сидіти”, which corresponds to Ukrainian communicative conventions. This phrase is archetypically British and is not widely used elsewhere. It has seen a resurgence in recent years following the vote for the UK to leave the European Union. Many of those who voted to stay in the EU view the “leavers” as ‘turkeys voting for Christmas’. They see the winning of the “Brexit” vote to leave as a disaster for the very people who voted for it.

Third, strategic competence implies understanding the broader professional context in which translation takes place, such as legal regulations, ethical standards, and professional responsibilities. For example, when translating legal documents, translators must follow established terminology and standard formulations. The phrase “*This agreement shall enter into force on the date of signature*” should be translated as “Цей договір набирає чинності з моменту підписання”, which corresponds to the conventions of Ukrainian legal discourse. Similarly, translators must observe professional ethics, including confidentiality when working with corporate or diplomatic documents.

The formation of strategic competence also depends on interdisciplinary knowledge. Future translators must be familiar with translation standards, professional ethics, and conventions governing translator behaviour. A well-known example involves diplomatic interpreting, where a small change in tone or wording may affect political relationships. An interpreter who exaggerates or softens a statement may unintentionally alter the meaning of the message. In addition, translators need to understand communicative practices in different cultural and professional environments, including business communication, negotiation practices, and social conventions.

Therefore, effective translator education should move beyond a purely linguistic focus and incorporate the development of strategic thinking, cultural awareness, and professional responsibility. Integrating courses on translation ethics, intercultural communication, professional standards, and business communication into translator training programs can significantly enhance the formation of strategic competence. Ultimately, strategic competence enables translators to respond flexibly to complex communicative situations and to produce translations that fulfill their intended purpose. For this reason, the development of strategic competence should be considered one of the key priorities in the preparation of future professional translators.

REFERENCES

- Черноватий, Л. М. (2008). Особливості різних видів перекладу та зміст формування фахової компетенції майбутніх перекладачів. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (Мовознавство)*, 75(5), 22–26.
- Масур, Г. С. (2018). Стратегічна компетенція як компонентна детермінанта професійної компетентності майбутніх перекладачів. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*, 6, 25–30. <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2018-6-4>

СЕКЦІЯ 3. ЗАХІДНІ Й СХІДНІ МОВИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДИПЛОМАТІЇ, БІЗНЕСУ ТА МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ

ЕВОЛЮЦІЯ НІМЕЦЬКОЇ БЕЗПЕКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ “ZEITENWENDE”: ВИКЛИКИ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДАЧА

Святослав Вилінський

*к.політ.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

Сучасний етап глобальної комунікації вимагає від фахівців міжнародного рівня не лише володіння мовним кодом, а й глибокого розуміння динаміки політичних дискурсів. Для німецького безпекового середовища точкою концептуального зламу став термін “*Zeitenwende*” (“рубіж епох”), проголошений О. Шольцом (2022). Цей зсув спровокував стрімку трансформацію термінологічного апарату, що ставить перед перекладачем завдання не просто пошуку еквівалентів, а глибинної інтерпретації нових політичних смислів у полілінгвальному просторі.

Проаналізуємо лінгвопрагматичні трансформації німецької безпекової лексики та визначити стратегії їхнього адекватного відтворення в українському перекладі.

Процес реконцептуалізації німецької ідентичності, що розгортається на наших очах, вимагає залучення методів політолінгвістики. Спираючись на методику Niehr (2014), ми розглядаємо зміну безпекового дискурсу як перехід від “мови стриманості” до “мови стратегічної відповідальності”. У процесі відтворення новітніх політичних евфемізмів виникає необхідність застосування прагматичної адаптації та антонімічного перекладу для збереження ілюктивної сили висловлювання без порушення стилістичних норм мови перекладу. Найбільшим викликом для перекладача є робота з табуованою раніше лексикою. Зокрема, дискурс навколо терміна “*Kriegstüchtigkeit*” (готовність до війни), запровадженого Б. Пісторіусом (2023), свідчить про подолання мовних табу, які існували в Німеччині десятиліттями (Wengeler & Ziem, 2018). Переклад цієї лексеми вимагає делікатної прагматичної адаптації: від прямого “здатність вести війну” до контекстуально виваженого «обороздатність у нових реаліях».

Іншим складним об’єктом перекладу є термін “*Sondervermögen*” (спеціальний фонд). Якщо у фінансовому праві це технічне поняття, то в актуальному політичному контексті воно набуло значення “символу стратегічного переозброєння” (Scholz, 2022). Необхідність експлікації цього

терміна в українському перекладі зумовлена відсутністю прямого функціонального аналога в нашій бюджетній системі. Також спостерігається семантичне розширення поняття “*Bündnisverteidigung*” (оборона Альянсу), яке за висновками Nabers & Stengel (2025), витісняє концепт миротворчих місій на користь колективного захисту територій. Для перекладача це означає необхідність чіткої диференціації між термінами “оборона держави” та “національна оборона” (“*Landesverteidigung*”), що є критичним для точності дипломатичного тексту.

Аналіз свідчить про те, що еволюція термінології в контексті “*Zeitenwende*” демонструє відмову від “лінгвістичного пацифізму” на користь реалізму. Основними стратегіями перекладу в цій сфері залишаються термінологічна уніфікація, контекстуальна заміна та прагматична адаптація. Практична цінність дослідження полягає у впровадженні цих результатів у курси “Теорія і практика перекладу” та “Мова фаху” для майбутніх дипломатів.

Подальшого наукового розроблення потребує порівняльний аналіз динаміки безпекових дискурсів у мовних просторах країн-членів НАТО (зокрема Німеччини, Польщі та Франції) з метою створення верифікованого глосарію стратегічних термінів. Це дозволить мінімізувати ризики денотативних втрат у процесі перекладу офіційної документації та сприятиме підвищенню точності міжкультурної комунікації в межах багатосторонньої дипломатії.

ЛІТЕРАТУРА

- Scholz, O. (2022). Regierungserklärung von Bundeskanzler Olaf Scholz am 27. Februar 2022. Bundesregierung.
- Niehr, T. (2014). Einführung in die Politolinguistik: Gegenstände, Methoden, Analysen. UTB.
- Pistorius, B. (2023). Rede zur Kriegstüchtigkeit der deutschen Gesellschaft. Bundesministerium der Verteidigung.
- Wengeler, M., & Ziem, A. (Eds.). (2018). Diskurs, Wissen, Sprache: Linguistische Annäherungen an kulturwissenschaftliche Fragen. De Gruyter.
- Nabers, D., & Stengel, F. A. (2025). Crisis and change in post-Zeitenwende German security policy. *Politische Vierteljahresschrift*, 66(1), 19–44.
- Zeman, J. (2024). Politolinguistik: Die Sprache der Macht und die Macht der Sprache. Schöningh.

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ТВОРЕННІ МІЖНАРОДНИХ НАРАТИВІВ ВІЙНИ ТА МИРУ

Юлія Грик

студентка IV курсу

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: **Ірина Терсіна**

к.філол.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

У доктрині міжнародних відносин мова постає не лише засобом комунікації, а й інструментом конструювання політичної та правової реальності. Саме через мовні конструкції визначаються рамки інтерпретації подій, легітимність застосування сили та межі міжнародної відповідальності держав. Англійська мова, яка функціонує як глобальна *lingua franca*, посідає центральне місце у дипломатії, міжнародній безпеці та праві, що робить її системоутворювальним чинником у творенні міжнародних наративів війни та миру (Crystal, 2003). Термінологічний вибір в англійськомовному міжнародному дискурсі та правильність інтерпретування, що є метою дослідження, мають безпосередні політичні та правові наслідки, оскільки впливають на реакцію міжнародних організацій, держав і громадської думки. Використання окремих понять може посилювати або, навпаки, зменшувати сприйняття масштабів збройного насильства та рівень відповідальності сторін. У цьому сенсі мова виступає не нейтральним середовищем, а елементом владних відносин у міжнародній політиці (Fairclough, 1995).

Домінування англійської мови в міжнародних відносинах має чітке історичне, зокрема колоніальне, підґрунтя, пов'язане з експансією Британської імперії та використанням англійської як адміністративної й правової мови управління. Це сприяло її закріпленню як мови влади, права та міждержавної комунікації (Phillipson, 1992). Після Другої світової війни провідна роль Сполучених Штатів Америки в міжнародній системі додатково сприяла інституціоналізації англійської мови в діяльності Організації Об'єднаних Націй, НАТО та інших міжнародних організацій, при цьому у сфері міжнародної безпеки англійська стала основною мовою стратегічних документів, резолюцій та правових актів, що ще більше посилює її нормативний потенціал. У міжнародних відносинах дискурс та його мовні маркери визначають, яким чином інтерпретуються збройні протистояння та які дії визнаються легітимними. У цьому контексті особливо важливим є

співвідношення “мова — подія”, адже мова не лише репрезентує реальність, а й активно її конструює через повторювані наративи та нормативно навантажені терміни (Foucault, 1972).

Одним із ключових прикладів термінологічної боротьби в англomовному дискурсі є протиставлення понять *war* і *conflict*. Використання терміна *war* автоматично активує застосування норм міжнародного гуманітарного права та підсилює аргументацію щодо міжнародної відповідальності агресора. Натомість уживання понять *conflict* або *crisis* знижує рівень правової визначеності, розмиває межі відповідальності та може сприяти деполітизації акту агресії (Geneva Conventions, 1949).

Інші терміни, зокрема *invasion*, *occupation*, *ceasefire*, також мають значне правове й політичне навантаження. Їх використання або навмисне уникнення в офіційному та медійному дискурсі безпосередньо впливає на сприйняття збройного протистояння та можливості міжнародного реагування [ICRC, 2025].

Показовим прикладом ролі мовної кваліфікації подій є обговорення в Генеральній Асамблеї ООН проєкту резолюції “Територіальна цілісність України”, ухваленої 27 березня 2014 року. Відкриваючи дискусію, представник України А. Дециця наголосив, що документ “не порушує жодних нових правових чи нормативних засад, але надсилає принципово важливий сигнал про те, що міжнародне співтовариство не дозволить, аби те, що сталося в Криму, стало прецедентом для наступних викликів міжнародному порядку, заснованому на нормах” (UN General Assembly Resolution, 2014). Хоча події формально означалися як “ситуація”, зміст виступу однозначно вказував на воєнну окупацію та силову анексію Криму, демонструючи співіснування обережної термінології з чіткою правовою оцінкою агресії.

Російсько-українська війна загалом ілюструє, що англійська мова стала інструментом боротьби за міжнародну легітимацію. Україна системно використовує англomовні канали комунікації для юридично коректної кваліфікації війни як акту агресії відповідно до норм міжнародного права.

Офіційні заяви українських державних органів та дипломатичних представництв послідовно застосовують точну правову термінологію, що сприяє закріпленню стабільного міжнародного наративу та підтримці України з боку міжнародних партнерів.

З огляду на семантичну гнучкість терміна *conflict* доцільним є його конотативний аналіз. У найслабшому значенні він використовується в адміністративних і технічних текстах для позначення нейтральної несумісності. У психологічному та організаційному дискурсі *conflict* трактується як природне зіткнення інтересів, що може мати конструктивний

потенціал. У літературі цей термін набуває високої естетичної цінності як рушійна сила нарративу. Водночас у політичному та медійному дискурсі *conflict* має найсильніше негативне забарвлення, асоціюючись із війною, насильством та гуманітарними кризами, але водночас залишаючись менш юридично визначеним, ніж поняття *war*.

Отже, англійська мова має визначальне значення для міжнародних нарративів війни та миру, безпосередньо впливаючи на правову кваліфікацію збройних протистоянь і міжнародну реакцію на них. Термінологічний вибір в англійському дискурсі постає важливим елементом сучасних безпекових процесів та інструментом формування міжнародного порядку.

ЛІТЕРАТУРА

Crystal, D. (1995). *English as a Global Language*. Cambridge University Press.

Fairclough, N. (). *Critical Discourse Analysis*. Longman.

Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge*. Pantheon Books.

Geneva Conventions (1949).

ICRC. (2025). What is an Armed Conflict? *The Official Website of ICRC*.

Phillipson, R. (1992). *Linguistic Imperialism*. Oxford University Press.

UN General Assembly Resolution 68/262, 2014.

ЛІНГВІСТИКА ДИСКУРСИВНИХ МАРКЕРІВ: ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наталія Деркач

викладач кафедри іноземних мов

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Світлана Ніколаєнко

викладач кафедри іноземних мов

*Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Лінгвістика дискурсивних маркерів – це аналіз складових мовлення, які не несуть прямої лексичної інформації, але організують розмову, керують увагою, а отже й поведінкою слухача, приховують наміри мовця, вказують на зв'язок між повідомленням, його контекстом і поведінкою мовця.

Дискурсивні маркери типу “до речі”, “так от”, “проте”, “ну”, “бо”, “зверніть увагу” тощо – декому дають підстави порівнювати мову з грою як “вирішальним, невід’ємним аспектом людської мови”, правила якої потрібно засвоїти. Існує навіть поняття діалогових ігор – гри на перемогу (наприклад, когнітивну – перемогу в інтерпретаціях, а отже й розумінні реальності). Тому питання дискурсу – це питання єдності *процесу* вербальної комунікації і *структурованого результату*, який свій для кожної сторони.

Загалом вербальна комунікація – явище надто структуроване і багатофункціональне де дискурсивні маркери займають значуще місце. Це граматична категорія слів, що забезпечує вербальну комунікацію, має низку похідних функцій, кожна з яких позначається низкою власних дискурсивних маркерів. Це: а) маркери *привертання уваги* (зверніть увагу..., тут зосередимося на... тощо); б) маркери *мовної поведінки*, а отже й *соціальної позиції* (я вважаю..., між іншим..., тут є сумніви тощо); в) маркери *наміру* (орієнтація мовця на результат, яка часом виражається інтонацією або маркерами впевненості/невпевненості, згоди/незгоди, контекстуальних натяків тощо); г) маркери *спонукання*, наприклад, до переформулювання базових тез/ідей (так, але..., тому... тощо). Цей перелік можна продовжувати довго.

Загалом питання лінгвістики дискурсивних маркерів досить дискусійне. Воно виникло в 80-х роках ХХ століття як складова предмету дослідження доволі нового напрямку в розвитку лінгвістичної науки – контрастивної/текстової лінгвістики, яка багато в чому завдячує розвитку перекладацької справи, фразеології, аналізу колокацій тощо і яка методом

порівняння вивчає подібності та відмінності, що мають місце в різних мовах/текстах.

Проте цей предмет в своїй основі досить суперечливий, бо з одного боку це питання гуманітарне, адже здійснюється пошук найбільш досконалих технік перекладу з огляду на досягнення повного *порозуміння* між різномовними народами, а з іншого – це питання влади і контролю думок і поведінки, де більш-менш *повне розуміння* дослідниками іншомовних людей дозволяє розробляти техніки впливу на їхню свідомість, а отже й їхню поведінку. Така ситуація потребує змістовного уточнення двох понять: дискусії і дискурсу, які в англійській лінгвістиці не розводяться, а тому за мовчазною згодою всі мовленнєві ситуації відносяться до категорії дискурсивних. Проте, якщо поняття *дискусії* означає аргументований пошук *спільного* розуміння, позначений категорією істини, то поняття *дискурсу* означає мовну поведінку, зумовлену прихованими намірами, *намаганням мовця отримати вигоду*, що передбачає розуміння намірів іншого, але не обов'язково передбачає порозуміння з ним.

Проте існує ще й *інтерація* – специфічна дискурсивна практика пошуку переваги, за якої *кожен з учасників* вербальної комунікації переслідує власну мету і тому вербальними та невербальними засобами здійснює відповідні до ситуації цільові впливи на іншого. Тому і в другому, і в третьому випадку ніби застосовуються одні й ті самі дискурсивні маркери (згоди, сумніву, переведення з теми на тему тощо), але їх практичні ефекти будуть різними.

Тут звернемо увагу на маркери незгоди (опозиції) як лексичні одиниці, які вказують на поведінкове розмежування на *своїх і чужих, владу і опозицію, прибічників і суперників* (конкурентів, ворогів тощо). Наприклад, обмежити, дотиснути, відступити тощо.

З огляду на вище сказане зазначимо, що особливу значущість в фаховій підготовці має обізнаність в іноземних дискурсивних маркерах як інструментах смислових переходів з однієї живої мови до іншої та одиницях перекладу. Тут важливим є вміння співвідносити маркери з мовними інтонаціями, контекстами повідомлень, професійною та життєвою біографією мовців (контрагентів) і так далі. А коли так, то питання вербальної комунікації з іншомовними людьми, а також питання перекладу та підготовки фахівців починають грати досить незвичними фарбами, адже вони пов'язані з проблемою семантичної суб'єктності або такої ж семантичної залежності у відносинах з ними.

ЛІТЕРАТУРА

- Andersen, G. (1998). The pragmatic marker *like* from a relevance-theoretic perspective. In A. H. Jucker & Y. Ziv (Eds.), *Discourse markers: Descriptions and theory* (pp. 147–170). John Benjamins Publishing Company.
- Blakemore, D. (1996). Are apposition markers discourse markers? *Journal of Linguistics*, 32(2), 325–347. <https://www.jstor.org/stable/4176371>
- Cuenca, M.-J., & Degand, L. (Eds.). (2022). *Discourse markers: Description and theory*. Walter de Gruyter GmbH.
- Müller, S. (2005). *Discourse markers in native and non-native English discourse*. John Benjamins Publishing Company.
- Siepmann, D. (2005). *Discourse markers across languages: A contrastive study of second-level discourse markers in native and non-native text with implications for general and pedagogic lexicography*. Routledge.

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО СТАНОВИЩА РЕСПУБЛІКИ ФІЛІПІНИ

Олександр Коптєв

студент IV курсу

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Науковий керівник: Наталія Чернігівська

к.пед.наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Республіка Філіппіни є унікальним кейсом подвійної колонізації, спадщина якої продовжує формувати сучасну суспільно-політичну ситуацію в країні. Іспанський вплив найбільше відчутний у повсякденному житті, іменах і топонімах. Окрім цього, важливу роль відіграла релігія – Філіппіни є єдиною католицькою державою в Азії, що дозволяє їй бути значно ближчою до західного світу на ціннісному рівні. Тим не менш, значно вагомішу роль у формуванні політичної ідентичності відіграла саме американська колонізація та поширення англійської мови.

Філіппіни не є лінгвістично чи етнічно монолітною державою. Навпаки, на території країни існує понад 170 мовних груп та понад 100 етносів, що ускладнює комунікацію між центральною владою та регіонами. Саме тому з моменту передачі архіпелагу у власність США, було започатковано політику максимального заміщення інших мов англійською. Класично, володіння нею

свідчило про освіту та заможність родини, відкривало можливості для кращого працевлаштування та потенційної кар'єри управлінця. Модель державного управління Республіки Філіппіни була сформована на основі прикладу США: президентська республіка з широкими повноваженнями парламенту, який дублює американський – двопалатний Конгрес. Із ухваленням Конституції 1987 року, державною мовою було проголошено філіппінську (тагальська), проте англійська залишилася в статусі другої державної та мови технічних наук і міжнародних відносин (Dela Cruz, 2022).

Це рішення запустило процеси ще більшого вкорінення англійської як основного засобу комунікації. Станом на 2026 рік, населення частини регіонів, зокрема провінції та другого за величиною міста Себу, обирають англійську як пріоритетну для комунікації. У повсякденному житті саме англійська виглядає домінуючою: оголошення, реклама, білборди, анонси заходів, політичні промови, ЗМІ в першу чергу виходять саме нею. Варто зазначити, що завдяки такій мовній політиці філіппінці є привабливими на ринку праці, адже не потребують додаткового навчання.

Із політичної точки зору, англійська та колоніальна спадщина стала фактором стабільної прихильності Філіппін до співпраці зі США, а не з КНР. Маніла залишається єдиним стабільно проамериканським актором регіону, розміщує 9 американських військових баз на своїй території та має двосторонню безпекову угоду з Вашингтоном. Соціальні опитування показують стабільно позитивне ставлення до США як союзника, водночас понад 70% населення вважає Китай основною загрозою. Республіка також має тісні зв'язки з західними країнами, Канадою, Південною Кореєю, Японією, Австралією та Новою Зеландією.

Водночас в країні набирає популярності явище code-switching, яке полягає в поєднанні різних мов для найкращого зв'язку з цільовою аудиторією. Яскравим прикладом є передвиборча кампанія колишнього президента Родріго Дутерте: він поєднував англійську зі своєю рідною мовою Davao Bisaya, що дало йому можливість як залучити широку аудиторію, так і акцентувати на регіональній ідентичності (Paz, 2024). Як наслідок, родина Дутерте досі має практично абсолютну підтримку в регіоні Мінданао, що стане важливим фактором на наступних президентських виборах. Його дочка, Сара Дутерте, чинна віцепрезидентка, оголосила про можливість балотуватися на посаду президента, тож цілком вірогідно продовжить комунікаційну стратегію батька.

Зі зміною поколінь, англійська поступово заміняє регіональні мови. Молоді люди не переймають знання від старших і надають пріоритет міграції до більших міст для покращення фінансового становища. У політичному дискурсі регіональні мови зустрічаються переважно в рамках місцевих

виборів. Лише в останні роки постала дилема подальшого їх виживання з пропозиціями перейти від державної філіппінської (тагальської) до мультилінгвальної моделі, де менші мови мали би рівні права у сфері освіти, роботи, державного управління та інших (Tupas, 2025).

Таким чином, англійська мова стала одним із ключових чинників формування сучасного суспільно-політичного становища Республіки Філіппіни. Вона присутня в усіх аспектах повсякденного та робочого життя, є основною мовою державної служби, політики та дипломатії. Це робить Філіппіни більш конкурентоспроможними з точки зору залучення іноземних інвестицій, зокрема американських, а також дозволяє працівникам-філіппінцям швидше влаштуватися на роботу закордоном. Водночас тотальне домінування англійської стає шкідливим для місцевих регіональних мов, які виглядають менш привабливими та малопотрібними в порівнянні.

Подальшого дослідження потребує питання мови у формуванні національної ідентичності Філіппін та співіснування регіональних мов, державної філіппінської та англійської з метою збереження мультикультурного та водночас сучасного суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

- Dela Cruz, F. Y. B. (2022). On the status of English in the Philippines. *UP Working Papers in Linguistics*, 1(1), 1–25.
- Paz, R. M. (2024). Philippine English in the political speeches of President Rodrigo Duterte. *World Englishes*.
- Tupas, M. R. (2025). Reforming Philippine language governance: English, Filipino, and the rest. *Hoover History Lab Policy Brief no. 2505*.

ПЕРЕКЛАД У МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕГОВОРАХ ЯК ЧИННИК МОВНОЇ ТОЧНОСТІ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Вікторія Накорчевська

студентка IV курсу

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Науковий керівник: Людмила Максименко

к. пед. н., доцент, доцент кафедри іноземних мов

*Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

У міжнародних переговорах переклад виконує не лише лінгвістичну, а й політико-правову функцію. В умовах війни та кризової дипломатії навіть мінімальні зміни модальності чи термінології можуть змінювати зміст зобов'язань і впливати на перебіг переговорів; різниця між “зобов'язанням” і “наміром”, “гарантіями” і “запевненнями”, “війною” і “конфліктом” має безпосередні правові наслідки.

Метою дослідження є проаналізувати роль перекладу у міжнародних переговорах як міждисциплінарного феномену, що поєднує точність мови та відповідальність у політичному контексті.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань: визначити специфіку перекладу в умовах міжнародних переговорів; дослідити вплив термінологічних і прагматичних трансформацій на інтерпретацію офіційних заяв і договірних формулювань; окреслити практичні рекомендації щодо мінімізації ризиків семантичних розбіжностей у переговорних процесах.

У теорії перекладу еквівалентність розглядається як відповідність між оригіналом і перекладом на семантичному, функціональному та прагматичному рівнях. У дипломатичному дискурсі ці рівні поєднуються, оскільки висловлювання є водночас інформаційним повідомленням, інституційним актом і політичним сигналом. Таким чином, лексичний вибір впливає не лише на зміст, а й на політико-правовий статус домовленостей.

Специфіка перекладу в міжнародних переговорах безпекового та воєнного характеру полягає в тому, що перекладене формулювання набуває інституційної сили й може визначати інтерпретацію зобов'язань сторін. Показовим є Будапештський меморандум 1994 року, де в автентичному англійському тексті використано формулу “security assurances”, що означає політичні запевнення, тоді як поширене українське формулювання “гарантії безпеки” семантично відповідає “security guarantees” і передбачає сильніший рівень зобов'язань. Різниця в термінології формує різні очікування щодо механізмів відповідальності. Аналогічно, у Спільній декларації G7 використано формулу “long-term security commitments”, де “commitments” означає політичні зобов'язання.

Подібна чутливість простежується в розмежуванні понять “humanitarian pause” та “ceasefire”. Згідно з офіційним глосарієм ООН, “humanitarian pause” означає тимчасове припинення бойових дій з обмеженою метою – забезпечення гуманітарного доступу (United Nations in Ukraine, 2022), і не є тотожним повноцінному “ceasefire”. Якщо ці терміни перекладаються без урахування їх нормативного змісту, це змінює сприйняття масштабу й характеру домовленостей. В офіційних документах Генеральної Асамблеї ООН послідовно застосовується кваліфікація “aggression against Ukraine”, що

має чіткі міжнародно-правові конотації; заміна її в перекладі на “конфлікт” або інші евфемізми знижує правову визначеність і змінює рамку відповідальності.

Демонстративним є випадок із Джорджем Бушем-молодшим, який 16 вересня 2001 року після терористичних атак назвав майбутню антитерористичну операцію “хрестовим походом” (Ford, 2001). У західному вжитку цей вислів часто використовується у значенні “рішуча боротьба за праву справу”, однак в ширшому мусульманському світі він набув різко негативних історичних конотацій, які асоціюються із середньовічними релігійними війнами проти ісламу. Це висловлювання викликало серйозне занепокоєння в Європі та на Близькому Сході. Адміністрація Буша була змушена терміново роз’яснити, що жодного релігійного підтексту в цьому вислові не малося, і надалі публічно уникала цього формулювання.

Іншим випадком стала реакція на слова Папи Франциска про “мужність білого прапора”, які деякі медіа представили як заклик до капітуляції України (Pullella, 2024). Прес-секретар Ватикану згодом роз’яснив, що Папа вклав в образ “білого прапора” значення припинення вогню та переговорів, а не капітуляції.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті дослідження встановлено, що переклад у міжнародних переговорах є механізмом формування інтерпретаційної та нормативної рамки домовленостей. Зменшення ризиків семантичних розбіжностей передбачає попередню термінологічну узгодженість сторін, використання уніфікованих глосаріїв, юридичну верифікацію перекладених текстів. Важливо також точно відтворювати модальні та часові маркери та уникати зміщення ступеня рівня обов’язковості формулювання, враховуючи переговорний контекст. Узагальнено, що забезпечення стабільності переговорного процесу потребує чітких критеріїв професійної відповідальності перекладача та процедур мінімізації семантичних розбіжностей. Перспективи подальших досліджень пов’язані з розробленням стандартизованих моделей оцінювання перекладацьких рішень у дипломатичному дискурсі та аналізом впливу цифрових і медійних трансформацій на інтерпретацію міжнародних заяв.

ЛІТЕРАТУРА

Ford, P. (2001, September 19). Europe cringes at Bush 'crusade' against terrorists. *The Christian Science Monitor*. URL: <https://www.csmonitor.com/2001/0919/p12s2-woeu.html>.

United Nations in Ukraine (2022). Glossary of humanitarian terms on pauses during conflict. *United Nations in Ukraine*. URL: <https://surl.li/dzytzy>.

Pullella, P. (2024, March 10). Pope says Ukraine should have ‘courage of the white flag’ to negotiate end to war. *Reuters*.

URL: <https://www.reuters.com/world/europe/pope-says-ukraine-should-have-courage-white-flag-negotiations-2024-03-09/>.

ІСПАНСЬКА МОВНА ОСВІТА В ТУРЕЧЧИНІ ЯК МОДЕЛЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Ірина Прушковська

*д.філол.н., проф., професорка кафедри іноземних мов
НН інституту міжнародних відносин
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ, Україна*

Марина Морєва

*викладачка кафедри іноземних мов
НН інституту міжнародних відносин
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ, Україна*

У добу транснаціональних комунікацій мовна освіта дедалі більше виходить за межі національних кордонів і класичних моделей “мова – країна – культура”. Одним із показових прикладів є вивчення іспанської мови в Туреччині – країні, яка не належить до іспаномовного простору, але активно інтегрує іспанську як інструмент академічної, професійної та міжкультурної мобільності.

Метою пропонованої наукової розвідки є аналіз інституційних і освітніх контекстів вивчення іспанської мови в Туреччині, а також дослідження освітніх моделей підготовки перекладачів з іспанської мови в умовах глобалізації та трансформації сучасного ринку праці.

Іспанська мова в Туреччині функціонує не як регіональна чи колоніальна мова, а як комунікативний ресурс, що активно використовується у сферах міжнародної торгівлі, туризму, дипломатії, академічних обмінів та перекладацької діяльності (Instituto Cervantes, 2026). Такий статус іспанської мови зумовлює стійкий попит на інституційно підтвержене володіння мовою, яке виходить за межі побутової комунікативної компетентності та передбачає професійну й академічну підготовку. В університетському освітньому просторі Туреччини вивчення іспанської мови реалізується переважно в межах двох основних академічних моделей, що відображають різні підходи до формування мовної та професійної компетентності. Програми типу *İspanyol Dili ve Edebiyatı* (іспанська мова та література) орієнтовані на ґрунтовне опанування мови, літературознавчий і культурологічний аналіз, а також формування академічної компетентності студентів (İstanbul Üniversitesi, 2025; Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2024; Marmara Üniversitesi, 2025). Випускники таких програм нерідко інтегруються у сферу перекладу, однак перекладацька підготовка в межах цієї моделі зазвичай не є центральним компонентом навчального плану.

Вагому роль у системі мовної освіти та професійної легітимації іспанської мови в Туреччині відіграє Instituto Cervantes, який функціонує не лише як центр мовного навчання, але й як провайдер міжнародно визнаної сертифікації (DELE, SIELE) та гарант відповідності рівнів володіння мовою Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти (CEFR) (Instituto Cervantes, 2025). Завдяки цьому сертифікація виступає важливим механізмом підтвердження мовної компетентності в умовах академічної мобільності. Водночас інституційна сертифікація, попри її високий рівень міжнародного визнання, не є єдиною формою легітимації мовної та перекладацької компетентності. У турецькому контексті вона співіснує з національними правовими та адміністративними механізмами, що безпосередньо регулюють доступ до перекладацької діяльності. Саме на перетині міжнародних сертифікаційних практик і внутрішніх юридичних норм формується специфічна модель професійного статусу перекладача в Туреччині.

Особливістю турецької системи є чітке розмежування між освітньою кваліфікацією перекладача, що підтверджується дипломом про вищу освіту та результатами мовної підготовки, і юридичним статусом “yeminli tercüman” (присяжний перекладач) (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2024). На відміну від академічних ступенів і міжнародних мовних сертифікатів, останній має адміністративно-правовий характер і надається в межах нотаріальних або консульських процедур. Такий підхід засвідчує, що професійна діяльність перекладача в умовах транснаціональних комунікацій ґрунтується на багаторівневій системі легітимації, яка поєднує академічну підготовку, інституційну сертифікацію та юридичне визнання. Сукупність цих рівнів визначає не лише освітню траєкторію фахівця, а й реальні можливості його професійної реалізації в національному та міжнародному контекстах.

У межах цієї багаторівневої моделі іспанська мова постає як стратегічний додатковий професійний ресурс, що розширює спектр перекладацьких практик і підвищує адаптивність фахівця до вимог сучасного ринку мовних послуг. Її включення до освітніх програм як другої або третьої робочої мови відповідає тенденціям глобалізованого ринку праці, де багатомовність розглядається як одна з ключових компетентностей перекладача.

Отже, іспанська мовна освіта в Туреччині функціонує як транснаціональна модель, що формується відповідно до глобальних комунікативних і професійних потреб, а не територіальної чи історичної близькості мови. Взаємодія університетських програм та інституційної сертифікації забезпечує гнучкі освітні траєкторії. Підготовка перекладачів з іспанської мови поєднує академічну освіту, міжнародно визнану

сертифікацію та національні юридичні механізми професійної легітимації, що відображає адаптацію мовної освіти до вимог глобалізованого ринку праці та транснаціональних комунікацій.

ЛІТЕРАТУРА

- Instituto Cervantes. (2026). *Diplomas de Español como Lengua Extranjera (DELE)*. https://www.cervantes.es/lengua_y_ensenanza/certificacion_dele.htm
- Instituto Cervantes. (2025). *Servicio Internacional de Evaluación de la Lengua Española (SIELE)*. <https://siele.org>
- İstanbul Üniversitesi. (2025). *İspanyol Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı*. <https://edebiyat.istanbul.edu.tr>
- Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi. (2024). *İspanyolca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü*. <https://asbu.edu.tr>
- Marmara Üniversitesi. (2025). *Mütercim ve Tercümanlık Bölümü: Program bilgileri*. <https://mt.marmara.edu.tr>
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2024). *Yeminli tercümanlık işlemleri*. <https://www.mfa.gov.tr>

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ФРАНЦУЗЬКОЇ НАЦІЇ (на матеріалі новорічного звернення французького президента Еманюеля Макрона 31 грудня 2025 року)

Юлія Рейзіна

викладач кафедри іноземних мов

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Дискурс, в тому числі і політичний як його різновид, розглядається науковцями не лише як текст, а й сукупність позамовних чинників (світ, досвід, установки, погляди), що забезпечують його розуміння (Жибак, 2016, с. 124). Серед функцій політичного дискурсу, окрім суто інформаційної, Л. Нагорна (2005, с. 35) виокремлює ще ідентифікаційну, орієнтаційну, мобілізаційну, консолідаційну функцію. У своїх промовах політичні діячі широко використовують різноманітні лінгвістичні маніпуляції, формуючи серед іншого і образ національної ідентифікації, її цінності та місце в світі. У цьому контексті виглядає актуальним дослідження того, які маніпулятивні мовленнєві прийоми застосовуються у конструюванні та підтриманні національної ідентичності.

За визначенням Назаренко О.І., Нестеренко О.Є. (2021, с. 156) лінгвістична маніпуляція – це різновид прихованого мовленнєвого впливу, спрямованого на досягнення цілей адресанта шляхом формування у

свідомості адресата вигідних установок через подання викривленої або неповної інформації. Прихований вплив при цьому розуміється як неусвідомлюване адресатом нав'язування певної картини реальності, оцінок і намірів за допомогою імпліцитних ресурсів мови.

Метою даного дослідження є виявлення механізму дискурсивного конструювання французької національної ідентичності, що передбачає завдання з'ясувати, як через мовні засоби формується образ Франції.

У своєму новорічному зверненні президент Франції починає виступ з подяки робітникам, що працюють для продовження існування нації, тим, завдяки кому нація тримається. Підкреслюється важливість “мобілізації кожного та зусилля всіх”. Франція репрезентується як єдина спільнота, що діє разом перед викликами: “*Grâce à vous, nous tenons*”; “*notre unité...*”; “*chaque Française, chaque Français a un rôle à jouer*”; “*nous devons tenir bon...*”; “*nos agriculteurs*”, “*nos enseignants*”, “*notre capacité*” etc. Отже, перша риса, притаманна французькій нації, – солідарність, єдність. Інклюзивне “*nous*” формує образ колективного суб'єкта дії.

Друга важлива риса – витривалість. Згадується історичне минуле країни, підкреслюючи здатність Франції протистояти викликам. Конструюється образ країни, здатної вистояти: “*Oui, notre pays tient*”, “*Nous y arriverons*”, “*Ne renonçons pas...*” .

Франція – вільна та незалежна держава. Ідентичність пов'язується з незалежністю та силою: “*Notre indépendance exige...*”, “*investir dans nos armées...*”, “*défendre notre indépendance et nos libertés*”. Незалежність і свобода постає як ключова національна цінність.

Франція – не ізольована держава, вона – частина європейського безпекового простору: “*L'Europe de la défense...*”, “*protéger l'Ukraine et assurer une paix juste et durable*”, “*bâtissons une Europe indépendante...*” Національна ідентичність інтегрується в європейський контекст.

Франція постає як носій гуманістичних принципів: “*Lutter contre l'antisémitisme, contre le racisme...*”, “*plus de bienveillance et plus d'humanité*”, “*L'humain, la paix, la liberté*”. В останній частині промови президент наголошує за допомогою анафори “*ne renonçons pas*” на тому, аби Франція продовжувала прогрес, великі наукові відкриття, любов до науки та досліджень, читала, знаходила час для краси та культури, була ще більш солідарною та братерською. Тобто нація вже є такою, і Макрон бажає нації “просто протистояти часу, залишаючись французами”.

Отже, у промові Франція постає як згуртована, витривала та незалежна спільнота, що діє в європейському та глобальному контексті й ґрунтується на спільних цінностях. Liberté. Égalité. Fraternité. Незмінний девіз Великої французької революції. Через мовленнєві тактики солідаризації, мобілізації

та ціннісного фреймування формується дискурсивна модель національної ідентичності в умовах міжнародної нестабільності.

Промова транлює світові образ Франції як стійкої, вільної та відповідальної держави, що здатна протистояти глобальним викликам і водночас виступає рушієм європейської безпеки та прихильником справедливого міжнародного порядку. Формується позиціонування Франції як центру сили, морального авторитету, творчої та високоосвіченої нації.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на зіставлення політичних жанрів (звернення, програмні промови, міжнародні виступи) з метою виявлення стабільних моделей дискурсивного конструювання національної ідентичності.

ЛІТЕРАТУРА

Macron, E. (n.d.). *Discours officiel* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=vbpFkmjVR1k>

Жибак, Д. М. (2016). До питання особливостей та функцій політичного дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 20(1).

Назаренко, О. І., & Нестеренко, О. Є. (2022). Вербальні способи вираження маніпуляції свідомістю у дискурс американських політиків (на прикладі передвиборчого дискурсу республіканців і демократів). *Львівський філологічний часопис*, (9), 154–161.

<https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/philology/article/view/2355>

Нагорна, Л. Б. (2005). *Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики*. Світогляд.

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ АНГЛІЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Олена Татяниченко

*к.пед.н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Проблеми лексико-семантичного та комунікативно-когнітивного розділів мовознавства, що пов'язані перед усім з появою іншомовних слів, висловлювань як синтаксичних реченнєвих конструкцій зокрема фразеологічних в аспекті удосконалення і збагачення словникового складу української мови засвідчують про загальну потребу народів в комунікативних контактах як на історичних так і на сучасних етапах політичного, наукового, культурного життя тощо. Звісно, що лексичний

аспект є найвиразнішим показником будь-яких змін мови, насамперед щодо її збагачення, її увиразнення, удосконалення, який пов'язаний передусім з розвитком певного суспільства і звідси мови як дієвого соціально-суспільного чинника. Відтак даний процес збагачення лексичного складу української мови відбиває загальну потребу народів в їхніх комунікативних контактах відповідно до політичного, соціального, наукового, культурного життя тощо. Отже лексичний аспект мови є яскравим виразником культури суспільства та його модернізації на міжнародному мовному рівні в умовах глобалізації та міжнародної співдружності.

Входження та засвоєння іншомовних слів з подальшою активізацією їх в українському мовленні засвідчує загальну потребу даного процесу не лише щодо української мови а й до мови-донору, яка є щодо поставленої нами проблеми – англійською.

Англійськомовні запозичення, їх змістовно функціонально-семантичні ознаки, їх образна і духовна сутність сприяють активізації прагматичної міжмовленнєвої діяльності. Запозичення відіграють важливу роль у житті народів, оскільки саме мова відображає сучасний стан народу, його образ і духовну сутність.

Певна мовна нація у певному спілкуванні поповнюється утворенням нових лексичних словосполучень, усталених словосполучень, найменувань, неологізмів, історизмів, як запозичених з інших мов, так і своїх набутих в процесі дослідження своєї історії за умови використання нових сучасних технологій пізнання тощо. Особливо поширеними і на змістовному рівні зручними та емоційно оцінними у мовленні серед багатьох народів світу є такі лексичні одиниці як метафори, афоризми, крилаті слова, фразеологічні висловлювання тощо.

Входження фразеологічних одиниць в ту чи іншу мову як знаків, що віддзеркалюють конкретну національну культуру, її побут, традиції, історію її носіїв тощо, за своєю структурою, тобто внутрішньою формою і змістом, створюють своєрідний образ, номінацію, який у процесі перекладу повинен бути збереженим. Адже кожне окреме слово або компоненти, що складають фразеологічну одиницю, є образними домінантами, які в цілому визначають семантику цих одиниць, оскільки за кожним словом стоїть певний когнітивно-інформаційний зміст.

Запозичення з англійської мови фігурують у лексиці багатьох мов і ввійшли в відповідні словники, при цьому, звичайно зберігаючи початкове національне забарвлення. Адже перекладений твір залишається перекладом у повному значенні цього слова лише тоді, коли в ньому збережено національну своєрідність оригіналу в його соціально-історичній конкретиці. Хоча лексеми в процесі мовленнєвої діяльності не тільки реалізують свої

основні значення, а й набувають нових смислових та експресивно-стилістичних відтінків.

Мова як суспільне, насамперед антропологічне, явище є не тільки засобом певного спілкування, соціального, конкретного, а й засобом відображення менталітету кожного учасника тої чи іншої конкретної комунікації. Звісно, що такий процес пов'язаний з надбанням духовних, історичних, культурних знань людини, з визначенням нею досвіду попередніх поколінь як свого народу, так і інших.

Відтак за таких визначних умов народів виникає потреба перебувати в постійних комунікативних контактах щодо їх політичного, наукового, культурного, міжнародного життя, і, безперечно, такий процес, відповідно до поставленої нами проблеми, сприяє розвитку і збагаченню словникового складу кожної мови як учасниці подібних комунікативно-міжкультурних та іншого роду спілкувань.

Узагальнюючи виклад, маємо підкреслити, що існують різні причини запозичення лексем однієї мови іншою, серед яких можна визначити причини екстралінгвістичного характеру, а також суспільно-політичного, економічного, культурного, які впливають на розвиток мови і збагачують її лінгвістично. Причини і реалії запозичення відповідають загальній потребі народів в комунікативних контактах і сприяють розвитку збагаченню міжмовного лексичного запасу. Запозичення відіграють важливу роль у житті народів, оскільки саме мова відображає сучасний стан народу, його образ і духовну сутність.

ЛІТЕРАТУРА

Фразеологічний словник української мови. (1999). *Фразеологічний словник української мови*. Наукова думка.

Зацний, Ю. А., & Янков, А. В. (2008). *Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англо-український словник*. Нова книга.

The concise Oxford dictionary of current English. (1982). Oxford University Press.

Зацний, Ю. А., & Похомова, Г. О. (2001). *Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови*. Видавництво при Запорізькому державному університеті.

Корунець, І. В. (2003). *Contrastive typology of the English and Ukrainian languages: Порівняльна типологія англійської та української мов*. Нова Книга.

МОВА І ГЕОПОЛІТИКА: МОВНИЙ ФАКТОР У МОВНИХ КОНФЛІКТАХ

Діана Федорець

викладач кафедри іноземних мов

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Мова є потужним геополітичним інструментом, який використовується для формування ідентичності, культурного впливу та забезпечення національної безпеки. Геополітика мови охоплює питання мовної політики, статусу мов, а також використання мови для сепаратизму. Поширення державної мови за межами своїх кордонів дозволяє державі посилювати свій культурний та політичний вплив, що є частиною геополітичної стратегії. Мова часто стає інструментом у міжнародних відносинах, де закони про мову можуть викликати міжнародну реакцію. Мовна політика впливає на культурну та національну ідентичність, що є рушійним фактором для національної безпеки та територіальної цілісності держави. Мовне питання може використовуватися для розхитування внутрішньої стабільності в прикордонних або периферійних регіонах.

Багато досліджень було присвячено питанню мови як засобу національної єдності та ідентичності. Наша мова є не лише засобом спілкування. Вона також віддзеркалює менталітет, кругозір представника будь-якої нації. Мова єднає, та є рушійною силою для розвитку мислення. Становлення народу як нації, зміцнення притаманної цій чи іншій нації свідомості.

Мова також відіграє певну роль у міжнародних конфліктах, оскільки кожна нація складається з певних національних меншин, і це може, і провокує суперечки, іноді стає причиною політичних негараздів в країні, а саме негаразди щодо статусу мови національних меншин, що в свою чергу може привести до збройних конфліктів як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Так як мова є важливою ознакою національної ідентичності, конфлікти виникають коли на перехресті стикаються інтереси декількох мовних груп, і коли інтереси однієї мовної групи загрожують самостійності іншої. І цілком ймовірно, що питання мови може стати саме тією рушійною силою, яка може привести до непередбачуваних наслідків.

Основою конфлікту на будь-якому рівні може бути соціальна напруга. У випадку якщо влада не звертає на це увагу, ігноруються потреби національних меншин у спілкуванні, навчанні на рідній мові, все це, в решті решт, неодмінно призводить до протистояння між владою та соціумом.

У будь-якому конфлікті треба чітко проводити межу між причиною та наслідком конфлікту. Щодо причини мовних конфліктів, то тут не можна не згадати ситуацію, коли люди захищають інтереси своєї мови. Для збереження своєї мови, нація має бути непохитною щодо захисту своєї мови. Щоб зберегти мовну ідентичність, необхідно підтримувати історичну пам'ять, свідомість, культуру. Необхідно забезпечити сталий розвиток мови. Національна свідомість неодмінно базується на культурі, літературі, мистецтві, а це, в свою чергу, є складниками мови.

Дуже часто причиною мовних конфліктів стає положення або статус однієї з мов. Коли усі представники суспільства повинні спілкуватися саме на певній мові, а не на мові своєї малої батьківщини. Обмеження у використанні своєї рідної мови у повсякденному житті створює нездоланні перешкоди на шляху розвитку суспільства. Іноді мовні конфлікти перетинають кордони і створюють серйозні проблеми на міждержавному рівні, загострюючи соціальні, культурні, політичні проблеми в країнах.

Підкреслювати, що мовні конфлікти відіграють лише руйнівну роль було б неправильно. За приклад можна взяти Індонезію, на території якої проживає понад 200 млн. населення, є більше 300 мов та близько 1000 діалектів. Як зазначає у своєму дослідженні Ковальова Т.В. (2010), тривалий час ця країна перебувала під владою Голландії, яка в свою чергу прагнула зробити голландську мову державною в Індонезії. Після зміни політичної ситуації, сьогодні в країні голландська мова заборонена, викладання ведеться державною індонезійською мовою, видається література. Іноді лекції у ВНЗ читаються англійською. З цього прикладу видно, що мовний конфлікт в Індонезії зіграв позитивну роль у наданні індонезійській мові статусу державної мови.

Мова є потужним інструментом конфлікту через використання мови ворожнечі та маніпуляцій. Мова ворожнечі використовується для дискримінації, для виправдання агресії щодо певних груп. При маніпуляції свідомістю використовуються мовні засоби, що допомагають надавати інформації неправдивого забарвлення, створювати та підігрівати хибне розуміння ситуації. Щодо мовного екстремізму, то він чітко спрямований на людської гідності шляхом використання різних мовних засобів.

ЛІТЕРАТУРА

- Ковальова, Т. В. (2010). Мовні конфлікти як об'єкт державного регулювання. *Теорія та практика державного управління*, (1), 302–309.
- Панасенко, Г. С. (2018). Динаміка мовних конфліктів у XXI столітті. *International relations. Economics. Country studies. Tourism*, 65–70.
- Саплін, Ю. (2002). Мовні конфлікти і гармонізація суспільства. У *Матеріали наукової конференції (28–29 травня 2001 р.)*, 222.

ЕМОЦІЙНИЙ МОЗОК І НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВОЄННИЙ ЧАС: ВПЛИВ СТРЕСУ НА ПАМ'ЯТЬ І МОТИВАЦІЮ

Чумак Наталія

*к. філол. н., доцент, доцент кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського
національного університету імені Тараса Шевченка*

Ганзюра Лариса

*викладач кафедри іноземних мов
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського
національного університету імені Тараса Шевченка*

Воєнний стан створює хронічне психоемоційне навантаження, що безпосередньо впливає на когнітивні процеси, залучені до вивчення іноземних мов. Постійний стрес, невизначеність, інформаційна перевантаженість та досвід травматичних подій змінюють функціонування так званого «емоційного мозку», що включає структури лімбічної системи (передусім мигдалеподібне тіло), гіпокамп і префронтальну кору. У контексті мовної освіти це зумовлює трансформацію механізмів пам'яті, уваги та мотивації, які є базовими для формування іншомовної компетентності.

Сучасні нейронаукові дослідження доводять, що емоції не є «додатковим» чинником навчання, а виступають центральним регулятором когнітивної діяльності (Hu, 2024). Мигдалеподібне тіло відповідає за обробку емоційно значущих стимулів і запускає реакцію стресу. Гіпокамп забезпечує кодування та консолідацію декларативної пам'яті, зокрема лексики та граматичних структур. Префронтальна кора регулює виконавчі функції: увагу, планування, самоконтроль, мовленнєву продукцію.

За умов хронічного стресу підвищений рівень кортизолу може пригнічувати діяльність гіпокампа, що негативно позначається на здатності до запам'ятовування нової лексики та граматичних моделей. Одночасно знижується когнітивна гнучкість і концентрація уваги, що ускладнює формування міжмовних зв'язків та автоматизацію мовленнєвих навичок.

Вплив стресу на пам'ять у процесі вивчення мов. У воєнний час студенти часто демонструють:

- зниження обсягу робочої пам'яті;
- труднощі з довготривалим запам'ятовуванням;
- фрагментарність відтворення інформації;
- підвищену втомлюваність.

Робоча пам'ять є критично важливою для опрацювання синтаксичних конструкцій та усного мовлення. Коли значна частина когнітивних ресурсів

витрачається на обробку тривожних стимулів, менше ресурсів залишається на мовну діяльність. Крім того, негативний емоційний фон може спричинити феномен «емоційного блокування» мовлення, коли студент володіє матеріалом, але не може його актуалізувати. Так, згідно дослідження, проведеного ГО «Навчай для України», 41% підлітків відчують виражені труднощі з концентрацією уваги, 40% – із пам'яттю, 34% – із мисленням (Навчай для України, 2026).

Разом із тим, помірний рівень емоційного збудження може підсилювати запам'ятовування, якщо навчальний матеріал має особистісну значущість і викликає позитивні емоції. Це підтверджує необхідність емоційно релевантного контексту навчання.

Вплив стресу на мотивацію. Мотивація до вивчення іноземних мов у воєнний час набуває амбівалентного характеру. З одного боку, посилюється інструментальна мотивація (еміграція, міжнародна комунікація, професійна мобільність). З іншого – хронічний стрес знижує внутрішню мотивацію через виснаження ресурсів і відчуття втрати контролю.

Нейробіологічно мотивація пов'язана з дофамінергічною системою винагороди. Тривалий стрес може порушувати її баланс, що проявляється у зниженні відчуття задоволення від навчального процесу. У результаті студент може демонструвати прокрастинацію, зниження залученості або уникання складних мовних завдань.

Педагогічні імплікації. У воєнний період викладач іноземної мови фактично працює в умовах травма-інформованої педагогіки. Ефективні стратегії мають включати:

1. **Емоційну безпеку навчального середовища.** Структурованість занять, передбачуваність формату, підтримувальна комунікація знижують активність стресової реакції.

2. **Мікродозування матеріалу.** Менші порції нової інформації з частим повторенням сприяють кращій консолідації пам'яті.

3. **Акцент на позитивних емоціях.** Використання гумору, актуальних і значущих тем, кооперативних форм роботи активує систему винагороди.

4. **Розвиток автономії.** Надання студентам можливості вибору завдань і тем підвищує відчуття контролю, що є критично важливим у ситуації зовнішньої нестабільності.

5. **Регуляція темпу та когнітивного навантаження.** Зниження вимог до швидкості мовлення на початкових етапах допомагає уникнути додаткової тривожності (Nazariéh, 2024; Jiang & al, 2024).

Висновки. Воєнний стрес суттєво впливає на нейрокогнітивні механізми, що лежать в основі вивчення іноземних мов. Порушення функціонування гіпокампа та префронтальної кори призводить до зниження

ефективності пам'яті й уваги, а зміни у дофамінергічній системі – до коливань мотивації. Водночас емоційний компонент може виступати як фактор ризику, так і ресурс розвитку за умови педагогічно грамотного управління навчальним процесом.

Отже, сучасна методика викладання іноземних мов у воєнний час має інтегрувати нейронаукові знання про емоційний мозок, враховувати вплив стресу на когнітивні функції та вибудовувати навчання з позицій емоційної підтримки й психологічної стійкості. Такий підхід сприятиме не лише формуванню іншомовної компетентності, а й підтримці психоемоційного благополуччя здобувачів освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- ГО «Навчай для України». (2026, 20 січня). *Навчання під час війни: як стрес впливає на увагу, пам'ять і мотивацію підлітків. Дослідження ГО «Навчай для України» про вплив ментального здоров'я підлітків на навчання.* <https://teachforukraine.org/t4u-news/navchannya-pid-chas-vijny-yak-stres-vplyvaye-na-uvagu-pamyat-i-motyvacziyu-pidlitkiv-doslidzhennya-go-navchaj-dlya-ukrayiny-pro-vplyv-mentalnogo-zdorovcabcyu-pidlitkiv-na-nav/>
- Hu, H. (2024). The role of positive learning emotions in sustaining cognitive motivation for multilingual development. *System*, 123. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0346251X24001052>
- Jiang, Y., Tian, L., & Lou, N. M. (2024). From growth mindset to positive outcomes in L2 learning: Examining the mediating roles of autonomous motivation and engagement. *System*, 127. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0346251X24003014>
- Nazarieh, M. (2024). Enhancing ESL learning through mindfulness: Strategies for engagement and emotional well-being. *Communication and Linguistic Studies*, 11(2), 53–58. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0346251X24001052>

L'ITALIANO NELLA COMUNICAZIONE SCIENTIFICA INTERNAZIONALE

Tetiana Bratik

*Insegnante della lingua italiana
L'Istituto delle relazioni internazionali
dell'Università Nazionale Taras Shevchenko di Kyiv*

La lingua italiana è fondamentale per l'unità nazionale. Essa funge da elemento unificante tra le diverse regioni d'Italia. Prima dell'unità, esistevano molteplici dialetti e lingue locali. L'italiano standard è stato promosso come lingua comune. Questo ha facilitato la comunicazione tra gli italiani. Inoltre, ha contribuito a creare un'identità culturale comune.

“Il massimo e il più caro tesoro in ogni nazione è la sua lingua” » (Myrnyi P. 2012). Nella lingua il popolo nasconde il suo passato, le esperienze e le sue speranze, la sua cultura. Durante la conversazione avviene uno scambio di informazioni, esperienze e valori spirituali. La lingua conserva il patrimonio culturale nella letteratura artistica e scientifica, nella lessica, grammatica, fraseologia ecc. Senza la lingua, la comunicazione umana diventa impossibile.

Si aumenta il numero dei contatti internazionali tra i rappresentanti di diverse culture. Le differenze culturali svolgono un ruolo importante nelle relazioni commerciali, nella comunicazione scientifica internazionale e possono influenzare significativamente sull'esito della cooperazione.

La lingua italiana è considerata un simbolo di unità perché rappresenta l'identità culturale e storica del paese. Dopo l'unificazione italiana nel 1861, l'italiano ha svolto un ruolo decisivo nell'unire le diverse regioni. Prima dell'unificazione, esistevano molti dialetti e lingue locali. L'italiano standard è stato scelto come lingua ufficiale per rafforzare la coesione nazionale. La diffusione della lingua è stata favorita dalla letteratura, dalla scuola e dai media. Inoltre, l'italiano è un elemento di riconoscimento e orgoglio nazionale.

Nel contesto dello sviluppo della produzione e dell'introduzione di nuove tecnologie, c'è bisogno dei futuri specialisti con un elevato livello di formazione professionale. La tecnologia gioca un ruolo cruciale nella diffusione della lingua italiana. Grazie a Internet, l'italiano raggiunge un pubblico globale. Le piattaforme social e i siti web facilitano l'interazione tra italiani e stranieri.

Secondo l'UNESCO, la lingua italiana è legata a un ricco patrimonio culturale. Inoltre, l'italiano è una lingua di lavoro in molte organizzazioni internazionali, facilitando il commercio e gli scambi culturali, scientifici con altri paesi. La conoscenza della lingua italiana migliora le opportunità professionali per i giovani. Infine, l'italiano è una lingua di grande prestigio nel settore della moda e del design, contribuendo all'economia creativa.

La lingua inglese è diventata sempre più la lingua internazionale della scienza, anche nel settore delle scienze sociali e umane. La lingua italiana è anche un ponte verso l'Europa e il mondo, facilitando scambi culturali e professionali, è uno strumento della diplomazia aziendale e del dialogo interculturale. Credo che sia necessario riflettere sulla necessità di diffondere la conoscenza scientifica anche in italiano.

RIFERIMENTI

Мирний, П. (1955). *Твори* (Т. 1–5). Вид-во АН УРСР.

Приходько, Н. Г. (2010). Формування міжкультурної комунікації у процесі опанування іноземною мовою. *КНЕУ ім. Вадима Гетьмана*, 115–117.

Ferri. (2012). *L'importanza della lingua italiana nell'unità nazionale*. <https://freejourn.com/limportanza-della-lingua-italiana-nellunita-nazionale-2/>

Peruginelli, G. (n.d.). *Legal research and open science initiatives* [PDF]. Istituto di Teoria e Tecniche dell'Informazione Giuridica del Consiglio Nazionale delle Ricerche.

https://enressh.eu/wp-content/uploads/2017/09/enressh_helsinki_initiative_italian.pdf

MEDIA DIPLOMACY TRAINING THROUGH DRAMA: COURSE OUTLINE

Nataliia Dzhyma

*Lecturer at the Department of Foreign Languages
Educational and Scientific Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

The Theatre of Diplomacy in the media age has drastically changed and needs actors with advanced media-oriented diplomatic skills, “on camera” personas, who could connect with the audience through the camera lens to inform and influence. Therefore, media diplomacy training as the new form of exercising the diplomatic profession is at the core of curriculum in most diplomatic academies of the world, including Educational and Scientific Institute of International Taras Shevchenko National University of Kyiv.

“Welcome Back, everyone!” is a tailored, media-oriented course for EFL students, who through Performative Teaching and Learning develop linguistic and non-linguistic professionally related media skills in body language, vocal pedagogy, public speaking, TV appearances, speaking for the camera, media literacy. The course is organized around a TV anchor as its center and focus since anchoring and diplomatic basics are very close.

Empathy training as a key competency in the anchor's performance is at the centre of the course aimed at cultivating emotional literacy of an anchor through Drama, a holistic teaching and learning methodology based on the elements of theatre craft.

Practical drama-based learning is enhanced by theoretical framework of TV anchoring:

1. *TV Anchoring Basics*
2. *The Methodology of teaching and learning TV Anchoring*
3. *Empathy as a central resource in the anchor's performance*
4. *Knowledge-based anchoring*
5. *TV script writing*
6. *On-air essentials:*
 - *Relaxation and breathing*
 - *Facing the camera*
 - *Body language on camera*
 - *Voice grooming*
7. *Evaluating TV news/ TV anchor's style*
8. *Comparative TV news/article/speech/analysis*

The key component of the course is the subject at its core: *Syria: the story of the conflict, August 2013*, that is analyzed within the ethical standards of conflict-sensitive journalism.

The demonstration of this concept of teaching and learning with a special focus on cultivating media-related skills through CNN, ABC, NBC, Al Jazeera video news and international media will be based on video fragments of the lessons in the Educational and Scientific Institute of International Relations.

LANGUE ET GÉOPOLITIQUE: LE FACTEUR LINGUISTIQUE DANS LES CONFLITS INTERNATIONAUX

Nadiia Hlushchenko

Étudiante en 2e année

*Institut des relations internationales de l'Université nationale de Kyïv Taras
Chevtchenko, Ukraine*

Conseiller scientifique: **Viktoriiia Kulykova**

*Candidat ès lettres, maître de conférences, maître de conférences du
département des langues étrangères
Université nationale de Kyïv Taras Chevtchenko, Ukraine*

Dans le monde numérique contemporain, la langue est passée d'un moyen de communication de base à une ressource stratégique de sécurité humanitaire et à un outil puissant d'influence géopolitique. En période de conflits, les États agresseurs utilisent activement les technologies linguistiques, la propagande numérique et les « discours de haine » pour manipuler la conscience publique, créer une polarisation artificielle et saper l'identité nationale. C'est pourquoi aujourd'hui, il est important d'étudier de manière exhaustive la langue en tant qu'instrument de géopolitique et de mettre en œuvre des mécanismes efficaces de protection informationnelle et juridique, afin de contrer efficacement la désinformation et de préserver la résilience de la société.

L'objectif principal de ce travail est d'étudier les mécanismes de droit international pour la protection des droits linguistiques et les stratégies de résistance informationnelle numérique. Pour atteindre cet objectif, les tâches suivantes ont été définies : réaliser une analyse du rôle de la langue comme facteur d'identité nationale et instrument de « soft power » de l'État ; évaluer les normes internationales de protection des droits linguistiques des minorités nationales ; examiner les mécanismes linguistiques des guerres hybrides.

Dans le monde globalisé actuel, la langue n'est pas seulement un moyen de communication, mais aussi une ressource stratégique de la politique culturelle et un instrument d'influence internationale. Les États utilisent activement la politique linguistique pour forger leur capital symbolique : par exemple, la diffusion de l'anglais et du français démontre une influence culturelle mondiale, tandis que l'affirmation de la langue ukrainienne après 2014 est devenue le fondement de la politique de résilience nationale et de lutte contre les menaces hybrides [3]. Parallèlement, les principes internationaux visent à non seulement respecter l'identité linguistique de chaque personne d'une minorité nationale, mais aussi créer les conditions de sa préservation, afin que la diversité culturelle soit un facteur d'enrichissement de la société [5].

Le droit international considère la protection des droits linguistiques des minorités comme une composante inhérente des droits de l'homme. Selon la Convention-cadre, les États s'engagent à garantir aux personnes le droit d'utiliser librement la langue de leur minorité, en privé et en public, oralement et par écrit [5] (Art. 10.1). Un aspect important est la protection contre les politiques ou pratiques “visant à assimiler les personnes appartenant à des minorités nationales contre leur volonté” [5] (Art. 5.2). Ces personnes ont le droit de recevoir et de diffuser des informations dans la langue de la minorité, de créer leurs propres médias sans discrimination [5] (Art. 9) et d'apprendre leur langue [5] (Art. 14.1). Dans le même temps, le Rapport explicatif précise que ces possibilités “ ne portent pas préjudice à l'apprentissage de la langue officielle ou à l'enseignement dans cette langue , car la connaissance de la langue officielle est un « facteur de cohésion sociale et d'intégration » [5].

Dans les conflits hybrides, la langue est instrumentalisée par les agresseurs pour façonner une réalité déformée et détruire l'identité nationale. La propagande emploie des stratégies de communication complexes, où la langue est adaptée aux plateformes numériques pour manipuler les consciences. Les marqueurs linguistiques comme le lexique émotionnel, les termes péjoratifs, les répétitions, les slogans contribuent à instaurer la confiance dans les fausses nouvelles. Au niveau du droit international, il existe également une interdiction des mesures modifiant les proportions de la population dans les zones habitées par des minorités dans le but de restreindre leurs droits [5] (Art. 16).

En réponse à la pression informationnelle sur les réseaux sociaux, des stratégies de résistance numérique se forment. Cette résistance se concrétise à travers des modèles métalinguistiques : stratégies d'ironie dévaluative, de réflexion parodique et de recontextualisation [1]. Une « inversion discursive » se produit, où les clichés établis du discours officiel sont détournés et soumis à une distanciation ironique. Grâce à cela, la langue devient « un instrument d'interaction stratégique, visant à préserver l'identité, à former un contre-discours et à redéfinir des concepts socialement significatifs » [4].

Conclusion. Dans le monde globalisé actuel, la langue est devenue une catégorie clé de la sécurité nationale et un puissant instrument de « soft power » de l'État. Dans le même temps, au sein des conflits hybrides, elle est activement instrumentalisée : à travers la propagande numérique et les manipulations linguistiques sur le net, une pression est exercée sur la conscience publique, ce qui suscite une résistance afin de protéger l'identité. Étant donné que le droit international définit la protection des droits linguistiques comme une condition fondamentale de la stabilité et de la paix, une compréhension approfondie des mécanismes de désinformation, le soutien à la résilience linguistique et le recours

aux normes juridiques sont absolument nécessaires pour formuler des stratégies efficaces de protection de l'information.

Nous envisageons les perspectives de recherches ultérieures dans une étude des difficultés d'interprétation des éléments métalinguistiques lors de la traduction interlinguale de la résistance numérique.

BIBLIOGRAPHIE

Дикун, В. (2025). Мова як інструмент інформаційного впливу у гібридних конфліктах. *Мова – кордон національної безпеки*, 124.

Краснощок, О. М. (2025). Цифрова пропаганда і мова впливу: як змінюється комунікація в добу соцмереж.

Назар, М. (2025). Мова, ідентичність і багатомовність як інструменти м'якої сили. *Громадянське суспільство у процесі вирішення конфліктів: досвід ЄС для України*, 60.

Якимович, М. О. (2025). Металінгвістика цифрового спротиву: когнітивно-дискурсивні механізми та перекладацькі трансформації. *Закарпатські філологічні студії*, 2(40), 146–154.

Council of Europe. (1995). Framework Convention for the Protection of National Minorities and Explanatory Report (H (95) 10).

THE DECLINE OF FRENCH INFLUENCE AND MALI'S STRATEGIC REALIGNMENT IN THE SAHEL

Kateryna Huba

First-year undergraduate student

*Educational and Scientific Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Research Advisor: **Yuliia Pletenetska,**

PhD, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Foreign Languages

*Educational and Scientific Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

The French language is considered to be the fifth most widely spoken language in the world and it remains to be historically and politically crucial worldwide. By 2050, the number of French speakers could exceed 700 million and notably, 85% of these speakers are expected to be Africans. The l'Organisation Internationale de la Francophonie (OIF) promotes the French language while diplomatically uniting member states to assert a strong Francophone political presence (Organisation internationale de la Francophonie, 2024).

The modern French policies strongly advocate for such principles, especially during the Emmanuel Macron presidency (Milhiet, 2024). At the same time, the French language influence in geopolitics undergoes critical change, especially in sub-Saharan Africa, where the French language recently played a notable role in forming the narrative and straightening diverse cooperation with the Russian Federation (Munda, 2025). This article is relevant as it explores the intersection of linguistic policy and hard power in West Africa. The shift in linguistic policies of Mali from France serves as a critical case study of how the Russian Federation utilizes cultural and military cooperation to reshape regional security. For Ukraine, these geopolitical shifts are essential to counteracting Russian hybrid threats globally and strengthening diplomatic ties within the African continent.

Language is not only a measure of communication, but also an instrument of political propaganda (Munda, 2025). It is increasingly important when language was passed down as a heritage after colonisation: the colony, which currently might be an independent state, still has ties with its metropoly through the language and remains connected politically and informationally (Dornfeld, 2025). The Republic of Mali illustrates this geopolitical dependency.

The nine year long French military operation Barkhane, aiming to battle the Islamist groups in Africa's Sahel region, was coordinated by the G5 Sahel (Doukhan, 2024), and French was the language of military, media and authorities, while the vast majority of the Mali population used other languages (Translators without Borders, 2021). Consequently, the barrier between the population and authorities was established.

Following the 2021 coup d'état carried out by Assimi Goïta, the Barkhane operation ceased, leading to a number of shifts in internal, foreign and linguistic policies in the Republic of Mali. In June 2023, Assimi Goïta's constitutional reforms in the Republic led to French losing its official language status, instead gaining the working language label. French, now politically viewed as the colonizers' tool, lost its influence together with the French political power in the Sahel region, which played a crucial role in the following geopolitical shifts.

In 2024 Malu exited the French-aligned ECOWAS to lead the Alliance of Sahel States (Osuchukwu et al., 2024), which shifted to Russian influence. Consequently, Russian Federation began to block sanctions against Mali in the Security Council, while Malian media were quickly filled with Russian sponsorships. Therefore, displacement of French influence quickly led to Mali-Russia cooperation, and French language erasure was a successful attempt to not only shift the linguistic ethnography, but to alter geopolitical ties.

In conclusion, the case of Mali serves as a notable example of how language functions not merely as a medium of communication, but as a strategic lever in international relations and regional geopolitics. While the number of French

language speakers in Africa may be expected to rise, the political importance of the language is collapsing. The transition of French from an official to a working language signifies a crucial switch in the region, enforcing the separation of the Republic of Mali from the former metropolis, effectively cementing a radical shift in Mali's strategic priorities. Ultimately, this demonstrates that the authority to define a state's official language is the power to reconfigure its geopolitical identity and dictate its future trajectory.

REFERENCES

- Dornfeld, M. (2025). *Russia's involvement in Mali: Strategic opportunism* [Senior thesis, Claremont McKenna College]. Scholarship@Claremont. [Access mode: <https://shorturl.at/4dRRI>]
- Doukhan, D. (2024, February). *The G5 Sahel: The end of the road*. International Institute for Counter-Terrorism. [Access mode: <https://ict.org.il>]
- Gibbs, T. (2024). A French neo-colonialism? The controversial concept of Françafrique. *The English Historical Review*, 139(596), 193–214. [Access mode: <https://shorturl.at/cjC9j>]
- L'Organisation internationale de la Francophonie. (2024). *About the Francophonie*. [Access mode: <https://shorturl.at/EZ7Cp>]
- Milhiet, P. (2024, October 10). *Geopolitics of the French language* (RSIS Commentary No. 083/2024). S. Rajaratnam School of International Studies, Nanyang Technological University. [Access mode: <https://www.rsis.edu.sg>]
- Munda, A. (2025). Beyond communication: Language as a tool for domination and resistance. *International Journal of Research and Analytical Reviews*, 12(1), 36–45. [Access mode: <https://shorturl.at/Pz6fX>]
- Muzaffar, M., Ahmed, N., & Khan, A. Z. (2018). French colonialism to neo-colonialism in Mali: An analytical study. *Journal of European Studies*, 34(2), 112–129. [Access mode: <https://shorturl.at/rKA1t>]
- Osuchukwu, C. N., Itেকে, C., & Godspower, I. (2024). The Alliance of Sahel States and the future of West African regional integration. *Direct Research Journal of Social Science and Educational Studies*, 12(3), 36–45. [Access mode: <https://bit.ly/4qXiwbo>]
- Translators without Borders. (2021). *Mali language map*. [Access mode: <https://bit.ly/4r4rxzT>]

RHETORICAL FOUNDATIONS OF PERSUASION IN CONTEMPORARY POLITICAL DISCOURSE: ETHOS, PATHOS, AND LOGOS IN THEORY AND PRACTICE

Andrii Karashchuk

*PhD, Associate Professor at the Department of Foreign Languages
Educational and Scientific Institute of International Relations of Taras
Shevchenko National University of Kyiv*

Tamara Svirska

*Lecturer at the Department of Foreign Languages
Educational and Scientific Institute of International Relations of Taras
Shevchenko National University of Kyiv*

The deconstruction of contemporary political discourse into the components of ethos, pathos, and logos, as well as topos and kairos, represents a coherent system of rhetorical strategies aimed at persuading an audience to adopt a particular position or argument. These categories were first systematized by Aristotle (Aristotle, 2007) more than two thousand years ago; however, they have retained their relevance and continue to function across diverse communicative contexts, ranging from written discourse to public speaking and digital media.

Any presentation of an informational product may be interpreted through the prism of the interaction between logos, ethos, and pathos, particularly within the framework of agon - a symbolic space of discursive contestation that manifests itself as a form of informational confrontation.

In Ancient Greece, the term agon referred to competitions, including musical and athletic contests, held during ceremonial games. In contemporary discourse, the concept metaphorically denotes a struggle among interpretations, arguments, and meanings.

Ethos appeals to the authority and ethical legitimacy of the speaker or author, establishing their competence in a given field. A speaker endowed with ethos inspires trust by demonstrating knowledge, professional experience, or moral integrity. In translation theory and practice, ethos may be understood as a form of authoritative reference that ensures the credibility of argumentation.

A similar mechanism operates in advertising featuring well-known public figures. When a celebrity endorses a product, their audience is inclined to trust its quality based on the individual's established reputation. A renowned athlete promoting sportswear or equipment appeals to their status as an expert in physical training and performance.

Pathos is oriented toward the emotional influence exerted on the audience. A vivid example is charitable advertising depicting disadvantaged children: such

visual imagery evokes compassion and motivates viewers to provide assistance, often in the form of donations. Narrative constitutes a significant instrument of pathos. An author who shares a personal story of overcoming adversity seeks to establish an emotional connection with the reader. For instance, memoirs recounting a struggle with cancer may evoke feelings of hope or despair, substantially shaping the reception of the text. First-person testimony frequently proves more persuasive than abstract statistical data.

Logos appeals to rationality, facts, and statistical evidence. In debates on climate change, speakers commonly refer to scientific studies demonstrating rising temperatures and their correlation with increased carbon concentrations in the atmosphere. Such argumentation is grounded in empirical evidence and logical coherence.

The Interaction of Ethos, Pathos, and Logos

Effective persuasive communication presupposes the integration of all three components. For example, a politician addressing healthcare reform may begin with a personal story (pathos), proceed to present statistical data on rising healthcare costs (logos), and conclude by emphasizing their legislative experience (ethos). This combination enhances the persuasive force of the message and ensures its multidimensional impact (Kennedy, G. A. 1991).

Ethos, Pathos, and Logos in Writing

In non-fiction literature, the author's authority is of central importance. A writer offering financial advice must substantiate their competence through professional experience or academic training; incorporating such information strengthens the ethos of the text (Venuti, L. 2012). In journalistic or analytical writing, logos manifests itself through coherent argument structure and the use of evidence that increases the persuasiveness of the text.

Ethos, Pathos, and Logos in Marketing

Marketing communication actively employs these rhetorical strategies:

Ethos – the presentation of expert endorsements (e.g., dermatologists participating in advertisements for skincare products) (Wodak, R. 2015).

Pathos – appeals to emotion (e.g., animal shelters featuring images of rescued animals). Logos – the provision of technical specifications, customer satisfaction statistics, and comparative product advantages (Hyland, K. 2005). Despite their effectiveness, these strategies may be misused. False ethos leads to a loss of credibility; excessively manipulative pathos provokes scepticism; distorted or decontextualized statistics undermine logos. Authenticity and evidential support therefore remain essential conditions for persuasive communication.

Ethos and experiential relevance: Personal experience that resonates with the audience strengthens credibility. (Toulmin, S. 2003)

Pathos and emotional range: Pathos encompasses not only compassion but also joy, anger, or surprise; the selection of emotional appeals depends on the audience's values.

Logos and structure: It is essential not only to present data but also to organize it logically.

Cultural factors: Different cultures respond differently to the predominance of particular persuasive appeals.

Digital communication: Online ethos is constructed through the quality of content and interaction with audiences.

Visualization of logos: Infographics, charts, and graphs enhance rational comprehension of information. (Kotler, P., & Keller, K. L. 2016)

In conclusion, the integrated use of ethos, pathos, and logos constitutes a universal rhetorical framework of persuasion. Awareness of their functions, potential, and limitations enhances the effectiveness of written, oral, and marketing communication, ensuring not only the reception but also the deeper comprehension of arguments.

REFERENCES

- Aristotle. (2007). *On rhetoric: A theory of civic discourse* (2nd ed., G. A. Kennedy, Trans.). Oxford University Press. (Original work published ca. 4th century BCE)
- Hyland, K. (2005). *Metadiscourse: Exploring interaction in writing*. Continuum.
- Kennedy, G. A. (1991). *Aristotle on rhetoric: A theory of civic discourse*. Oxford University Press.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson.
- Toulmin, S. (2003). *The uses of argument* (Updated ed.). Cambridge University Press. (Original work published 1958)
- Venuti, L. (2012). *The translator's invisibility: A history of translation* (2nd ed.). Routledge.
- Wodak, R. (2015). *The politics of fear: What right-wing populist discourses mean*. Sage.

**LANGUAGE AS A TOOL FOR CONSTRUCTING NATIONAL IDENTITY
IN THE INTERNATIONAL ENVIRONMENT: A COMPARATIVE
ANALYSIS OF UKRAINE AND SOUTH KOREA**

Anna Kryzhanivska

fourth- year student

Educational and Scientific Institute of International Relations

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Scientific Supervisor: Nataliia Chernihivska

PhD, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Foreign

Languages

Educational and Scientific Institute of International Relations

Taras Shevchenko National University of Kyiv

The relationship between language and national identity is particularly evident in states that have survived long periods of colonial or imperial suppression. For Ukraine and South Korea, language has historically served as a primary site of resistance against cultural assimilation imposed by the Russian Empire (and later the Soviet Union) and Imperial Japan, respectively. In the contemporary international environment, the linguistic policies of these two nations are not merely domestic concerns but strategic tools for asserting sovereignty and cultural distinctiveness.

The globalisation of the 21st century often threatens the cultural specificities of middle powers. For countries like Ukraine and South Korea, which share a history of linguistic “erasure”, through the *Ems Ukaz (1876)* and *Valuev Circular (1863)* in Ukraine or the “*Naisen Ittai*” (1937) (“*Japan and Korea as One Entity*”) policy in Korea, reclaiming the national language is a prerequisite for a stable international identity. The problem lies in how these states navigate the transition from a “suppressed tongue” to a “diplomatic asset”.

This study aims to compare the historical trajectories of linguistic suppression in Ukraine and South Korea, analyse how their respective language revitalisation efforts contribute to their modern international standing, to identify parallels in imperial language bans, and evaluate the role of language in contemporary soft power strategies.

Historically, both nations faced systemic attempts to decouple language from identity. In Ukraine, the Russian imperial discourse framed the Ukrainian language as a “peasant dialect” of Russian, leading to formal bans on its usage in education and printing. Similarly, during the Japanese occupation of Korea (1910–1945), the “*Soshi-kaimei*” (“*Policy of creating surnames and changing given names*”)

policy and the eventual ban on the Korean language in schools aimed to transform Koreans into imperial subjects (King, 1997). Suppression followed **three trajectories**: educational bans to alienate youth, printing prohibitions to stifle intellectuals, and forced assimilation of private speech. Both the Russian and Japanese empires targeted language to dismantle the medium of national thought. In both cases, the preservation of the native tongue by the intelligentsia and underground movements became synonymous with the preservation of the nation itself.

In the post-colonial/post-Soviet era, the trajectories diverged but remained functionally similar. South Korea utilised “Hangeul” not only as a tool for 100% literacy but as a cornerstone of the “*Korean Wave*” (*Hallyu*). The promotion of the Korean language globally via King Sejong Institutes has become a masterclass in cultural diplomacy (Jang & Paik, 2012).

Ukraine is currently undergoing a more rapid and existential linguistic shift due to the ongoing Russian aggression. The transition to Ukrainian in public and private spheres is no longer just a legal requirement but a security imperative – a “linguistic shield.” As noted by Kulyk (2016), the war has catalysed a shift from an ethnic to a civic understanding of the Ukrainian language, in which it serves as a marker of political loyalty and European aspirations on the international stage.

The comparative analysis reveals that for both Ukraine and South Korea, the national language is a “*security asset*”. The primary results indicate:

Historical trauma from linguistic suppression creates a stronger link between language and national security than in states with uninterrupted sovereignty.

South Korea provides a successful model of transforming a previously suppressed language into a global commodity through soft power.

The parallels between the two nations are structural: both experienced forced bilingualism where the imperial language (Russian/Japanese) was positioned as 'elite' while the native tongue was relegated to 'peasant' status. For both, reclaiming the language is the primary act of identity; now, for Ukraine, this restoration carries a staggering human cost. Ukraine’s current linguistic “*Ukrainization*” is an essential component of its decolonisation process, necessary for clear differentiation from the “*Russkiy Mir*” narrative in international diplomacy.

We may conclude that the historical parallels between Ukraine and South Korea demonstrate that language policy is a fundamental pillar of national security and post-colonial recovery. While Imperial Japan and the Russian Empire utilised linguistic bans as tools of subjugation, modern Kyiv and Seoul have successfully reclaimed their native tongues as sophisticated instruments of international diplomacy and cultural sovereignty. This shift proves that a resilient national identity, rooted in a unique language, is the most effective defence against external ideological aggression in a globalised world.

The comparison of these trajectories confirms that language is not just a tool, but the core engine of identity. The very fact of its prohibition identifies it as the 'master key' to sovereignty.

Future studies should focus on the economic impact of language promotion, and how Ukrainian language centres abroad could mirror the Sejong Institute model to enhance Ukraine's cultural presence in East Asia and beyond.

REFERENCES

- Jang, G. & Paik, W. (2012). Korean Wave as Tool for Korea's New Cultural Diplomacy. *Advances in Applied Sociology*, 196-202.
- King, R. (1997). Language, Politics and Ideology in the Post-War Koreas, 1-21.
- Kulyk, V. (2016). Language and Identity in Ukraine after the Euromaidan. *Kyiv-Mohyla Law and Politics Journal*, (7), 90-106.

LANGUAGE AS A PIVOTAL FACTOR IN MODERN LOCAL AND INTERNATIONAL CONFLICTS

Serhii Ksenofontov

first-year student

Educational and Scientific Institute of International Relations

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Research Advisor: Victoria Stavtseva

PhD, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Foreign

Languages

Educational and Scientific Institute of International Relations

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Language is an integral and probably the main asset of any nation in the world. Moreover, language is the basic feature of the cultural code of any nation as it's formed over the years, absorbing traditions, customs and habits of people. Any language and its major characteristics are formed as a reflection of historical events (Vydaichuk et al., 2022). Whereas language is a property of a particular nation, it is frequently a key factor in geopolitics. In addition, nowadays language acts as an aspect of "soft power", which is used to influence preferences, behavior and actions of other nations.

Taking into consideration, the importance and relevance of that problem, in that report we will focus mainly on language as a pivotal factor and its influence in local and international conflicts. Among the methods used, we highlight: analysis, generalization, explanation, description and summation. Among the tasks set, we

highlight: study of the language factor; explanation of causes of such significance; providing examples of local and international conflicts based on the language factor.

Wright (1997, pp.215-237) states that the linguistic intrastate similarity was a factor in the mobilization of populations in the total wars of the first half of the 20th century. The same phenomenon occurs in the modern world as culture, language and religion are frequently used to reach different geopolitical goals. The relevance of the language factor in geopolitics has even intensified in the context of globalization. Furthermore, language contacts in globalization may also threaten national security. Language safety has become one of the main components of national security as a defense factor for many developed societies (Jafarov, 2020). In general, the language factor influences conflicts within particular states or regions and internationally.

According to programme documents of the UN and the EU, cultural diversity is a rich asset for individuals. Though Reagan (2022, p.25) asserts that facets of linguistic diversity have often been correlated with significant levels of conflict throughout human history. While in reality conflicts involving language are always intertwined with other issues such as ethnic and racial identity, religion and democratic participation (Medda-Windischer & Carlà, 2022). Social instability based on language differences can be observed in Catalonia and Quebec (Reagan, 2022). In addition, the language factor has been one of the reasons for global geopolitical changes, for example, the collapse of Yugoslavia at the end of the 20th century. In many countries it was important to use the language factor as the uniting tool for the advent of a unified society as it was in the USSR with Russian (Meyer, 2021). The intervention of Russia into affairs of other states is conducted through a set of ideological, religious and linguistic tools. Olędzka (2017, p.155) states that one of the greatest successes of Russian foreign policy is the skillful creation of a linguistic geopolitical influence tool.

In that context, the example of the invasion of Ukraine is relevant. The situation with dominance of Russian still takes place. This, in turn, creates the base for Russian narratives for the justification of unleashing aggression. According to the All-Ukrainian population census in 2001, 30% of citizens of Ukraine considered Russian as their native language. In such a situation, it was easy for Russia to make assertions that treated on the sovereignty of Ukraine. More examples of instability that includes the language factor can be seen in the Balkans and in the Baltic states. Another example is the diplomatic dispute between Greece and North Macedonia (Nimetz, 2020). Even though that conflict did not transform into an armed conflict, it shows the language factor as an important in modern politics.

In conclusion, language has become one of the most pivotal factors in both local and international conflicts. With the ongoing process of the development of “soft power”, the language factor has become a tool for reaching geopolitical aims, though the language factor may be used for the justification of aggressive or illegal actions. Both linguistics and political science are changing rapidly over time, that’s why the theses from that report may be expanded and used in further papers in the future.

REFERENCES

- Jafarov, J. (2020). Language as a means of contact and conflict in globalisation. *Language policy and security in the 21st century* (Edition: 1st. Chapter: 5). Military University of Technology, Warsaw, 67–80.
- Medda-Windischer, R., & Carlà, A. (2022). At the intersection of language, conflict, and security. *Language Problems and Language Planning*, 46(2), 113–130.
- Meyer, M. (2021). Language and Geopolitics: A Case Study of the Former Soviet Union. *Towson University Journal of International Affairs*. <https://wp.towson.edu/iajournal/2021/12/08/language-and-geopolitics-a-case-study-of-the-former-soviet-union/>
- Nimetz, M. (2020). The macedonian “name” dispute: The macedonian question—resolved? *Nationalities Papers*, 48(2), 205–214.
- Olędzka J. (2017). Russian Language as a Tool of Geopolitical Influence. *Yearbook of the Institute of East-Central Europe*, 15 (3), 135–163.
- Reagan, T. (2022). Peace, conflict, and war: The role of language and languages. *Y Paths to a culture of tolerance and peace*. River Publishers, 19–33.
- Vydaichuk, T., Rusachenko, N., Lakhno, N., Moskalchuk, H., & Nesterenko, T. (2022). Using of the language factor in modern conflicts of various levels. *Eduweb*, 16(3), 177–189.
- Wright, S. (1997). Language as a contributing factor in conflicts between states and within states. *Current Issues in Language and Society*, 4(3), 215–237.

LANGUAGE FACTOR IN HYBRID WARFARE

Anastasiia Shmatko

First-year student

Educational and Scientific Institute of International Relations

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Research Advisor: **Viktoriiia Stavtseva**

PhD, Assoc. Prof., Assoc. Prof. at the Department of Foreign Languages

Educational and Scientific Institute of International Relations

Taras Shevchenko National University of Kyiv

The role of languages in geopolitics cannot be overestimated, as it lies at the core of identity, which may be used to exert political influence or even turned into a “weapon of war”. Political conflicts often emerge against the backdrop of language policy, whether some minorities are marginalized or the advent of substantial influence of a foreign language. A drastic shift in the role of language has tangible consequences. Through social media, it shapes public attitudes, alters perceptions, and reinforces stereotypes, especially in the context of hybrid warfare. T. E. Nissen (2014) accurately notes that “The battle-space today can be described as a contest that, besides the military one, also includes the political, social, and economic contests even at the local level, where actors seek to persuade audiences in such a way that the delivery of the political message is an end in itself”. Accordingly, the contest also unfolds and plays out in the news, films, blogs, computer games, the mass media, and social media. This paper argues that euphemisms, metaphors, and contrasting phrasing are not mere linguistic tools, they serve key functions in Russian propaganda.

First and foremost, euphemisms soften the emotional load of war realities, making readers more indifferent and feel less sympathy for victims. For example, Russia and USSR have been continuously utilizing euphemisms for “war”, namely, “special military operation”, “liberation campaign of the Red Army” (Soviet invasion of Poland (1939)), “friendly assistance to the fraternal people of Czechoslovakia” (Warsaw Pact invasion of Czechoslovakia (1968)), “the introduction of a limited contingent of Soviet troops into Afghanistan”, the “operation on the restoration of the constitutional order in Chechnya”, “special peace enforcement operation” (Russo-Georgian War (2008)). Considering a “special military operation” formulation conveys an idea of expertise and professionalism, suggesting the populace shall not immerse very deeply into its preparations and developments. Furthermore, such words as “liberation”, “peace enforcement operation” shape readers' attitude towards wars, making them more inclined to get involved in inhuman atrocities. In the conflict between Russia and Ukraine, “war metaphors-euphemisms” are constantly avoided by pro-Russian sources to describe their own activities; on the other hand, they prefer terms like “armed intervention” or “bringing order” to diminish the perceived severity. Conversely, the word “war” is applied to Ukrainian actions to underscore their “cruel” and “inhumane” nature.

Beyond the use of euphemisms, the role of language in contemporary international conflicts is best understood through the lens of mediatization, where war is increasingly fought in a symbolic space of “symbols and representations”. In this context, language does not merely describe reality but acts as a “weapon of war” used to manipulate mass consciousness. The mediatization of reality has been used in defining the concept of diffused, unconventional, or hybrid war. As Andrew

Hoskins and Ben O’Loughlin (2010) describe it: “As a result of changes in the communications technologies available to news media, citizen media and to militaries themselves, media are becoming part of the practices of warfare to the point that the conduct of war cannot be understood unless one carefully accounts for the role of media in it” Rivalry extends beyond territorial confrontation into a symbolic space in which the actions of the conflicting parties are perceived, framed, and assigned meaning.

Another primary linguistic mechanism in this information warfare is the grammatical-semantic division into “FRIEND and FOE” or “US and THEM”. It’s commonly utilized by Russian propaganda “us” to funnel people’s attention onto positive connotations, for example, “we fight, we defend, we build”, whilst using contrasting “them” to impart exclusively negative actions “they murder, they ruin, they lie”. This depicts a distorted polarized image of the world, in which “us” are innately good, whereas the “they” group is innately evil.

To reinforce these cognitive frames, labelling is used to “stick” simplifying stereotypes to individuals and groups, especially through constant repetition, like “drilling”. Ukrainian citizens and leaders are frequently pigeonholed as “fascists,” “Bandera men,” or “killers”. These labels often draw upon historical stereotypes, such as the Wołyń massacre, to incite ethnic hatred and obstruct dialogue. By framing modern Ukrainians as descendants of Nazi collaborators, the propaganda aims to strip them of their humanity and dignity, thereby making them undeserving of global sympathy.

In conclusion, linguistic tools, namely, euphemisms, metaphors, and contrastive pairs, are utilized in propaganda purposes to shape public perception, manipulate emotions, and construct competing realities. Euphemisms soften the severity of atrocities, making military operations appear justified or benevolent, while metaphors frame events in ways that influence moral and cognitive interpretations of the conflict. Contrastive pairs, such as us versus them or freedom versus oppression, simplify complex geopolitical dynamics, polarize audiences, and strengthen in-group loyalty while delegitimizing opponents.

REFERENCES

- Szwed, R. (2016). *Framing of the Ukraine–Russia conflict in online and social media*.
- Hoskins, A., & O’Loughlin, B. (2010). *War and media: The emergence of diffused war*. Polity Press.
- Nissen, T. E. (2014). Terror.com – IS’s social media warfare in Syria and Iraq. *Military Studies Magazine: Contemporary Conflicts*, 2(2), 2–8.
- Hopf, T. (2024). Reclaiming the future: Russia’s identity and foreign policy in the Ukraine crisis. *International Affairs*, 100(3), 1125–1145.

- Kuzio, T. (2024). Russian narratives and euphemisms in the Ukraine war: Propaganda and power. *Europe-Asia Studies*, 76(4), 567–589.
- Saradzhyan, S. (2025). *Russia's information warfare: Propaganda and escalation in the Ukraine conflict*. Belfer Center for Science and International Affairs, Harvard Kennedy School.
- Gorobets, K. (2022, May 24). Russian “Special military operation” and the language of empire. *Opinio Juris*. <https://opiniojuris.org/>

TEXT AND TEXTUAL PRACTICES AS A CORE INSTRUMENT OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC COMMUNICATION

Iryna Tersina

*PhD, Assoc. Prof., Assoc. Prof. at the Department of Foreign Languages
Educational and Scientific Institute of International Relations
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

In the contemporary academic environment, scientific communication increasingly functions as a form of intercultural dialogue. Globalization, academic mobility and the dominance of English as a lingua franca of academia have transformed the role of academic texts, positioning them not merely as vehicles for transmitting knowledge but as complex communicative artifacts shaped by disciplinary conventions, cultural norms and epistemological traditions. Consequently, the ability to work effectively with scientific texts and the awareness of the typology of the academic texts have become a fundamental component of professional competence in international research communities. The relevance of this study is determined by several interrelated factors. First, international scientific communication requires scholars to navigate diverse rhetorical traditions, citation practices and patterns of argumentation. Second, the rapid digitalization of education and research has introduced new tools for text analysis, visualization and automated processing, significantly reshaping textual practices. Third, contemporary pedagogy increasingly emphasizes interdisciplinary approaches, which promote analytical thinking, algorithmic reasoning and structured work with information, including texts. In this context, the scientific style texts should be viewed not only as an object of linguistic analysis but also as a pedagogical instrument. As Halliday (2004) argues that scientific language functions as a resource for constructing knowledge rather than merely expressing pre-existing ideas. This perspective underscores the necessity of rethinking approaches to teaching and learning through academic texts in higher education.

The aim of the present study is to examine the role of scientific style text as an object of professional communication and the role of textual practices as a form of organizing professional activity; to substantiate innovative methodological

approaches to teaching academic texts as an instrument of learning within an intercultural framework.

The prerequisites of the study are as follows: (1) to identify the linguistic and extralinguistic features of scientific style texts relevant to international academia; (2) to outline peculiarities of scientific style texts and types of academic papers; (3) summarize the stages of processing and creating a scientific style text (reading, writing, proofreading); (4) to analyze methodological innovations in teaching scientific text as a means of developing professional and transferable skills; (5) to examine the role of digital and AI-driven tools in text analysis, structuring and comprehension.

The study of academic and scientific discourse has a well-established tradition in linguistics and applied linguistics. Swales (1990) introduced the concept of genre analysis, emphasizing the rhetorical organization of research articles and the communicative purposes of their structural components. In recent years, scholars have increasingly focused on academic literacy in global and multilingual contexts. Smith and Lee (2023, p. 45) emphasize that “the ability to interpret and produce academic texts in a global context is essential for participation in transnational knowledge networks”. A research paper is defined as a final culmination product of research critical thinking which involves sources evaluation, scientific organization and composition (Lysytska et al, 2021, p. 59). Yakhontova (2015) analyzes neogenres of modern research communication.

The results demonstrate a range of effective text practices using the scientific approach and AI-driven tools for developing: (1) skills in searching for and selecting scientific literature; (2) keyword search skills; (3) skills in summarizing a scientific style text; (4) skills of structured information presentation; (5) skills of abstracting and reviewing scientific style text; (6) skills of systematizing information; (7) skills in algorithmising the structure.

In conclusion, further research may focus on empirical studies of AI-assisted text work in multilingual academic settings, comparative analyses of disciplinary writing conventions and the development of adaptive digital platforms for teaching academic discourse. Special attention should also be paid to ethical considerations related to the use of AI tools in academic writing and scientific communication.

REFERENCES

- Halliday, M. A. K. (2004). *The language of science*. Continuum.
- Swales, J. M. (1990). *Genre analysis: English in academic and research settings*. Cambridge University Press.
- Smith, J., & Lee, A. (2023). Academic literacies in global contexts: Critical perspectives on textual practice. *Educational Linguistics Review*, 7(1), 30–54.

Lysytska, O. P., Zelinska, O. I., Melnikova, T. V., Moroz, T. Y., Hodakovska, O. O., & Simoniuk, V. P. (Eds.). (2021). *Academic English for PhD Researchers* (2 ed.). Pravo.

Yakhontova, T. V. (2015). Modern research communication: genre innovations. *Scientific visnyk of International Humanitarian University*, (14), 232–234. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2015_14_65.

ЗМІСТ

Секція 1. Переклад як інтерпретація світу: теорія, практика, технології

Валентина ДАЙНЕКО, Людмила ПРИСЯЖНЮК “COALITION OF THE WILLING” В УКРАЇНОМОВНОМУ МЕДІАПРОСТОРИ: ПЕРЕКЛАД ТА РЕІНТЕРПРЕТАЦІЯ	3
Артемій ВАРЛАМОВ АВТОМАТИЧНЕ СУБТИТРУВАННЯ В РЕАЛЬНОМУ ЧАСІ: ТОЧНІСТЬ ТА ЗАСТОСУВАННЯ У МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ.....	5
Олена ГРИГОРОВА ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ	7
Микола КАРПІК, Аліна СКОПЕНКО ПОЛІСЕМІЯ ТА ТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ ЛЕКСЕМИ “DELOGIERUNG” У СУЧАСНІЙ АВСТРИЙСЬКІЙ ПРЕСІ	10
Тарас КЛИМУК, Оксана КЛИМУК ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ІДІОМ УКРАЇНСЬКОЮ (НА МАТЕРІАЛАХ CSIS)	12
Олександра КОСЕНКО, Олександра ЗЕЛЕНСЬКА ПРОБЛЕМА ФАКТИЧНИХ ПОМИЛОК У НЕЙРОННОМУ МАШИННОМУ ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ МІЖНАРОДНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА.....	14
Катерина КУДРИК, Тамара ЛАЗАРЕНКО ПЕРЕКЛАД У СУЧАСНОМУ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ	17
Ольга ЛЯХОВЕЦЬКА, Вероніка МАКАРЧУК АЛГОРИТМ ЧИ ЛЮДИНА: ЯК ПОСТРЕДАГУВАННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ЗМІНЮЄ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СМISЛУ	18
Людмила МАКСИМЕНКО, Вікторія СТАВЦЕВА АЛЮЗИВНІ МЕТАФОРИЧНІ НОМІНАЦІЇ ЯК МІЖКУЛЬТУРНИЙ ВИКЛИК ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ	21
Анастасія НАЙДА ACQUIS COMMUNAUTAIRE: ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	23
Юлія ПЛЕТЕНЕЦЬКА ВІДТВОРЕННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АНГЛОМОВНОЇ МЕДИЧНОЇ ІНСТРУКЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ	25

Людмила САВЕЛЬЄВА, Марина ФЕДОРЕНКО СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПЕРЕКЛАДУ В ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	28
Тетяна ШЕПЕЛЬ, Олена КОНОНЧУК ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ВИДУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	29
Юлія ЯМНИЧ, Юлія ПОПАЗОВА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ.....	31
Oleksandr GON UT ORATOR: TRANSLATION AS A POLITICAL STATEMENT	34
Svitlana IVANOVA, Anna OREL CULTURAL AND LEXICAL GAPS IN THE TRANSLATION OF DIPLOMATIC IDIOMS	36
Yuliia POLIEIEVA REDEFINING TRANSLATION IN UKRAINE AND BEYOND AMID GLOBALIZATION AND DIGITAL INNOVATION	38
Hanna YUDINA DIE BEGRIFFE EUROPÄISCHER RAT, HOHER VERTRETER UND MILITÄRAUSSCHUSS IN SPRACHLICHEN STRATEGIEN UND ÜBERSETZUNGSTECHNIKEN: VOM WORT ZUM SINN (KONTRASTIVE ANALYSE DEUTSCH-ENGLISCH-UKRAINISCH)	41
Секція 2. Освітньо-професійна парадигма перекладацької підготовки	
Юлія БОНДАРЧУК ПЕРЕКЛАД ЯК ІНТЕРПРЕТАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ВИЩІЙ ОСВІТІ	44
Ірина ВОЙТАНІК NOTEBOOKLM ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ШІ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІСТІВ- МІЖНАРОДНИКІВ	46
Тамара ЛАЗАРЕНКО, Катерина КУДРИК СУЧАСНА ПАРАДИГМА НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ: ПОЄДНАННЯ КЛАСИКИ ТА ІННОВАЦІЙ	48
Людмила НІКОЛАСВА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ І ПЕРЕКЛАДУ	51

Олег ПАВЛЮК, Ірина ПЕТРУША ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК УСНОГО ТА ПИСЬМОВОГО ПЕРЕКЛАДУ МАТЕРІАЛІВ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	54
Наталія ПЛАХОТНЮК ІНТЕГРАЦІЯ ІІІ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ	56
Людмила ПРИСЯЖНЮК, Людмила БАЧУРІНА НОВІ РЕАЛІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ КОМПЕТЕНТНІСНОЇ МОДЕЛІ ЕМТ	58
Sofiiia HUTOROVYCH, Alina SHKOLIARENKO IMPLICIT MEANING IN TRANSLATION: MECHANISMS OF REPRODUCTION AND TRANSLATOR TRAINING	60
Viktoriia KULYKOVA CODE DE DÉONTOLOGIE DES TRADUCTEURS/INTERPRÈTES JURIDIQUES : EXPÉRIENCE EUROPÉENNE	63
Larysa LIUSHNIAKOVA BERUFSSTANDARDS UND ETHIKKODIZES FÜR ÜBERSETZER IM KONTEXT VON GLOBALISIERUNG UND DIGITALER TRANSFORMATION	65
Tetiana MYKHAILENKO BEYOND BILINGUALISM: INTERACTIVE APPROACHES TO TRANSLATION COMPETENCE	67
Sofiiia OSIDACH TRANSLATION FOR THE FUTURE: BRIDGING THE GAP BETWEEN UNIVERSITY EDUCATION AND THE LABOUR MARKET.....	71
Oleh PAVLIUK THE COMMUNICATIVE APPROACH IN TEACHING STUDENTS OF INTERNATIONAL RELATIONS	73
Iryna SHPENIUK THE ROLE OF STRATEGIC COMPETENCE IN PREPARING FUTURE TRANSLATORS	75

Секція 3. Західні й східні мови як інструмент дипломатії, бізнесу та міжкультурного діалогу

Святослав ВИЛІНСЬКИЙ ЕВОЛЮЦІЯ НІМЕЦЬКОЇ БЕЗПЕКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ “ZEITENWENDE”: ВИКЛИКИ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДАЧА	78
Юлія ГРИК РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ТВОРЕННІ МІЖНАРОДНИХ НАРАТИВІВ ВІЙНИ ТА МИРУ	80
Наталія ДЕРКАЧ, Світлана НІКОЛАСНКО ЛІНГВІСТИКА ДИСКУРСИВНИХ МАРКЕРІВ: ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ	83
Олександр КОПТЄВ РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬНО- ПОЛІТИЧНОГО СТАНОВИЩА РЕСПУБЛІКИ ФІЛІППІНИ	85
Вікторія НАКОРЧЕВСЬКА ПЕРЕКЛАД У МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕГОВОРАХ ЯК ЧИННИК МОВНОЇ ТОЧНОСТІ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	87
Ірина ПРУШКОВСЬКА, Марина МОРЕВА ІСПАНСЬКА МОВНА ОСВІТА В ТУРЕЧЧИНІ ЯК МОДЕЛЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ	90
Юлія РЕЙЗІНА АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ФРАНЦУЗЬКОЇ НАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ НОВОРІЧНОГО ЗВЕРНЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА ЕМАНЮЕЛЯ МАКРОНА 31 ГРУДНЯ 2025 РОКУ)	92
Олена ТАТЬЯНЧЕНКО ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ АНГЛІЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	94
Діана ФЕДЕРЕЦЬ МОВА І ГЕОПОЛІТИКА: МОВНИЙ ФАКТОР У МОВНИХ КОНФЛІКТАХ	97
Наталія ЧУМАК, Лариса ГАНЗЮРА ЕМОЦІЙНИЙ МОЗОК І НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВОЄННИЙ ЧАС: ВПЛИВ СТРЕСУ НА ПАМ'ЯТЬ І МОТИВАЦІЮ	99

Tetiana BRATIK L'ITALIANO NELLA COMUNICAZIONE SCIENTIFICA INTERNAZIONALE	102
Nataliia DZHYMA MEDIA DIPLOMACY TRAINING THROUGH DRAMA: COURSE OUTLINE.....	103
Nadiia HLUSHCHENKO LANGUE ET GÉOPOLITIQUE: LE FACTEUR LINGUISTIQUE DANS LES CONFLITS INTERNATIONAUX.....	105
Kateryna HUBA THE DECLINE OF FRENCH INFLUENCE AND MALI'S STRATEGIC REALIGNMENT IN THE SAHEL	107
Andrii KARASHCHUK, Tamara SVIRSKA RHETORICAL FOUNDATIONS OF PERSUASION IN CONTEMPORARY POLITICAL DISCOURSE: ETHOS, PATHOS, AND LOGOS IN THEORY AND PRACTICE	110
Anna KRYZHANIVSKA LANGUAGE AS A TOOL FOR CONSTRUCTING NATIONAL IDENTITY IN THE INTERNATIONAL ENVIRONMENT: A COMPARATIVE ANALYSIS OF UKRAINE AND SOUTH KOREA	113
Serhii KSENOFONTOV LANGUAGE AS A PIVOTAL FACTOR IN MODERN LOCAL AND INTERNATIONAL CONFLICTS.....	115
Anastasiiia SHMATKO LANGUAGE FACTOR IN HYBRID WARFARE	117
Iryna TERSINA TEXT AND TEXTUAL PRACTICES AS A CORE INSTRUMENT OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC COMMUNICATION	120